

T.C

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

AKÇADAĞ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİNİN TARİHİNİN VE UYGULANAN
EĞİTİM PROGRAMLARIN İNCELENMESİ

DOKTORA TEZİ

Ali KILIÇ

Malatya 2024

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

AKÇADAĞ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİNİN TARİHİNİN VE UYGULANAN
EĞİTİM PROGRAMLARIN İNCELENMESİ

DOKTORA TEZİ

Ali KILIÇ

Danışman: Prof. Dr. Süleyman Nihat ŞAD

Malatya 2024

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

AKÇADAĞ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİNİN TARİHİNİN VE
UYGULANAN EĞİTİM PROGRAMLARIN İNCELENMESİ

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Süleyman Nihat ŞAD

HAZIRLAYAN

Ali KILIÇ

Jürimiz tarafından 25/06/2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda butez **oybirliği** ile başarılı bulunarak Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı **Doktora** Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1.Prof. Dr. Süleyman Nihat ŞAD

.....

2.Prof. Dr. Recep DÜNDAR

.....

3.Prof. Dr. Kemal DURUHAN

.....

4.Doç.Dr. Vildan DONMUŞ KAYA

.....

5.Doç. Dr. Mehmet EROĞLU

.....

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun .../.../20... tarih ve 20.../..... sayılı Kararıyla da uygun görülmüştür.

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Eyüp İZCİ

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Süleyman Nihat Şad'ın danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin Tarihinin ve Uygulanan Programların İncelenmesi başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yönetime uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Ali KILIÇ

ÖNSÖZ

Eğitim sisteminde üç temel öğenin varlığı kabul edilmektedir. Bu öğeler; öğrenci, öğretmen ve eğitim programıdır. Verilen eğitimin amacına tam olarak ulaşabilmesi için bu temel öğeler nitelikli ve birbiri ile uyum içinde olmalıdır. Ancak bu üç temel öğe arasında öğretmenin diğerlerini etkileme gücü daha yüksektir. Nitelikli öğretmen yetiştirme ve öğretmenin kalitesini üst seviyelere çıkarmak için reform çalışmaları gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de devam etmektedir. Çünkü eğitimin niteliğini artırmak için öğretmenin niteliğinin artırılması gerektiği eğitimin tüm paydaşları tarafından bilinmektedir. Öğretmenin niteliği ise, öğretmen adaylarının doğru kaynaklardan seçilmesi, hizmet öncesinde ve esnasında nitelikli bir mesleki eğitim almasıyla ilgilidir. Bu kapsamda öğretmenin niteliğini artırmanın ilk adımının öğretmen adaylarının doğru kaynaklardan seçilmesi olduğu söylenebilir.

Bu araştırmanın konusu olan Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi 1989-2014 yılları arasında yükseköğretim kurumlarının öğretmen yetiştiren programlarına kaynaklık eden çok önemli bir eğitim kurumudur. Bu sebepten dolayı Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi araştırılmaya değer bulunmuştur.

Araştırmanın yürütülmesi sürecinde birçok kişi emeğini desteğini esirgememiştir. Öncelikle doktora tez çalışmamın belirlenmesinde ve sonuçlandırılmasında her zaman desteğini esirgemeyen çok saygıdeğer hocam Prof. Dr. Süleyman Nihat ŞAD'a teşekkürü bir borç bildiğimi belirtmek isterim. Tez izleme komitesinde ve tez jürisinde yer alan Prof. Dr. Kemal DURUHAN ve Prof. Dr. Recep DÜNDAR hocalarıma katkılarıyla tezimin geliştirilmesine yardımcı oldukları için çok teşekkür ederim. Ayrıca tez dokümanları için arşiv taramalarında bana yardımcı olan Malatya Milli Eğitim Müdürlüğü, Akçadağ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve Akçadağ Fatih Fen Lisesi yöneticileri ve çalışanlarına teşekkür ederim.

Ali KILIÇ
Malatya-2024

ÖZET

AKÇADAĞ ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİNİN TARİHİNİN VE UYGULANAN EĞİTİM PROGRAMLARIN İNCELENMESİ

KILIÇ, Ali

Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

Tez danışmanı: Prof. Dr. Süleyman Nihat ŞAD

Haziran 2024,XIII+154

Bu araştırmanın amacı, 1989-2014 yılları arasında eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren ve öğretmen yetiştirme alanında ülkemize kaynaklık eden önemli bir eğitim kurumu olan Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin (AAÖL) tarihsel gelişimi, uygulanan eğitim programların temel özellikleri ve öğretmen yetiştirme süreçlerine etkilerinin incelenmesidir. Durum çalışması deseninde tasarlanan araştırmanın birinci ve ikinci alt problemleri kapsamında Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin tarihi gelişiminin ve uygulanan programların temel özelliklerinin incelenmesi amacıyla Malatya Milli Eğitim Müdürlüğü, Akçadağ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve Akçadağ Fatih Fen Lisesi bünyesinde arşiv taraması yapılmıştır. Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında uygulanan programların öğretmen yetiştirme süreçlerine etkilerini incelemek için 1989-2014 yılları arasında AAÖL’de öğrenim görmüş toplam 25 mezun ile görüşülmüştür. Verilerin toplanması amacıyla araştırmanın birinci ve ikinci alt problemleri kapsamında veri kayıt formu oluşturularak doküman inceleme yönteminden yararlanılmıştır. Üçüncü alt probleme cevap bulmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle mezunlar ile görüşülmüştür. Toplanan verilerin analizi sürecinde birinci ve ikinci alt problem için betimsel analiz, üçüncü alt problem için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle AAÖL’nin eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürdüğü 1989-2014 arası dönemde kurumsal kimliğini oluşturmuş bir teşkilat yapısına, insan kaynağına, çok yönlü bir eğitim kampüsüne sahip olduğu, arşivden edinilen belgelerden saptandığı üzere öğrencilerin hem üniversite sınavlarında hem de sosyal kültürel faaliyetlerde başarılı olduğu görülmüştür. Uygulanan eğitim programlarının temel özellikleri incelendiğinde, AAÖL’nin programların temelini

Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği ve Milli Eğitim Tebliğler Dergisi’nde yayımlanan eğitim-öğretim ilkelerinin oluşturduğu görülmektedir. Okulun amacının, kuruluş ve görevlerinin çerçevesinin çizildiği yönetmeliğin 5. ve 6. maddeleri ve ilkelerin ilk beş maddesi ile 7., 8., 10., 17. ve 19. maddelerinin uygulanan programın amaçları ile doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Yönetmeliğin ilgili maddelerinde yıllar içerisinde değişiklik yapıldığı tespit edilmiştir. Programların içeriğinin kapsamı ilk olarak Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliğinin 7. maddesinde ve 1990 yılında yayımlanan MEB Tebliğler Dergisindeki Anadolu Öğretmen Liseleri haftalık ders çizelgeleri ve ders uygulama esasları ile belirlenmiştir. Yine aynı yıl MEB Tebliğler Dergisinde yayımlanan eğitim öğretim ilkelerinin 3., 4., 5., 8., 9., 10., 11., 13., 14., 15., 16. ve 17. maddeleri ile içerik belirlenmiş ve dikkat edilecek hususlar açıklığa kavuşturulmuştur. Dersler ve uygulama saatlerinde yıllar içerisinde değişiklikler yapıldığı görölse de uygulanan programların haftalık ders çizelgelerinde zorunlu ve seçmeli öğretmenlik meslek derslerinin ağırlığının yaklaşık %40 olduğu saptanmıştır. Programların eğitim durumlarıyla ilgili açıklamalara eğitim-öğretim ilkelerinin 6., 11., 12., 16., 18. ve 19. maddelerinde yer verildiği tespit edilmiştir. Programın sınama durumları ögesine ilişkin açıklamalara ise ilgili yönetmeliğin 18. Maddesinde “Öğrenci Başarısının Tespiti” başlığı altında hazırlık sınıfı ve normal sınıflarda uygulama esasları ve dikkate alınacak mevzuatlar şeklinde yer verildiği saptanmıştır. Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında elde edilen sonuçlara bakıldığında, AAÖL’de uygulanan programların, mezunların hem mesleki hem de kişisel gelişimleri üzerinde olumlu etkilere sahip olduğuna dair temalara ulaşılmıştır. Bu temalar; mesleki gelişimde *öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum, üniversite eğitimini kolaylaştırma, öğrenme ve öğretme süreçlerini yönetebilme*; kişisel gelişim kategorisinde ise *farlılıklara karşı hoşgörölü olma, erken olgunlaşma ve özgüven, etkili iletişim, objektiflik ve idealist olma* şeklindedir. Bu açıdan AAÖL’nin öğretmen yetiştirme sürecine katkısının özellikle MEB’in 2017’de hazırlamış olduğu “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri Kılavuzu’ndaki” yeterlilik alanlarıyla örtüştüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Anadolu Öğretmen Lisesi, Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi, Öğretmen yetiştirme, eğitim programları, tarihi gelişim, Öğretmen yeterlikleri.

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF HISTORICAL DEVELOPMENT OF AKÇADAĞ ANATOLIAN TEACHER HIGH SCHOOL AND APPLIED EDUCATIONAL CURRICULA

KILIÇ, Ali

PhD, İnönü University Institute of Educational Sciences

Department of Curriculum and Instruction

Thesis Advisor: Prof. Dr. Süleyman Nihat ŞAD

June 2024,

The aim of this research is to examine the historical development of Akçadağ Anatolian Teacher High School (AAÖL), which is an important educational institution that continued its education activities between 1989 and 2014 and became a source for our country in the field of teacher training, and the basic characteristics of the applied curricula and their effects on teacher training processes. Within the scope of the first and second sub-problems of the research designed in the case study pattern, an archive search was conducted within the Malatya National Education Directorate, Akçadağ District National Education Directorate and Akçadağ Fatih Science High School in order to examine the historical development of Akçadağ Anatolian Teacher High School and the basic features of the applied curricula. In order to examine the effects of the curricula implemented within the scope of the third sub-problem of the research on teacher training processes, a total of 25 graduates who studied at AAÖL between 1989 and 2014 were interviewed using semi-structured interview method. In order to collect data, a data recording form was created within the scope of the first and second sub-problems of the research and the document review method was used. In order to find an answer to the third sub-problem, graduates were interviewed using a semi-structured interview form. Within the scope of the analysis of the collected data, descriptive analysis was used for the first and second sub-problems and content analysis method was used for the third sub-problem. Based on the findings obtained from the research, it has been determined from

the documents obtained from the archive that AAÖL had an organizational structure that created its corporate identity, human resources, and a versatile education campus in the period between 1989 and 2014, when it continued its education and training activities, and that its students were successful in both university exams and social and cultural achievements. The activities were found to be very successful. Main features of the applied training curricula When examined, it can be seen that the basis of AAÖL's programs is the Anatolian Teacher High Schools Regulation and the educational principles published in the National Education Announcements magazine. It has been observed that the 5th and 6th articles of the regulation, which outlines the purpose, establishment and duties of the school, and the first five articles of the principles, as well as articles 7.8.10.17 and 19, are directly related to the objectives of the implemented program. It has been determined that changes have been made to the relevant articles of the regulation over the years. The scope of the content of the curricula was first determined in Article 7 of the Anatolian Teacher High Schools Regulation and the weekly course schedules and course application principles of Anatolian Teacher High Schools in the MEB Announcements magazine published in 1990. While the content is applied with the 3rd, 4th, 5th, 8th, 9th, 10th, 11th, 13th, 14th, 15th, 16th, and 17th articles of the education and training principles published in the Ministry of Education Journal of Announcements in the same year. The points to be taken into consideration have been clarified. Although it has been seen that changes have been made in the courses and practice hours over the years, it has been determined that the weight of compulsory and elective teaching vocational courses in the weekly course schedules of the implemented programs is approximately 40%. It has been determined that explanations about the educational status of the programs are included in the 6th, 11th, 12th, 16th, 18th and 19th articles of the education principles. It has been determined that explanations regarding the testing situations element of the program are included in the 18th article of the relevant regulation under the title "Determination of Student Success", in the form of principles of practice and legislation to be taken into consideration in preparatory and regular classes. Looking at the results obtained within the scope of the third sub-problem of the research, themes emerged that the programs implemented in AAÖL had positive effects on both the professional and personal characteristics of the graduates. These themes; Positive Attitude Towards the Teaching Profession in professional development, Facilitation of University Education, Ability to Manage Learning and Teaching Processes; In the personal development category, they are Tolerant to Differences, Early Maturation and

Self-Confidence, Effective Communication, Objectivity, and Being Idealist. In this respect, it has been determined that AAÖL's contribution to the teacher training process is especially similar to the competency areas in the "Teaching Profession General Competencies Guide" prepared by the Ministry of Education in 2017.

Key Words: Anatolian Teacher High School, Akçadağ Anatolian Teacher High School, teacher training, education programs, historical development.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY SAYFASI.....	i
ONUR SÖZÜ.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	viii
EKLER LİSTESİ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiv
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Alt Problemleri.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.6. Varsayımlar / Sayıtlar.....	7
1.7. Tanımlar.....	7
BÖLÜM II.....	8
2. KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	8
2.1.1. Tanzimat Öncesi Öğretmen Yetiştirme.....	8
2.1.1.1 Mülâzemet Sistemi.....	9
2.1.1.2 Öğretmen Çeşitleri.....	10
2.1.2 Tanzimat Döneminde Öğretmen Yetiştirme.....	13
2.1.2.1 Öğretmen Yetiştiren Kurumlar.....	13
2.1.3. Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme.....	19
2.1.3.1. Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştiren Kurumlar.....	19
2.1.3.1.1 İlkokullara Öğretmen Yetiştirme.....	20
2.1.3.1.2 Köylere Öğretmen Yetiştirme.....	22
2.1.3.1.3. Ortaokullara Öğretmen Yetiştirme.....	25

2.1.3.1.4. Liselere Öğretmen Yetiştirme	25
2.1.3.1.5 Üniversitelere Öğretmen Yetiştirme Sorumluluğunun verilmesi (1982) .	28
2.1.3.1.6 Öğretmen Liseleri	28
2.1.3.1.7 Öğretmen Liselerinin Anadolu Öğretmen Liselerine Dönüştürülmesi	30
2.1.3.1.8 Anadolu Öğretmen Liselerinin Genel Özellikleri	30
2.1.3.1.9 Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü	36
2.1.3.1.10 Anadolu Öğretmen Liselerinde İkinci Yabancı Dil Eğitimi.....	37
2.1.3.1.11 Anadolu Öğretmen Liselerinin Kapatılması ve Diğer Liselere Dönüştürülmesi.....	37
2.1.3.1.12 Öğretmen Yetiştirmede Yeni Yapılanma: 1997 Düzenlemesi	37
2.1.3.1.13 Eğitim Fakülteleri 2006-2007 Düzenlemesi.....	38
2.1.3.1.14 Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirmede Yeni Düzenleme	38
2.1.3.1.15 2007-2018 Döneminde Eğitim Fakülteleri ile İlgili Yapılan Düzenlemeler.....	38
2.1.3.1.16 Öğretmen Yetiştirmede Pedagojik Formasyon Sertifika Programı	40
2.2. İlgili Araştırmalar	41
BÖLÜM III	47
3. YÖNTEM	47
3.1. Araştırmanın Deseni.....	47
3.2. Katılımcılar	47
3.3. Veri Toplama Araçları	48
3.4. Verilerin Analizi.....	50
BÖLÜM IV	54
4. BULGULAR ve YORUM	54
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	54
4.1.1. Okulun Yerleşim Yeri	54
4.1.2. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin Kuruluşu ve Görevleri	55
4.1.3. Teşkilat Yapısı.....	56
4.1.4. Öğrenciler	62
4.1.5. Fiziki Yapı	62
4.1.6. Sosyal ve Kültürel Faaliyetler	71
4.1.7. Okulun Kapatılması ve Dönüştürülmesi	73
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	74
4.2.1. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde uygulanan Eğitim Programlarının temel özellikleri	74
4.2.2. Programların Program Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi	76

4.3. Araştırmanın üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	97
BÖLÜM V	111
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	111
5.1. Sonuçlar.....	111
5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar	113
5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar.....	114
5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar.....	116
5.2. Öneriler	117
5.2.1. Uygulayıcılar İçin öneriler	117
5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	118
KAYNAKÇA.....	120

EKLER LİSTESİ

Ek A. Anadolu Öğretmen Liseleri Eğitim Öğretim İlkeleri.....	127
Ek B. Anadolu Öğretmen Liseleri Hazırlık Sınıfı Dersleri.....	128
Ek C. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi Kapatılma Yazısı.....	129
Ek Ç. Mezunlar İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	130
Ek D. Malatya Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı.....	133

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Görüşmeci veri Tablosu.....	45
Tablo 2. Veri Kayıt Formu Tablosu.....	46
Tablo 3. Görev Yapan Müdürler.....	54
Tablo 4. Müdür Baş Yardımcıları.....	56
Tablo 6. Öğretmenler.....	57
Tablo 7. İdari Personeller.....	58
Tablo 9. Sportif Başarılar.....	69
Tablo 10. Anadolu Öğretmen Liseleri Zorunlu Ve Seçmeli Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri Haftalık Çizelgesi.....	82
Tablo 11. 5 14.07.2005 tarihli değişiklik sonrası Anadolu Öğretmen Liseleri Haftalık Ders Çizelgesi.....	89
Tablo 12. Fen Bilimleri Alan Dersleri.....	89
Tablo 13. Sosyal Bilimler Alan Dersleri.....	90
Tablo 14. Türkçe-Matematik Alan Dersleri.....	90
Tablo 15. Yabancı Dil Alan Dersleri.....	90
Tablo 16. Öğretmen aday adaylarının mesleki ve kişisel gelişimi üzerindeki etkilerinin analizi sonucu oluşan temalar.....	95

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. AAÖL Maketi.....	52
Şekil 2 AAÖL Yerleşkesi (Google Earth).....	52
Şekil 3 AAÖL Amblemi.....	53
Şekil 4 Eski Okul Binası Planı.....	60
Şekil 5 Derslikler Güney Cephe.....	60
Şekil 6. Derslikler İlk giriş.....	60
Şekil 7 Derslikler Koridor.....	60
Şekil 8 İdari Bina Ön Cephe Giriş.....	61
Şekil 9 İdari Bina Güney Cephe.....	61
Şekil 10 İdari Bina Ön Cephe.....	62
Şekil 11 İdari Bina Güney Cephe.....	62
Şekil 12 Pansiyon Kuzey Cephe.....	62
Şekil 13 Pansiyon (Oda).....	62
Şekil 14 Pansiyon Güney Cephe.....	63
Şekil 15 Yemekhane.....	63
Şekil 16 Spor Salonu.....	63
Şekil 17 Salonu Doğu Cephe.....	63
Şekil 18 Spor Salonu Fuaye.....	64
Şekil 19 Spor Salonu İç Görünüş.....	64
Şekil 20 Kütüphane.....	65
Şekil 21 Konferans Salonu.....	65
Şekil 22 Üç Kademeli Havuz.....	65
Şekil 23 Havuz Atlama Platformu.....	65
Şekil 24 Sevgi Yolu I.....	66
Şekil 25 Sevgi Yolu II.....	66
Şekil 26 Lojman Ön Cephe.....	66
Şekil 27 Lojman Doğu Cephe.....	66

Şekil 28 Lojman Batı Cephe.....	67
Şekil 29 Lojman Kuzey Cephe.....	67
Şekil 30 Cami Dış Görünüş.....	67
Şekil 31 Cami İçi Görünüş.....	67
Şekil 32 Akçadağ Enstitüsü Dergisi.....	68
Şekil 33 Yıllık.....	68
Şekil 34 Tüm Kupalar.....	70
Şekil 35 Kupa 1 (Futsal).....	70
Şekil 36 Kupa 2 (Voleybol).....	70
Şekil 37 Kupa 3 (Masa Tenisi).....	70
Şekil 38. 03.10.1990 Tarihli AAÖL Haftalık Ders Çizelgesi.....	84
Şekil 39. AAÖL Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri Haftalık Ders Programı.....	85

KISALTMALAR

<u>Kısaltma</u>	<u>Açıklama</u>
AÖL	Anadolu Öğretmen Lisesi
AAÖL	Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
ÖYGM	Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çağımızda bilimsel ve teknolojik gelişmeler çok hızlı yaşanmakta olup beraberinde toplumsal yaşamı ilgilendiren birçok değişimi ve gelişmeyi beraberinde getirmektedir. Bu süreç, toplumun sürekliliğinin devam edebilmesi için insanlara bilgiyi üretebilme, paylaşabilme, demokratik değerleri içselleştirebilme niteliklerini kazandırmayı zorunlu hale getirmiştir. Bu donanımları insanlara kazandırmanın yolu nitelikli eğitimidir. Nitelikli eğitim ise nitelikli öğretmen sayesinde olur. Bu sebeple toplumda eğitim ile ilgili her zaman güncelliğini koruyan temel konular; öğretmenlik mesleği, öğretmenin önemi, öğretmenin yeterlilik düzeyi ve öğretmenin rolüdür. Gelişmiş ve gelişmekte olan çoğu ülke nitelikli öğretmen yetiştirmek ve öğretmenin kalitesini artırmak için reform çalışmalarına ara vermeksizin devam etmektedir (Başkan, 2001).

Türk eğitim tarihinde öğretmen yetiştirmeye ilgili ilk uygulamaların İslamiyet öncesine kadar uzandığı görülmektedir. İslamiyet öncesinde Türk Toplumunda peygamber olarak kabul edilen Şamanlar toplumda öğretici yani eğitimci olarak kabul görülüyorlardı (Gültekin, 2010). İslamiyet'in kabulünden sonra kurulan Osmanlı Devleti'nin altı asır boyunca yıkılmadan hüküm sürmesinin en önemli nedeni iyi bir devlet teşkilatlanmasına sahip olmasıdır. Devlet teşkilatının devamlılığı ve sürekliliğinde okullara çok büyük sorumluluklar yüklenmiş öğretmenlik mesleği çok önemli bir hale getirilmiştir. Fatih Sultan Mehmet döneminde (15.yy.da) medreselerden farklı olarak Adâb-ı Mubâhase ve Usul Tedris derslerinin uygulandığı program hariç tutulursa öğretmenler genellikle medreselerde yetişiyordu (Kansu, 1930).

Osmanlı İmparatorluğu'nda zamanla öğretmenlik mesleğine dair standartlar ortaya çıkmıştır. Bu standartların ilk uygulaması Mülazemet Sistemi'dir. Bu sisteme göre bir öğretmen adayı yükselmeden önce beklemekte ve bir üst medrese için sınavları geçmek zorundaydı (Akyüz, 2006). Tanzimat'tan önce Osmanlı Devleti'nde öğretmenler

beş farklı kaynaktan yetiştiriliyordu. Bunlar: Sıbyan Mektebi, Medrese, Enderun, Askeri ve Teknik Okul ile Azınlık ve Yabancı Okul öğretmenleridir.

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'tan önce öğretmen yetiştirmede yenilikçilik anlamında ilk hamle Yükselme Dönemi'nde Fatih tarafından Eyüp ve Ayasofya Medreseleri'nde sıradan medreselerden ayrı olarak farklı bir programı uygulanması şeklindedir. Ancak bu uygulama devam ettirilmediği için öğretmenlik zamanla belli standartların ortaya çıkmasıyla medreselerde (kısmen cemaat okullarında) yetiştirilen yeniliklere kapalı bir meslek haline gelmiştir (Nazıroğlu, 2015). Türkiye'de çağdaş anlamda öğretmen yetiştirmenin tarihi 16 Mart 1848 tarihinde açılan Darülmuallimine kadar uzanır. Bu okulların açılmasında en önemli fikir eğitimde modernleşmeyi hedefleyen uygulayıcıların sadece medrese kültürüyle yetişmiş dini okul geleneğine bağlı kişilerin öğretmenlik yapması ile eğitimde çağdaş bir seviyenin yakalanamayacağına olan inançlarıdır (Özcanlı ve Varol, 2022).

Tanzimat'tan Cumhuriyetin ilanına kadar çağdaşlaşma hedefi kapsamında ihtiyaca göre öğretmen yetiştiren yeni okullar açılmıştır. Bu okullar;

Darü'l-muallimîn-i Rüşdî

Darü'l-muallimîn-i Sıbyann (İlk öğretmen Okulları)

Darü'l-muallimât (Kız Öğretmen Okulu)

İstanbul Darü'l-muallimîni (Darü'l-muallimîn-i Kebîr)

Menşe-i Muallimîn'dir(Özcanlı ve Varol, 2022).

Cumhuriyet ilan edildikten sonra politika yapıcılar bir taraftan Osmanlı Devleti'nden devralınan öğretmen yetiştiren kurumları Cumhuriyetin temel değerlerine göre yeniden düzenlerken bir yandan da yeni öğretmen yetiştiren kurumlar oluşturmaya özen göstermişlerdir. Tüm bu çabaların sonucunda, çağdaş eğitimin gereklilikleri doğrultusunda öğretmenlerin nitelikli yetiştirilmesi, yaklaşım olarak Millî Eğitim Bakanlığının öncelikli politikalarından biri haline gelmiştir (ÖYEGM, 2002).Cumhuriyetten sonra öğretmen yetiştirme meselesi konusu hep tartışılmış ve öğretmen yetiştirme sorumluluğu eğitim fakültelerine geçene kadar birçok yöntemler denenmiştir. Bu yöntemlerin ilki ilkokullara öğretmen yetiştirme uygulaması olan İlk Öğretmen Okullarıdır. Bu uygulamayı daha sonra uzun süredir tartışma konusu olan kırsal bölgelerin öğretmen ihtiyacını karşılamak için geliştirilen Köy Eğitmenliği ve Köy Enstitüsü modelleri izlemiştir. Yüksek Öğretmen Okulları ile de ortaokul ve liselerin öğretmen ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır (MEB, 2003)

Temeli 1948 yılına kadar uzanan ilk öğretmen okulları cumhuriyetin ilanından sonra tekrar düzenlenerek 1924-1925 eğitim-öğretim yılından itibaren isimleri Muallim Mektebi olmuştur. Daha sonraları bu isim de değiştirilerek 1935 yılından itibaren Öğretmen Okulu adını almıştır. Bu okullarda ileriki yıllarda nitelik artırmak için öğrenci sayısı azaltılmıştır. 1932-1933 yıllarından itibaren Öğretmen Okullarının öğrenim süresi altı yıla çıkartılmış ilk üç yılda ortaokul programı uygulanmış ikinci üç yılda ise mesleki programlar uygulanmıştır. Bir süre sonra okulların ilk üç yıl ki devresi kapatılarak ortaokullardan öğrenci alınmaya başlanmıştır (Akyüz, 2006).

Köylere öğretmen yetiştirme sorunu çözülemediği için 1936 yılında tekrar tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalar kapsamında önce Eskişehir Mahmudiye’de sonra İzmir Kızılçullu’da Eğitim Yurtları Kursları faaliyete başlamıştır (Akyüz, 2006).

Kurslar Köy Enstitülerine giden yolda bir başlangıç sayılarak önce Köy Eğitim Kurslarını ilgilendiren 3228 sayılı yasa sonra ise 4274 No.lu yasa çıkartılarak Köy Enstitüleri kurulmuştur (Akyüz, 2006).

1953 yılına kadar İlk öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılayan en önemli iki kurum olmuştur. Bu tarihte Türk eğitim tarihinin en önemli projelerinden biri olan Köy Enstitüleri kapatılarak 6234 sayılı Kanunla ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılayan kurumlar “İlk Öğretmen Okulları” adı altında birleştirilerek ilkokuldan sonra altı yıl ve ortaokuldan sonra üç yıl olacak şekilde eğitim verilmiştir (Dursunoğlu, 2003).

Bu tarihi süreçte ülkemizin ortaokul ve lise öğretmeni ihtiyaçlarının birbirine benzer kaynaklardan karşılandığı görülmektedir. Bu süreçte lise öğretmeni ihtiyacı Yüksek Öğretmen Okullarından ve Fen-Edebiyat Fakültelerinden ortaokul öğretmen ihtiyacı ise Eğitim Enstitülerinden karşılanmıştır. Ancak yapılan bu düzenlemelere rağmen bu okullardan yetişen öğretmenlerin hangi kademelerde görev alacağı ortaokulların ve liselerin ihtiyaçlarına göre belirlenmiştir (Eşme, 2003).

1982 yılına gelindiğinde ise öğretmen yetiştirme sorumluluğu üniversitelere devredilmiş, 1997’de temel eğitimin sekiz yıla çıkarılmasına bağlı olarak 1998 yılında öğretmen yetiştiren programlar içerik, süre, yönetim ve yapılanma açısından tekrar düzenlenmiş, 2006 yılında 1997 yapılanmasındaki aksayan yönler ele alınarak revize edilmeye çalışılmış, 2018 yılında Yükseköğretim Kurulu tarafından öğretmen yetiştirme lisans programlarında geliştirme çalışmaları yapılmış ve son olarak da 2023 Eğitim Vizyonunda tüm öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini, deneyim ve bilgilerini artırmaya yönelik bir takım hedefler belirlenmiştir (Özer, 2018).

Öğretmen yetiştirmede niteliği artırma çalışmaları yapısal düzenlemelerle sınırlı kalmamış öğretmenlik programlarını tercih eden öğrenci profilinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar da yapılmıştır. Çünkü bir programın hedeflerine üst düzeyde ulaşması o programı tercih eden kişilerin programa giriş özellikleriyle doğrudan ilgilidir (Brookhart ve Freeman, 1992). Bununla ilgili olarak, Demirel (1995) yükseköğretimin önemli sorunlarından birinin öğrenci niteliğinin göz ardı edilmesi olduğunu ifade etmiştir. Yeni yapı içinde öğretmen yetiştiren programları tercih eden öğrencilerin niteliğini artırmak amacıyla üniversitede verilen sosyal yardım ve burslar, üniversite sınavında verilen ek puan gibi uygulamalar yükseköğretim düzeyinde girdi kalitesini artırmak amacıyla yapılan çalışmalardır (ÖYEGM, 2002). Ancak, ülkemizde öğretmen yetiştirmede niteliği artırma çalışmaları yükseköğretim düzeyinde yapılan çalışmalarla sınırlı değildir. Diğer ülkelerden farklı olarak ortaöğretim düzeyinde yürütülen çalışmalar da vardır. Bu çalışmalarda ortaöğretim kurumlarında uygulanan programlar ve okulların yapılanması ön plana çıkmaktadır. Bu kurumların en önemlisi Anadolu Öğretmen Liseleridir.

Anadolu Öğretmen Liseleri faaliyetlerini sürdürdüğü dönemde Türkiye'nin nitelikli öğretmen ihtiyacını karşılamak için kurulmuştur. Türk eğitim tarihinde uygulanan bu gibi örneklerin tahlil edilmesi ve geçmişten dersler alınması günümüz öğretmen yetiştirme sorunları ile mücadele için son derece önemlidir. Eğitimde süreklilik ve kararlı olmak esastır. Bu özelliği ile Türk eğitim tarihinde çok büyük bir öneme sahip olan AÖL'lerin ülkenin öğretmen ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığının tespit edilmesi, bu liselerin tarihi gelişim sürecinin ve uygulanan eğitim programlarının öğretmen yetiştirme süreçlerine etkisinin incelenmesine ve mezun olan öğrencilerin meslek hayatındaki başarılarına etkisinin bilinmesine bağlıdır.

Araştırmanın konusu olan AAÖL temeli Nisan 1938 de açılan Akçadağ Eğitim Kursu ve 07.07.1940'ta kurulan Akçadağ Köy Enstitüsüne dayanan ve 2017 yılında MEB tarafından tarihi yüz lise kategorisine alınmış zamanının önemli Anadolu Öğretmen Liselerinden biridir (MEB,2017). Bu kapsamda AAÖL'nin tarihsel gelişiminin ve 1989-2014 yılları arasında uygulanan eğitim programlarının incelenmesi son dönemlerde nitelik ve nicelik tartışmaları ile gündeme gelen öğretmen yetiştirilmesinde uygulanan programların değerlendirilmesi ve iyileştirilmeler yapılması hakkında bilgi vermesi açısından araştırma için problem durumu olarak görülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmada Türk Eğitim Tarihindeki Tarihi 100 Lise arasında yer alan (MEB,2017) ve geçmişte Köy Enstitüsü statüsünde faaliyet gösteren mekânlarda eğitim hizmeti veren 22 AÖL'den biri olan AAÖL'nin tarihsel gelişimi, uygulanan eğitim programlarının temel özellikleri ve öğretmen yetiştirme süreçlerine etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın üç temel alt problemi aşağıda verilmiştir:

1.3. Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın yukarıda belirlenen amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1.3.1. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi nasıl bir tarihsel gelişim izlemiştir?

1.3.2. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde uygulanan eğitim programlarının temel özellikleri nelerdir?

1.3.3. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde uygulanan eğitim programlarının öğretmen yetiştirme süreçlerine etkileri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde çağdaş anlamda öğretmen yetiştirmenin kökeni 1848 yılında kurulan Darülmualleme kadar dayanmaktadır. Öğretmen yetiştirme faaliyetleri süreklilik arz etmekte olup son olarak Eğitim 2023 Vizyonunda öğretmen niteliğini artırmak için yeni hedefler belirlenmiştir. Eğitim tarihimiz boyunca bazı uygulamalardan vazgeçilerek öğretmen eğitimi için yeni sistem kurma çalışmalarına başlandığı görülmektedir. Bu durum da gösteriyor ki öğretmenleri daha nitelikli bir şekilde yetiştirebilmek için geçmişte yapılan yanlışların görülmesi ve örnek olan tecrübelerden faydalanılması gerekmektedir (Arslanoğlu, 1998).

Batıda eğitim özellikle Avrupa'da öğretmen yetiştirme eğitimi önemli bir noktaya ulaşmış dünya eğitim yapısı içerisinde ayrı bir statü kazanmıştır. Batı'nın bu başarısına bakıldığında başarının temellerinin Orta Çağ'a kadar uzandığı görülmektedir. Çünkü bugün gelinen nokta için Batı'daki eğitim kurumları, geçmişten beri eğitimde sürekli gelişme politikasını benimsemiştir. Buna en çarpıcı örneklerden biri Orta Çağda Hristiyanlığı yaymak ve kendi ruhban sınıfını yetiştirmek için kurulan manastırlar sanayi devriminin getirdiği değişikliklere hemen uyum sağlayarak artık bu okullarda sömürge siyasetini savunan aristokratların çocukları eğitim görmeye başlamıştır. Bu dönemde örgütlenmiş bir öğretmen yetiştirme kurumu olmadığı için buralarda eğitim görenler aynı

zamanda pedagojik yeterlilikleri sağlayan dersleri alarak öğretmenlik de yapıyorlardı. Bu yapı Orta Çağ'dan itibaren sürekli gelişimi esas alan eğitim düşüncesi ile yeniliklere ve değişikliklere sürekli ayak uydurarak özellikle Almanya gibi Avrupa ülkelerinin günümüzde öğretmen yetiştirme konusunda başarılı olmasının temelini oluşturmuştur (Gül,2015). Bu durum, günümüzde Batı'nın bu konudaki başarısının araştırmacıların geçmişteki köklü eğitim kurumlarını araştırması ve çıkan sonuçları yeni atılacak adımlar için uygulayıcılara öneri olarak sunmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Bu sebepten dolayı ülkemizin özellikle öğretmen yetiştirme konusundaki geçmiş deneyimlerinin ve uygulamalarının incelenmesi ve değerlendirilmesi politika yapıcılara yol göstermesi açısından bu tür eğitim tarihi çalışmalarının önemini artırmaktadır.

Çalışmada son dönemlerde sık sık tartışma konusu olan öğretmen yetiştiren kurumlar ve uygulanan programların değerlendirilmesi genelde Anadolu Öğretmen Liseleri özelde AAÖL açısından ele alınmıştır. Araştırmaya konu olan AAÖL zamanının en önemli öğretmen yetiştiren kurumlarından biridir. Özellikle bu lisede uygulanan programlardaki öğretmenlik meslek derslerinin programdaki ağırlıkları ve öğretmen yetiştirme süreçlerine etkilerinin incelenmesi ve sonuçların ilgili alan yazınına kazandırılması son derece önem arz etmektedir.

Literatürde Anadolu Öğretmen Liselerinin tarihinin ve uygulanan programların öğretmen yetiştirme süreçlerine etkisinin program değerlendirme bakış açısı ile değerlendirildiği çalışmaların çok az olduğu görülmektedir. Bu kapsamda genelde Anadolu Öğretmen Liseleri'nin özelde ise AAÖL'nin tarihsel gelişiminin ve uygulanan programların özelliklerinin ve öğretmen yetiştirme süreçlerine etkilerinin incelenmesi, öğretmen yetiştirmede atılacak yeni adımlarda politika yapıcılara ve uygulayıcılara rehberlik görevi yapabileceği ve ilgili dönemde ortak kullanılan programlar ve öğretim faaliyetleri ile ilgili önemli bilgiler verebileceği düşünülmektedir. Araştırma bu yönleriyle önem kazanmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Malatya'nın Akçadağ ilçesinde kurulan AAÖL'nin tarihsel gelişimi ve 1989-2014 yılları arasında uyguladığı eğitim programlarının temel özellikleri ve öğretmen yetiştirme süreçlerine etkileri ile sınırlıdır.

1.6. Varsayımlar / Sayıtlar

Doküman inceleme yönteminin kullanıldığı bu araştırmada resmi kanaldan ulaşılan bilgi ve belgelerin gerçeği yansıttığı, konu ile ilgili görüşülen katılımcıların gerçekçi ve samimi cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.7. Tanımlar

Köy Enstitüleri: 1953 yılına kadar ülkemizin ilkokul öğretmeni ihtiyacını karşılayan eğitim kurumudur (Dursunoğlu 2003).

Anadolu Öğretmen Liseleri: Yüksek Öğretim Kurumları ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında varılan anlaşma gereği 1989-1990 eğitim öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçmede asıl kaynak olarak kurulan liselerdir (MEB 1992) .

BÖLÜM II

2. KURAMSAL BİLGİLER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Tanzimat Öncesi Öğretmen Yetiştirme

Türk eğitim tarihinde öğretmenlik her zaman önemli bir meslek olarak kabul edilmiş ve kutsal sayılmıştır. Bu durum şüphesiz öğretmenlik mesleğinin insanlara kazandırmayı hedeflediği niteliklerin tanınmasından kaynaklanmaktadır (Gültekin, 2010). Bütün toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da öğretmenlik mesleğine ilişkin çeşitli deyimler ve atasözleri bulunmaktadır. Uygurların çok sık kullandığı "Çocuğu öğretmene emanet et, ondan al saraya gönder." atasözünde eğitimin öğrencilere toplumda en yüksek statüyü kazandırmanın bir yolu olduğu vurgulanmaktadır (Akyüz, 2006).

Türk toplumunun öğretmenlik mesleğini kutsal bir meslek olarak görmesi İslam öncesi dönemlere kadar uzanmaktadır. Şamanlar, İslamiyet öncesi Türk toplumunda çok önemli bir dini konuma sahiplerdi ve en etkili eğitimciler olarak görülüyorlardı. İslam'ın kabulü ve öğretmenliğin Peygamber mesleği olarak kabul edilmesiyle bu durum daha da önem kazandı. İslam'ı kabul ettikten sonra kurulan tüm Türk İslam Devletleri bilgili insan yetiştirmeye büyük önem verirler, bilgili insanlar sevilir, takdir edilir ve sürekli desteklenirlerdi (Hali ve Rencüzoğulları, 2017).

Osmanlı Devleti, altı asırdan fazla hüküm süren varlığı boyunca İslami eğitim geleneğini sürdüren bir ülke olmuştur. Bu durum İslami eğitim uygulamalarında yapılageldiği gibi Osmanlı eğitim sisteminde de okullara iki türlü sorumluluk yüklemiştir. İlk sorumluluk devlete ikinci sorumluluk da topluma insan kaynağı yetiştirmek şeklinde olmuştur. Sıbyan Mektebi, Medrese, Enderun gibi okulların bu amaçla kurulduğu söylenebilir. (Nazıroğlu, 2015).

Tanzimat'tan önce çağdaş öğretmen yetiştirme sürecindeki ilk önemli hamle Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde yaşanmıştır. Aynı zamanda Türk eğitim tarihinde de bir ilk olan bu hamle ile ilkokullara öğretmen yetiştiren Eyüp ve Ayasofya Medreselerinde diğer medreselerden farklı bir program uygulanmıştır(Akyüz, 2006). Uygulanan program ile

medreselerdeki bazı dersler kaldırılarak öğretmen yetiştirmeye yönelik çeşitli dersler eklenmiştir. Yeni derslerden biri de Türk ve dünya eğitim tarihinde çok önemli bir yer tutan "Adab-ı Mübahase ve Usul-i Tedris" dersi olup, dersin anlamı tartışma adabı ve öğretim yöntemleridir. Bu derslerin okutulması Türk Eğitim Sistemi içerisinde öğretmen yetiştiren alanın özelliklerine göre düzenlenen ilk proje olma özelliğine sahiptir. Ders öğretim yöntemleriyle ilgili bir derstir. Bu yaklaşım aynı zamanda Fatih'in öğretmen yetiştirmeyi bağımsız bir uzmanlık olarak ele aldığını da ortaya koymaktadır. Bu tür uygulamalar ilk olarak Fatih Dönemi'nde yapılmış ancak Fatih'ten sonra bu uygulama rafa kaldırılmıştır (Tangülü, 2022).

Naziroğlu'nun (2015) belirttiği gibi Osmanlı'da öğretmenlik, medreselerde (kısmen cemaat okullarında da olsa) belirli standartların ortaya çıkmasıyla bir meslek haline gelmiştir. Ortaya çıkan bu standartlar medreselerde; kariyer sınavları (Mülazemet), statü, ücret, sorumluluklar ve çalışma takviminin oluşturulması şeklindedir. Bu standartların ilki olan Mülazemet Yöntemi'nde temel amaç öğretmen olmak isteyenlerin medreselere girişini zorlaştırarak öğretmenliğin yani müderrisliğin prestijini artırarak müderrisliği daha seçkin ve liyakatlı bir meslek haline getirmektir.

2.1.1.1 Mülâzemet Sistemi

Osmanlı Devleti'nde orta ve yükseköğretim kurumları sayılan medreselerde öğretmenlik mesleğine atanma 1550'li yıllara kadar yeterli bir yöntem olarak kabul edilen Mülazemet Yöntemi ile yapılmıyordu. Bu yöntemde yükselmek, rütbe almak ve bir üst seviyedeki medreseye girmek için belirli sınavları geçmek gerekiyordu (Akyüz, 2006).

Medreselerde verilen eğitimin başarılı olmasında sınavla öğrenci kabulü çok kritik bir öneme sahipti. Bu şekilde medreseye giren öğrenciler sınavlarda başarılı olmak şartı ile bir üst seviyedeki medreseye girebilmekteydi (Bayraktar ve Pekcan, 2022). Öğretmen adayları icazet aldıktan sonra Anadolu ve Rumeli'deki görev yapmak istediği bölgeye gitmek için "Ruzname" veya "Matlab" adlı defterlere isimlerini yazdırmaları ve belirli bir zaman beklemleri gerekiyordu (İpşirli, 2006). Bu beklemlerin adı 'nevbet' bekleyen öğretmen adayına da 'Mülazim' bu sisteme de 'Mülazemet' denirdi. Mülazım olan öğretmen adayı bu süreçte kendini yetiştiren öğretmenin yanında asistan olarak çalışırdı.

Bu sürecin sonunda yetişen müderrisler Sahn-ı Seman ve Süleymaniye'de ders veren, ruhsat, mülâzemet ve sertifika sahibi öğretmenlerdi. Bu öğretmenler mülazemet yöntemi ile önce yirmi yıllık medreselere sonra ise sırası ile daha yüksek dereceli medreselere atanmaktaydılar (Bayraktar ve Pekcan, 2022).

Mülazemet yönteminde bir müderrislik kadrosu boşaldığında bir sonraki derecesi yüksek olan müderris adayı atanırdı. Bu müderrisler eninde sonunda Sann'ın seviyesine yükselirlerdi. Burada bir süre görev yapan müderris daha sonra mali açıdan daha iyi durumda olan kadılığa geçmek istiyordu.(Aykanat,2018). Bu yöntemin farklı amaçlar için kullanılması zamanla müderrisleri bilimden uzaklaştırmış ve sistem artık yükselmenin aracı olarak görülerek 1500'lü yıllardan itibaren bozulmaya başlamıştır. (Hızlı 1994).

2.1.1.2 Öğretmen Çeşitleri

Tanzimat'tan önce Osmanlı Devleti'nde beş farklı eğitim kurumuna öğretmen yetiştiriliyordu (Akyüz, 2006). Bunlar; Sıbyan Mektebi, Medrese, Enderun Mektebi, Askeri ve Teknik Okulları ve Azınlık ve Yabancı Okulları öğretmenleridir. Tabi bunlar farklı farklı alanlara hitap ettiği için yetiştirilme tarzları ve eğitimleri birbirinden farklıdır (Gurbetoğlu, 2015).

Sıbyan Mektebi Öğretmenleri

Sıbyan Mektepleri hem anaokulu hem de ilköğretim olarak hizmet veren kurumlardı. Bu kurumlardaki ders veren öğretmenler 'muallim' ve 'hoca' olarak adlandırılıyorlardı. Kız ve erkek çocuklar 4-5 yaşından itibaren birlikte eğitim görebiliyorlardı. Eğitim süresi 4-5 yıl sürüyordu. Bu kurumlarda yükselme döneminde Fatih Sultan Mehmet diğer medreselerden farklı olarak farklı bir öğretim programı uyguluyordu. Bu programda öğretmen adaylarına edebiyat, mantık, Arapça, nahiv ve sarf, adâb-ı mubahase ve usûl-i tedris, münakaşalı akâid, riyaziyat, hendese içinde hesap dersi, heyet içinde coğrafya, tarih ve edebiyat dersleri veriliyordu. Programın diğer programlardan farkı ise içinde iki farklı dersin bulunmasıydı (Akyüz, 2006).

*a) Adâb-ı Mubahase ve Usûl-i Tedris Dersleri:*Bu ders ile tartışma kuralları ve öğretim yöntemleri öğretilmekteydi. Bu dersin eğitimin ilk kademesi olan ilkokul öğretmenleri için özel olarak açılması, dünya ve Türk Eğitim Sistemi açısından son derece yenilikçi ve ilginç bir yöntem olmuştur.

*b) Programda Fıkıh dersinin bulunmaması:*Fatih Sultan Mehmet medrese öğrencisi için önemli olan bu hukuk dersinin ilkokul öğretmenleri için faydalı olamayacağını düşünüyordu. Bu davranış Fatih'in öğretmen yetiştirirken öğrencilerin ihtiyaçlarını ve alanın özelliklerini dikkate alan bir programcı olduğunun kanıtıdır.

Bu dönemde ilkokul öğretmenliği mesleğini icra edecek kişilerde aranılacak özellikler Fatih Sultan Mehmet Vakfiyesinde şöyle sıralanmıştır; çok iyi bir mizaç ve

karakter, Tanrıyı hoşnut etme, gayretli, yardımcısı öğretilen konuları öğrenciler ile müzakere edecek, görevini sevecek ve zor konuları güzellikle anlatacaktır (Unat, 1964).

Burada vurgu öğretmenin davranışı, mizaç ve karakteri üzerinedir. İlkokul öğrencilerinin örnek aldıkları kişilerden biri de öğretmenleridir. Bu nedenle öğretmenlerin iyi bir mizaca sahip olmaları, insanca ve çağdaş pedagojiye uygun davranışları çok önemlidir. Ancak daha sonraki dönemlerde Fatih'in bu uygulaması terk edilmiş ve ilkokul dersleri, medreselerde biraz eğitim almış veya kendi kendine okuma-yazma öğrenmiş saygın kişiler tarafından okutulmaya başlanmıştır. Dönemin araştırmaları, bu uygulamadan vazgeçildikten sonra ilkokul derslerinin, okulun yanındaki caminin imamı tarafından verildiğini göstermektedir (Akyüz, 2009).

Erkek öğretmenler gibi bazı tecrübeli ve donanımlı kadınlar da evlerinde ya da camilerde kadınlara ve çocuklara Kur'an-ı Kerim okumayı ve çevrelerine dini mesajlar vermeyi öğretirlerdi. Osmanlı toplumunda çok yaygın olan bu uygulamalara kadınların öğretmenlik yaptığı evler denilirdi. Devlet de gerektiğinde bu kurumlara belirli yardımlarda bulunmuştur. Bu durum, kadın öğretmenli ilköğretim okullarının erkek öğretmenli ilkokullarla aynı olduğunu ve bu tür kadın öğretmenlerin de öğretmen olarak kabul edildiğini tam olarak kanıtlamaktadır. Bu tür kadın öğretmenlere "Hoca", "Hoca Hanım", "Molla", "Muallime" adı verilmekte ve tıpkı ilkokullardaki erkek öğretmenler gibi öğrencilerin velilerinden küçük bir ücret almaktaydılar (Akyüz, 2004).

Medrese Öğretmenleri

Medreselerin bugünkü anlamı ortaöğretim kurumlarını ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Bu kurumlarda öğretmenlik yapan kişilere müderris denirdi.(Yılmaz, 2015). Medreselerde öğretmen olabilmek için 1550'li yılların başına kadar öğretmen seçimi için yeterli bir yöntem olarak görülen mülazemet sistemi uygulanıyordu. Bu yaklaşımın özü, okullara girebilmek için rütbenin beklenmesi ve sınavların geçilmesi ilkesine dayanmaktadır (Uzunçarşılı, 1965).

Müderrislik kavramı Osmanlı'dan önce kullanıldığı gibi Osmanlı Devleti'nde de öğrencileri okutanlara verilen isim olarak kullanılıyordu. Müderrislerin en temel özellikleri; dindar, faziletli, tevazu sahibi ve olgun olmaları ve aynı zamanda medresenin şanlı günlerinde tüm ilim sınıflarına ve toplum mensuplarına örnek teşkil edecek nitelikte olmaktı. Öğretmen olarak kabul edilebilecekler arasında muallim ve müderrislerin yanı sıra medreselerde müderrislere yardım eden müridler, okul öğretmenlerine yardım eden halifeler ve yüksek rütbeli kişilerin çocukları olan müeddibler de bulunmaktadır. Hoca,

molla, alim, üstat, fakih, şeyh gibi kavramlar bazen ilim öğretmenlere sıfat olarak bazen de ödül olarak kullanılmaktaydı (Nazıroğlu, 2015).

Medreselerdeki öğretmenlere hoca, müderris vb. deniyordu. Ancak 1500'lü yılların ortalarından itibaren pek çok kişinin adam kayırma yoluyla müderris olarak atanması ve bazı nüfuzlu kişilerin çocuklarına hak etmedikleri yüksek dereceler verilmesiyle bu sistem bozulmaya başlamıştır (Uzunçarşılı, 1965).

Enderun Okulu Öğretmenleri

Bu okul, Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde kurulmuş ve Topkapı Sarayı'nda bulunmaktaydı. Temel amacı Hristiyan temalarına sahip yetenekli çocukları iyi ve güvenilir politikacılar ve askerler olarak yetiştirmektir. Bu okul doğrudan saraya bağlı olup, en bilgili ve yetenekli öğretmenler tarafından eğitim ve öğretim verilmektedir (Akkutay, 1984). Enderun'un eğitimi "Lala" adlı bir öğretmenin gözetimindedir. Bu öğretmenler öğrencilere sadece bilgi vermekle kalmıyor, aynı zamanda öğrencilere ahlak, görgü kuralları ve disiplin konusunda da eğitim veriyordu. Okulun disiplin anlayışı çok katıdır. Mutlak disiplin altında eğitim gören öğrencilerin yatma, kalkma, yemek yeme ve uyku saatleri belirlenip kurumda boş durmalarına izin verilmeyerek öğrencilerde ciddiyet sağlanırdı. Öğrenciler diledikleri gibi konuşamıyor, dışarı çıkamıyor, hareketleri belli kurallar çerçevesinde şekilleniyordu (Akyüz,2008).

Askeri ve Teknik Okul Öğretmenleri

17. yüzyıldan itibaren Avrupa ülkelerinde yaşanan bilimsel ve teknolojik ilerlemeler Osmanlı Devleti'nin defalarca yenilgiye uğramasına yol açmıştır. Bu durumdan rahatsız olan yöneticiler yenilgileri engellemek için askeri ve teknik okulların açılmasına odaklandı. Bu kapsamda askeri alandaki eksiklikler gidermek için, çağın gereklerine uygun okullar inşa etmeye odaklanılmış, ordunun ihtiyaç duyduğu subay, teknisyen, doktor vb. kişileri yetiştirilmeye özen gösterilmiştir. (Mumcu vd.,1997) Akyüz'e (2001) göre bu kurumlarda Müslüman öğretmenlerin yanında yabancı öğretmenler de görev yapmakta ve müfredatta Batı dilleri de yer almaktaydı. Bu okullar Osmanlı Devleti'nde 18. yüzyıla kadar varlığını sürdürmüştür.

Azınlık ve Yabancı Okul Öğretmenleri

Osmanlı Devleti'nde yabancılar rahatlıkla okul açabiliyorlardı. Bu okullarda kendi kendini yetiştirmiş çoğunluğu din adamı olan öğretmenler ders veriyordu.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu geldiği toplumu iyi tanıyan ve asıl amaçları misyonerlik olan insanlardan oluşuyordu. Bu okullarda aynı zamanda Batı deneysel bilim eğitimi almış değerli insanlar da bulunmaktaydı (Akyüz, 2008).

2.1.2 Tanzimat Döneminde Öğretmen Yetiştirme

Osmanlı Devleti'nde çağdaş eğitimin ilerlemesinde ortaya çıkan en önemli zorluklardan biri öğretmen eksikliğiydi. Yıllar geçtikçe medrese mezunlarının öğretmen olarak kullanılmasıyla bu eksiklik giderildi. Ancak bu durum çağdaş eğitim ve öğretim anlayışına sahip eğitimciler için büyük bir sorun oluşturmaktaydı. Çünkü bir yandan yeni okulları idari olarak medreselerin ve şeyh İslamcılığın egemenliğinden kurtarmaya çalışmak, diğer yandan bu okullara karşı çıkan medrese öğrencilerinin öğretmen olarak görevlendirilmesi bu hedefe ulaşmayı engellemekteydi. (Elçiçeği ve Yılmaz, 2020)

Tanzimat Dönemi'nde çağdaş eğitim-öğretim hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen ilk reformlar kapsamında ilköğretmen okulları açıldı. Bu okullarda müfredattan, binalardan ve öğrenci sayısından çok daha önemli olan özellik bulunuyordu. Bu özellik Tanzimatçıların medrese kültüründe yetişmiş insanlardan öğretmen olamayacağını anlamalarıdır. Bir başka deyişle, yeni okullarda dini okul geleneğine bağlı kişilerin öğretmen olarak çalıştırılmasıyla çağdaş eğitim ve öğretimin sağlanamayacağı düşüncesinin kabul görmesiydi (Özcanlı ve Varol, 2022).

2.1.2.1 Öğretmen Yetiştiren Kurumlar

Darü'l-muallimîn-i Rüşdî

Darülmualimin Nizamnamesi 1 Mayıs 1851 tarihinde çıkartılmıştır. Bu Nizamname ile 1848 yılında açılan öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci alım şartlarının düzenlenmesi açısından son derece önemlidir. Ayrıca bu kanuna göre mezun olan öğretmen adayları 'Muid' yani yardımcı kadrolarına atanıyordu. Yine bu kanunla okul programına öğretim yöntemleri ve ders verme adında bir ders eklenmiştir. Kanunda öğretmenlerin yüksek puan ve derecelere göre atanacağı mezunların öncelikle İstanbul ve taşradaki rüştiyelere görevlendirileceği ve bu durumu kabul etmeyen mezunların diplomalarının geri alınacağı ve bir daha öğretmenlik yapamayacakları açıkça belirtilmiştir. (Cüçük vd., 2017)

Bu okullara ilk olarak Darülmualimin adı verilmiş daha sonra 1868'de Darülmualimin-i Sıbyanın açılmasından sonra Darülmualimin-i Rüşdi denilmiştir. 1868 yılında ilk mezunlar Arapça konuşan Suriye gibi bölgelerdeki rüşdiyelere atanmış

mezunların adaptasyon sorunu yaşamamaları için de Arapçayı iyi bilen bir muhakeme öğretmeni görevlendirilmiştir. Okulun 1878 müfredatına tedris usulü dersi konulmuştur (Unat, 1964).

Okulların eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi açısından 1869 yılında çıkartılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi de çok önemlidir. Nizamname ile eğitim faaliyetleri, mezuniyet, sınavlar ve ders programları ile terfi, ceza, emeklilik gibi öğretmenlerin özlük hakları düzenlenmiştir(Ergin,1981). Bu kanuna göre; Osmanlı Devleti vatandaşı olan ve Darülmuallimin-i Sıbyan diploması olan mezunlar kura ile atanacak diploması olmayanlar ise atanamayacaktı. Öğretmenler görevi kötüye kullanarak okula gelmez ise aldıkları maaşı iade edecek ve meslekten atılacaktı. Rüşdiye öğretmenleri ise Darülmuallimin-i Rüşdiden mezun olanlar arasından seçilecektir. Ayrıca bu okuldan mezun olmayan ancak iyi huylu, ehliyetli medrese mezunları sınavla öğretmen olabilecekti. Rüştîyelere görevlendirilen öğretmenler 25 yaşından büyük olmayacak ve sabıkası olmayacaktı (Kodaman ve Saydam, 1992).

Darü'l-muallimîn-i Sıbyan (İlköğretmen Okulları)

Abdülhamit zamanında eğitim ile ilgili yapılan tartışmalardan biri de ilköğretim meselesidir. Bu tartışmalar sonunda Kanu-i Esasi ile ilköğretim zorunlu hale getirilmiştir. Maarif teşkilatı ile ilgili 1879'da çeşitli düzenlemeler yapılarak bakanlık bünyesinde Mekatib-i Sıbyaniye Birimi faaliyete geçirilmiş ve çeşitli vilayetlerde okul açılması için çalışma başlatılmıştır (Özkan, 2008).

İlk olarak Sivas, Amasya, Bursa, Kastamonu, Kudüs, Trabzon ve Edirne gibi illerde 1882-1890 yılları arasında Darülmuallimin-i Sıbyanlar açılmıştır (Unat, 1964). Bu dönemde bazı eğitimcilerin hazırladığı eğitim kitapları ile Usul-i Cedid yöntemleri gelişme kaydetmiştir. Bu sebepten dolayı yeni açılan ilkokullar Mekatib-i İbtadiye diye isimlendirilmişlerdir. Eski okullara Sıbyan Mektebi veya Usul-ı Atika denmeye devam edilmiştir (Akyüz, 1994). 1883'te İstanbul Darülmuallimin-i Sıbyan şubesine uygulamalı bir karakter kazandırılarak Darülameliyat adı altında Aksaray'da farklı bir binaya taşınsa da 3 kasım 1885'te tekrar eski yerine taşınmıştır (Unat, 1964).

Darülmuallimin'lerin idadi kısımları 1879 yılında kaldırılmış iptidai kısımları ise eğitim hayatını sürdürmüştür. Ancak 1882'de onlarda kapatılmış yerlerine Darülameliyat adında yeni bir kurum açılmıştır. Bu okul bir çeşit tatbikat, kurs ve uygulama okulu olup Mekatib-i İptadiyeye Usul-ı Cedideyi İrad ve Talime Muktedir hocaları yetiştirmektedir. Öğretim yöntemlerini kısa sürede öğreten bir kurs niteliğinde olan bu okula öğretmen

olanlar serbestçe girebiliyordu. Öğretmen olmayanların okula girebilmek için ise Türkçeyi iyi bilmeleri Arapçayı ise kendini ifade edecek kadar konuşmaları şarttı. (Koçer, 1970). 1882-1883 tarihleri arasında faaliyet gösteren bu kurs 1884-1885 yılından itibaren tekrar Darülmuallimin-i Sıbyan okuluna dönüştürülmüştür.

1889-1890 yılına kadar sıbyan ve rüşdiye kısımları olan İstanbul Darülmuallimininde 1891 yılında idadi ve sultani öğretmenleri yetiştirmek için Aliye kısmı faaliyete geçirilmiştir. Kurum böylece ibtidai, rüşdiye ve aliye kısmı olan bir okul haline dönüştürülmüştür. Okula giriş şartları 1892’de Takvim-i Vekayi gazetesinde yayınlanmıştır. Bu şartlara kısaca baktığımızda; iptidai kısım giriş sınavları için sınava girenlerin 20-30 yaşları arasında sağlam karakterli bir yapıya sahip Arapça, sarf ve nahv, hüsn-ü hat ve imla ve kıraat-ı Türki derslerinden başarılı olmaları gerekiyordu(Koçer, 1970).

Okulun iptidai kısmında okutulan dersler; fıkıh, Kuran-ı Kerim, tecvid, Türkçe, kavaid ve imla, usul-ı tedris, Arabi sarf ve nahv, Farisi, Fransızca, hesap, ilm-i eşya, genel ve Osmanlı coğrafyası, tarih-i İslam, hüsn-ü hat ve ziraat şeklindedir. 1892 yılında yayınlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’nde bir dizi değişiklikler yapılarak darülmualliminler için yeni müfredat hazırlanmıştır. Bu müfredata göre illerde açılan Darülmuallimin-i Sıbyan okullarının öğrenim süreleri iki yıl olacak şekilde düzenlenmiştir. Bu kanunda hazırlanan yönetmeliğe göre öğretmen yetiştiren kurumlardan mezun olmayan ve halen görev yapan öğretmenlerin eksiklikleri görev yaptığı okulda aldığı eğitim ile giderilecektir (Unat, 1964).

İstanbul’daki iptidailer için Zühtü Paşa zamanında “Dersaadet Mekatib-i İpdidaiyesi için Talimat-ı Mahsusa” adı altında özel talimatname çıkartılmıştır. Talimatname öğretmenlerin Darülmuallimin-i Sıbyan diplomasına sahip olmalarını zorunlu hale getirmiştir. Diplomaya sahip olmayanların ise yeterlilik sınavlarını geçmeleri gerekiyordu. Öğretmenlerin niteliğini artırmak için yapılan bu düzenlemelere rağmen bu kurallara uyulmamış ve derslere dışarıdan öğretmen olmayanlar girmeye devam etmiştir. (Karabacak, 2014).

Darü’l-muallimât (Kız Öğretmen Okulu)

Tanzimat’tan önce ve Tanzimat’ın başlarında devletin kurduğu okul sisteminde kız çocukları ancak ilkokula gidebiliyordu. Dönemin yükseköğrenim kurumları sayılan medreselere ise sadece erkekler gidebiliyordu (Akyüz, 2000).

Herhangi bir eğitim almayan yaşlı ve bilgili kadınlar evlerini okul haline getirerek kız çocuklarına eğitim veriyorlardı. Belli bir müfredatı olmayan bu okullar Darülmuallimmat'ın açılmasından sonra da eğitim-öğretim hayatını sürdürmüşlerdir (Akyüz, 2004).

1848 yılında kız lisesi faaliyete başlamıştır. Bu okullara devam eden kız öğrenciler dini sebeplerden dolayı erkek öğretmenlerden ders alma konusunda isteksiz davranıyorlardı. Ancak ne var ki nakış öğretmenleri hariç bütün öğretmenler erkekti (Çakır, 2011). Tanzimat Fermanı'ndan ancak yirmi yıl sonra kızların eğitim alacağı okullar açıldı. Bu okulların ilki 1859 yılında Sultanahmet Meydanı dolaylarında Cevri Kalfa İnas (Kız) Rüşdiye okuludur.

Büyük çoğunluğu Müslüman olan Osmanlı Devleti'nde toplum kız okullarında kadın öğretmenlerin ders vermesini istiyordu (Şanal, 2004). Kızların okuma-yazma düzeylerinin artırılması için sürekli kamuoyunda kızların okula gitmesi konusunda çeşitli faaliyetler yapılıyordu. Kızların okullara gitmesini teşvik etmek için başlangıçta bu okullarda derslerin kadın öğretmenler tarafından verilmesi planlansa da öğretmen eksikliğinden dolayı nakış öğretmenleri hariç diğer öğretmenler genelde erkekti. Ancak erkek öğretmenler seçilirken yaşça büyük olmasına ve ahlaklı olmasına dikkat ediliyordu. Her ne kadar bunlara dikkat edilse de her geçen gün kadın öğretmenlere talep artıyordu (Kına, 2006).

Osmanlı Devleti, eğitim faaliyetlerini Tanzimat Dönemi'ndeki yasalaştırma ve kanunlaştırma hareketleri içinde düşünerek bu faaliyetleri yasal bir güvenceye almak istiyordu. Bu konudaki en önemli icraatı 1869 yılında hazırlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'dir. Nizamnamenin 68 ve 70. Maddelerinde kız rüştiyelerindeki kadın öğretmen ihtiyacını gidermek için Darülmuallimat ismi altında kadın öğretmen yetiştiren bir okulun açılması planlanmıştır. Müslümanlar ve gayrimüslimler için ayrı ayrı açılması düşünülen bu okulda sıbyan ve rüşdiye şubeleri ayrılacaktı. Rüşdiyeler üç yıl sıbyan şubesi ise iki yıl süreli olacaktı (Unat, 1964).

Okulda eğitim görececek öğretmen adayları sınav ile seçilecekti. Bu kapsamda okula alım şartları 2 Şubat 1870 tarihli Takvim-i Vekayi gazetesinde kamuoyuna ilan edilmiştir. İlane göre okula alınacak öğrenciler 13-35 yaş arasında olacak ve öğrencileri seçmek için dönemin Maarif Nazırı Başkanlığı'nda toplam üç kişilik bir komisyon oluşturulacaktır. Bu şartlara göre ilk sınav 8 Şubat 1870'te yapıldı ve okula toplam 32 öğrenci alındı (Şanal, 2004).

Darülmualimât okulları, illerde İptidai Darülmualimatlar olarak faaliyete geçirildi. Bu okulları Osmanlı siyaset adamları kadının toplumsal hayatta etkisinin artması açısından son derece önemli görüyorlardı (Aksoy, 2017).

İstanbul Darü'l-muallimîni (Darü'l-muallimîn-i Kebîr)

Dönemin yöneticileri çağdaş anlamda eğitim-öğretimin yapılabilmesi için yeni yöntemler ile yetişmiş öğretmen ihtiyacının farkındaydı. İşte tam da bu ihtiyacı karşılamak düşüncesi ile bu okul açılmıştır. Yöneticiler arasında sürekli öğretmen yetiştirme tartışmalarının yapılması, Maarif-i Umumiye Nizamnâmesi'nde öğretmen yetiştirme meselesinin önemli bir yere sahip olmasına sebep olmuştur. Bu değerlendirmeler sonucunda Nizamname'de rüşdiye, idadi ve sultanilerin öğretmen ihtiyacını karşılamak için Dâru'l-Muallimîn-i Kebîr isminde bir okulun eğitim-öğretim hayatına başlaması planlanmıştır (İhsanoğlu, 1998). Bu plan çerçevesinde 1848'de rüşdiyeler 1868'de sıbyan mekteplerinin ihtiyacını karşılamak için Darü'l-muallimînler faaliyete başladı.

Milli eğitim ile ilgili bütün konuların dahil edildiği Maârif-i Umûmiyye Nizamnâmesi'nde öğretmen yetiştiren kurumların sorunları ele alınarak bu okulların tek çatı altında birleştirilmesi için çalışıldı. Fransız maarifi örnek alınarak hazırlanan Nizamname'den önce okullar için herhangi bir sınıflandırma yoktu. Bu kapsamda Nizamname'nin 52. Maddesinde her derece okul için İstanbul'da büyük çaplı bir dâru'muallimînin faaliyete geçirilmesi planlanmaktaydı. Yapısında rüşdiye, idadi ve sultanilerin olduğu bu mektebe büyük darülmualimin adı verilerek her şube fen ve edebiyat olarak ayrılacaktı (Akyüz, 2011).

Okulda 5.000 kuruş maaş alan bir müdür, okulun işleri için maaşları 2.000-4.000 kuruş arası olan iki hizmetli bulunacak idadi, rüşdiye ve sultani mezunları okula sınavsız diğer mezunlar ise sınavla alınacaktır. Belli oranda burs alan öğrencilerden alt sınıflardan mezun olanlar dilerlerse öğretmen olarak kalabilecekler veya öğrenimlerine devam edebileceklerdi. Mezun olanlar sınıflarına göre atanacaklardır. Geçerli bir mazereti olmaksızın beş yıl boyunca bir devlet okulunda ders vermeyen kişi tüm haklarını kaybedecek ve bursu iade edilecektir. Sınavı geçenler öğretim süresi bitmeden de atanabileceklerdi. Okulun güzel bir kütüphanesi, fiziksel ve kimyasal aletlerle donatılmış bir bölümü olacaktı (Kına, 2006).

Darülmualiminin rüşdiye şubesi 1870'te idadi şubesi ise 1874'te açılmış ve sıbyan şubesi buraya bağlanmıştır. İlk olarak İstanbul'da açılan bu okul daha sonraları

1875'ten itibaren Konya, Bosna, ve Girit başta olmak üzere birçok vilayette eğitim-öğretim hayatına başlamıştır. (Öztürk, 1993).

1874 İstanbul Darulmualliminin şubeleri şu şekildedir (Akyüz, 2009):

Darü'l-muallimîn-i Sıbyan (Öğrenim süresi 2 yıldır)

Darü'l-mualimîn-i Rüştîye (Öğrenim süresi 3 yıldır):

İdadiye Şubesi (Öğrenim süresi 3 yıldır):

Menşe-i Muallimîn

1875 yılında, askeri okulların asker hocalarından sivil muallim yetiştirmek için, Mekâtib-i Askeriyye ve Dârü's-Şafaka Ders Nâzırı Hüsnî Paşa'nın girişimleriyle Menşe-i Muallimîn isminde bir okul açılmıştır. Bu okulun idadi kısmının programı o günün askeri idadilerinin aynısı idi ve yine bu idadi 5 sınıf üzerine kurulmuştu. Menşe-i Muallimîn İdâdisini bitirenlerin, Menşe-i Mualliminin tahsil süresi 2 ile 4 yıl arasında değişen ve 11 şubeye ayrılmış olan yüksek kısmına girebilmesi için bir kabul imtihanını vermeleri gerekiyordu (Ergin, 1981).

Menşe-i Muallimîn'in yüksek kısmının 2 yıl tahsil süreli topografya, edebiyat, tarih, coğrafya, riyâziyye ve çizim ile ilgili toplam yedi şubesinden başka 3 ve 4 yıl tahsil süresi olan ve aşağıda gösterilen dört şubesi daha vardı (Ergin, 1981):

Riyâziyye-i Âdiye Tatbikatı Sınıfı: (Tahsil süresi 3 yıldır.)

Riyâziyye-i Âliye Sınıfı: (Tahsil süresi 3 yıldır.)

Riyâziyye-i Âliye Tatbikat Sınıfı: (Tahsil süresi 4 yıldır.)

Ulûm-i Tabîiyye Sınıfı (Tahsil süresi 4 yıldır.)

Menşe-i Muallimîn'den çıkanlar iki yıl 'Muallim muâvinliği' yapacak ve yabancı dilden tercüme yapamayanlar "Muallim" olamayacaktı. Muallim muâvinlerine 500 ile 900 kuruş; muallimlere ise ders gruplarının önemine göre 1200 kuruştan 3500 kuruşa kadar aylık verilecekti. Muallimlerden Hicaz, Yemen, Bağdat ve Trablusgarp gibi uzak vilâyetlere görevlendirilecek olanlar, kura ile belirlenip 500'er kuruş zam ile 3 yıl hizmet yapması sonrasında bir başka yere tayin isteyebileceklerdi. Yine Menşe-i Mualliminden çıkanlar, tekaüd hakkına sahip olup 15 yıl zorunlu hizmete tabiydi. 15 yıl hizmetini tamamlayan birinci, ikinci ve üçüncü sınıf muallimler, yüksek mektepler muallimliklerine ve Meclis-i Maârif Azâlıklarına atanabilecekti. Menşe-i Muallimîn İdâdisinin ilk sınıfına 50 talebe kaydedilmiştir. O dönemde çıkan Bosna-Hersek İsyanı ve Osmanlı-Rus Harbi'nden dolayı sınıfların talebesi azalmış; sadece Mahmûd Es'ad Efendi

tek talebe olarak kalmıştır. O da Erkân-ı Harbiyye sınıflarına devam ederek Riyâziyyât-ı Âliye Muallimliği Şahâdetnâmesi ile mezun olmuştur (Ergin, 1981).

Tanzimat Dönemi'nde eğitim ve öğretim alanında meydana gelen değişiklikleri kabullenmek kolay olmamış ve bu değişikliklerin özümsemesi sürecinde önemli sorunlarla karşılaşmıştır. Bu dönemden itibaren sivil okullarda hayata yönelik bazı konularda deneysel bilim dersleri yer almaya başladı. Öte yandan geleneksel dini içerikli dersler de varlığını sürdürmekteydi. Cumhuriyet'e kadar öğrenciler fen ve din bilimleri derslerinde öğrendikleri ve bazen birbiriyle çelişen bilgilerden ve özellikle öğretmenlerin farklı tutumlarından olumsuz etkileniyorlardı. Bunun temel nedeni, 19. yüzyılın ortalarından itibaren Batı biliminin hızla gelişmesi, pozitivist ve materyalist görüşleri güçlendirmiş, dini inançları sarsmaya başlamış ve deneysel bilime adeta tapınmaya başlamıştır. Bu gelişmelerden Osmanlı aydınları ve öğretmenleri de etkilendi. Sonuç olarak Osmanlı öğrencilerinin bu çelişkili fikirler karşısında kafaları karışmış ve eski geleneksel değerlerden deneysel bilimsel anlayışa geçiş büyük acı ve ıstıraplara neden olmuştur. Bu durum özellikle rüşdiye, idadiye, sultaniye ve diğer ortaöğretim kurumlarında belirgindir (Akyüz, 2011).

2.1.3. Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme

Türkiye'de öğretmen yetiştirme meselesinin 16 Mart 1848'de İstanbul'da kurulan Darülmualimin adlı öğretmen okuluna dayanan uzun bir geçmişi vardır (Akyüz, 2005). O dönemde öğretmen okullarının kurulması, Tanzimatçıların öğretmensiz eğitim olamayacağına, yani çağdaş eğitim ve öğretimin medreselerle sağlanamayacağına, ancak çağdaş usullere göre yetiştirilen öğretmenlerle sağlanacağına inandıklarını göstermektedir (Öztürk, 1996).

Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana öğretmen yetiştirme konusu her zaman yöneticiler tarafından milli eğitimimizin en önemli ve öncelikli konusu olarak değerlendirilmektedir. Toplumun eğitim-öğretim hizmetlerinin yaygın ve sorunsuz olarak sürdürme politikası doğrultusunda öğretmenlerin, öncelikli olarak da ilkökul öğretmenlerinin yetiştirilmesi, hükümetlerin her zaman üzerinde durduğu bir eğitim alanı olmuştur (Kumru, 2010).

2.1.3.1. Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştiren Kurumlar

Cumhuriyet'in ilanından sonra öğretmen yetiştirme sorumluluğu 1982 yılında üniversitelere devredilmiştir. Bu devir sürecine kadar ülkemizde dört kategoride

öğretmen yetiştirme faaliyetleri sürdürülmüştür. Bu kategoriler; *İlkokula, köylere, ortaokullara ve liselere* öğretmen yetiştirme şeklindedir.

2.1.3.1.1 İlkokullara Öğretmen Yetiştirme

1923-1981 yılları arasında ilkokulların öğretmen ihtiyacını karşılayan temel kaynaklar, İlk Öğretmen Okulları ve İki Yıl Eğitim Süreli Eğitim Enstitüleridir.

İlköğretmen Okulları

Bu okullar Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinden 1974 yılına kadar ilkokullara, ilkokul öğretmeni yetiştirme işlevini yerine getirmeye devam etmiştir. Yasal hükümler, ülkenin ilkokul öğretmeni yetiştirmeye yönelik derinlemesine ve kapsamlı politikalar oluşturmamasını gerekli kılmaktadır. 1923-1924 öğretim yılında okul binaları ve teçhizatı gibi en temel imkânlardan yoksun olan bazı normal okullar kapatılmış, donanım ve kadrosu tam olan birkaç ilkokul açılmıştır. Bu amaçla bazı öğretmen okulları koşulları daha uygun olan okullarla birleştirilerek erkek öğretmen okulu sayısı 7'ye kadın öğretmen sayısı ise 13'e düşürüldü (MEB, 1995).

1926 yılında çıkartılan Maarif Teşkilatı Kanunu ile iki farklı kategoride öğretmen okulu faaliyete geçmiştir. İlk faaliyete geçen okul, o zamanki adı ile Muallim Mektepleri yani öğretmen okulları, ikincisi ise Köy Muallim (Öğretmen) Okullarıdır. Geçen süre zarfında Köy Muallim Okullarından istenilen verim alınamadığı için dört yıl sonra kapatılmıştır (Ataüinal, 1994).

Cumhuriyet'in başlarında 1923-1924 yıllarında ülkemizde sayıları toplam yirmiyi bulan İbtida-i Darümuallimin ve Darümuallimat yani diğer bir deyişle ilk öğretmen okulu bulunmaktaydı. Bu okulların öğrenim süreleri 1931-1932 yılından itibaren beş yıldan altı yıla çıkartılmıştır. 1932 yılından itibaren bu okulların ortaokul kısımdaki birinci devreleri kapatılarak lise dengi şeklinde meslek okullarına dönüştürülmüştür. Mesleki bir statü kazanan bu liselere ortaokul mezunları sınavsız olarak alınmaya başlamış ve bu uygulama uzun süre devam etmiştir (Öztürk, 1996).

Köy Enstitülerinin eğitim-öğretim hayatına başladığı dönemde de ilk öğretmen okullarını geliştirme ve sayılarını artırma faaliyetleri hız kesmeden devam etmiştir. Bu kapsamda 1940'ta 27 olan bu okulların sayısı 1951'de 31'e 1973'te ise 89' çıkartılmıştır. Bu artışa paralel olarak öğrenci ve öğretmen sayıları da artarak öğrenci mevcudu 58857 öğretmen mevcudu ise 2758 olmuştur (Öztürk, 2006).

Okulların öğrenim süreleri ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı 1970-1971 eğitim-öğretim yılından itibaren geçerli olmak üzere ilkokuldan sonra yedi yıl

ortaokuldan sonra dört yıl olacak şekilde düzenleme yapmıştır (Öztürk, 2005). Daha önce, ilkokul normal okullarından mezun olan öğrencilerin sıradan lise mezunu sayılmaları için farklılaştırılmış dersleri tamamlamaları gerekiyordu, bu nedenle normal lise mezunlarıyla eşit kabul ediliyorlardı ve üniversite giriş sınavına başvurabiliyorlardı. Bu hüküm yapısal ve programatik değişiklikler getirmiş, ilkokulların statüsü iyileştirilmiş ve hâlihazırdaki programlar genişletilerek uygulanmıştır. Ayrıca normal ilköğretim okullarının sayısının artırılması da sınıf öğretmeni yetiştirme fonksiyonunun birkaç yıl içinde yükseköğretim düzeyine yükseltilmesi çabası açısından önemli bir başlangıçtır (YÖK, 1998).

1973 yılında çıkartılan 1739 sayılı Milli Eğitimi düzenleyen yasa da bütün öğretmenlerin yükseköğrenim görmelerini zorunlu hale getirmiştir. Bu zorunluluk gereğince 1973-74 eğitim-öğretim yılından geçerli olmak üzere tüm öğretmen yetiştiren kurumlarda lise eğitime yönelik programlar uygulanmıştır. Bu zaman zarfında öğretmen lisesi olarak isimlendiren okullarda hem hayata hem de yükseköğretime hazırlayan programlar ile eğitim-öğretim sürdürülmüştür (Özalp ve Ataüenal, 1977).

Köklü bir tarihe ve tecrübeye sahip olan ilk öğretmen okulların bir kısmı 1974-1975 eğitim-öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştirme faaliyetlerinden uzaklaştırılarak üç yıllık öğretmen liselerine dönüştürülmüş, bir kısmı ise kapatılmıştır. Bu okullar daha sonraları Anadolu Öğretmen Liseleri olarak faaliyetlerini sürdürmüş ve 2014 yılından itibaren alanında farklı liselere dönüştürülmüştür (MEB, 2010).

İki Yıllık Eğitim Enstitüleri

İki Yıllık Eğitim Enstitülerin açılışı, 1739 sayılı Yasada her düzeyde öğretmenlerin yükseköğretim olarak yetişmesini zorunlu kılmasına paralel olarak 1974-1975 eğitim-öğretim yılında olmuştur. Böylece her kademedeki öğretmen yetiştirme sürecine yükseköğretim düzeyine taşınmıştır (Karahana, 2008).

1974'ten 1982 yılına kadar bu okullar misyonlarını büyük ölçüde gerçekleştirmiştir. Okulların bu dönemde sayıları inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir (Ataüenal, 1987).

Enstitüler ile öğretmen liseleri arasında bir ilişki kurularak öğretmen lisesi mezunlarının bu enstitülere girişinde çeşitli avantajlar sağlanmıştır. Bu okullar 1975-1980 yılları arasında çeşitli siyasi çekişmelere alet edilerek ciddi sorunlar yaşamıştır. Bu sorunların en büyüğü okulun müfredattan uzaklaşarak hızlandırılmış eğitim yoluyla

öğretmen yetiştirmesidir. Tüm bu süreçler sonunda 20 Temmuz 1982 tarihinde enstitüler üniversitelere bağlanarak eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür (YÖK,1998).

2.1.3.1.2 Köylere Öğretmen Yetiştirme

Cumhuriyet'in ilanından sonra köylerde eğitim seviyesinin ve dolayısıyla okullaşmanın çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Köylere öğretmen görevlendirmede yaşanan zorluklar öğretmen yetiştirme süreçlerinde köy öğretmeni yetiştirme meselesinin diğer süreçlerden ayrı değerlendirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu süreçlerde ilk hamle 1927 yılında Köy Muallim Mekteplerinin açılması son hamle ise Köy Enstitüleridir. (Öztürk, 2006).

Köy Muallim Mektepleri: Köy Muallim Mektepleri 1926'da yürürlüğe konulan 789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanunu'nun yedinci maddesi gereğince kurulmuştur. Ülkemizin ilk ve özgün olarak uygulamaya koyduğu bir deneyim olan bu okulların ilki 1927-1928 eğitim-öğretim yılından itibaren Kayseri ve Denizli'de açılmıştır. Eğitim süresi ilkokuldan sonra iki yıldır (Öztürk,1996).

Programlarında ziraat ve iş derslerine ağırlık veren bu okullarda diğer öğretmen yetiştiren okulların müfredatından farklı bir müfredat uygulanmıştır. (Cicioğlu, 1983). Okulun işlevinden çok noksanlıklarının ön plana çıkartılması ile bu okullar 1932-1933 eğitim-öğretim yılından itibaren kapatılmış ancak bu alanda yeni uygulama arayışı Köy Eğitim Kursları tartışmasını başlatmıştır (Koçer, 1967).

Köy Eğitim Kursları: 1930'lu yıllarda Milli Eğitim Bakanı Saffet Arıkan ve İlk Öğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç köyleri okulla buluşturma konusunda bir dizi faaliyet gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetlerin en önemlilerinden biri de Köy Eğitim Kurslarıdır. O tarihlerde ülkemizde köy sayısı yaklaşık 40 bindir ve çoğunun nüfusu 400 den az olmasından dolayı buralara öğretmen görevlendirmek gerçekten zor iştir. Bu konuda Ziraat Bankası ile protokol yapılarak pratik bir yol bulunmuştur. Bu çözüme göre okuma yazması olan, askerliğini yapmış ve ziraatle uğraşan köylü gençler bir yıl süre ile kurstan geçirilecek ve başarılı olanlara eğitimlik diploması verilecektir (Altunya, 2005).

Bu uygulamanın ilk örneği Temmuz 1936'da Eskişehir'e bağlı ve ziraatle uğraşan Mahmudiye köyünde faaliyete geçirilmiştir. Başarılı olan bu deneme mahiyetindeki uygulamadan sonra ertesi yıl yasa çıkartılarak bu kurslar yaygınlaştırılmıştır. Bu kurslardan mezun olup köylere görevlendirilen eğitimcilerin görevleri Köy Eğitimcileri

Talimatnamesi'nde Şu Şekilde sıralanmıştır: Köylülerin ve öğrencilerin eēitiminden ve onlara modern tarım tekniklerinin öğretilmesinden Köy Eēitmenleri sorumludur. Bu eēitmenlere yardımcı olması ve zor konularda yol göstermesi için her bölgeye bir baŐ ğretmenin görevlendirilmesi planlanmıştır(Altunya, 2005).

Türkiye'nin deēiŐik bölgelerine açılan kursların bulunduēu yerlere köy enstitüleri de kurulmuştur. Belirli bir süre sonra enstitüler ile birleŐtirilen kursların tecrübesi köy enstitülerinin işini kolaylaŐtırmıŐtır (Tonguç, 1947).

Köy  ğretmen Okulları: Köy Muallim Mektepleri kapatıldıktan sonra köylere  ğretmen yetiştirme meselesi tartışılmış ve artık köylerin hem okuma yazma eēitimini sürdürecek hem de köylüye ziraatı öğretecek eēitmen yetiştirme görüşü ön plana çıkmıştır. Bu maksatla 1937 yılından itibaren Köy  ğretmen Okulları açılmaya başlamıştır. Bu okullar ve Köy Eēitmen Kursları aynı zamanda 1940 yılında eēitim- ğretim faaliyetine başlayacak olan Köy Enstitüleri'nin öncüsü olmuştur(Cicioēlu,1983).

Okullar    kısıma ayrılmaktadır. Bu kısımlar ilköēretim, orta ēretim ve  ğretmen okulu kısımlarıdır. İlk kısım olan ilkokul kırsal kesimde faaliyetini sürdüren normal okulların bünyesinde beş seviyeli uygulama okullarından ibarettir. Orta bölüm ise kırsal kesimdeki okulların tüm aŐamalarından geçen ve kırsal  ğretmen okullarının ilk kısmını başarı ile tamamlayan öğrencilerin kabul edilmesinden oluşmaktadır. Bu okullara gelen öğrenciler hem mesleki becerilerini hem de öğretmenlik bilgilerini geliŐtirerek köylere  ğretmen olarak g revlendiriliyorlardı ( zt rk, 1996).

Köy Enstitüleri: Köy Enstitülerinin temeli 17 Nisan 1940 tarihli 3803 sayılı Yasa ile atılmıŐtır. Enstitüler, ülkenin sosyo ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarından hareketle daha önce uygulamaya konan Köy Eēitmen Kursları ve Köy  ğretmen Okullarının temeli üzerine inşa edilmiştir. Enstitülerin misyonu ve amacı bu okullar ile aynıydı.

Bu amaç 3803 sayılı Yasada Şöyle tarif ediliyordu; Maarif Vekilliēi ziraat iŐlerine kullanışlı arazisi olan yerlere, Köy Eēitmeni ve köy iŐlerine yarayacak meslek erbabı yetiştirmek için Köy Enstitüleri açacaktır.  ērenim süreleri ilkokuldan sonra beş yıl olan enstitülerin köylere  ğretmen yetiştirmek görevinin yanında saēlık memuru ve ebe yetiştirmek görevleri de vardır( zt rk, 1998).

Türk eğitim tarihinin ve dünya eğitim tarihinin en özgün projelerinden biri olan Köy Enstitüleri 1940-1953 yılları arasında ülkenin öğretmen ihtiyacını büyük oranda karşılamıştır. Bu döneme rakamsal olarak bakıldığında enstitülerin sayısının toplam 21 olduğu ve bu süreç içerisinde 15 bin öğretmen 2000 sağlık elemanı yetiştirdiği görülmektedir (Öztürk, 1998).

Tamamen ülkemize özgü olan bu uygulamanın başarılı olmasında o dönemin yöneticilerin katkıları çok büyüktür. Bu yöneticiler; dönemin MEB Bakanı Hasan Ali Yücel ile İlk Öğretim Genel Müdürlüğünde bulunan İsmail Hakkı Tonguç'tur.

Enstitüler müfredatı, işleyişi ve örgütsel yapısı bakımından diğer öğretmen yetiştiren kurumlardan çok farklı özellikler taşır. Öncelikle bu okulların eğitim ortamında demokratiklik ve katılımcılık vardı. Bu demokratik ortamda kümebaşılık, eğitimbaşılık, talebe teşekkülleri gibi süreç içerisinde gerçekleşen dayanışma örnekleri bulunuyordu (Tütengil, 1948).

Köy Enstitülerin ilkeleri diğer okullara örnek gösterilecek ilkelere. Bu ilkeler; bilimsellik, çok yönlülük, kuram-uygulama bütünlüğü, karma eğitim, özyönetim, üretkenlik ve toplumsal bütünleşme şeklindedir. Bu okulların en önemli görevi yani misyonu yaşamın gerçeklerinden kopuk olmayarak mesleki eğitimi toplumun ihtiyaçları ile tutarlı hale getirmektir (Altunya, (2005).

Enstitüler kurulduktan sonra bir dizi sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlardan biri de kendi öğretmen ve yönetici kadrosunu oluşturma sorunudur. İşte bu gibi sorunların planlı ve kapsamlı çözümünü sağlamak amacıyla 1942-1943 eğitim yılından itibaren Hasanoğlu Köy Enstitüsü açılmıştır. Bu enstitü hem enstitüler için öğretmen ve denetim elemanı yetiştirecek hem de köye yönelik hizmetlerin geliştirilmesi için bir araştırma merkezi gibi çalışacaktır. Bu proje kapsamında enstitüden mezun olanların bazıları öğretmen, müfettiş, gezici başöğretmen ve bölge okul müdürü olarak görevlendirilmiştir. Fakat bu enstitünün de sonu diğerleri gibi olup 1947 yılında faaliyetleri durdurulmuştur. Türk eğitim tarihinin öğretmen yetiştirme alanında özgün ve başarılı bir projesi olan Köy Enstitüleri siyasi çekişmelerden dolayı 1954 yılında kapatılarak altı yıllık öğrenim süresi olan İlk öğretmen okullarına dönüştürülmüştür. Bu dönüşüm çerçevesinde kurulan İlk Öğretmen Okulları'nın öğrencilerinin büyük çoğunluğunu yine köy ilkokullarından mezun olanlar oluşturmaktaydı ve üç yıl süre ile eğitim veren ilk öğretmen okulları ile müfredat bütünlüğü sağlanmıştı. Bu uygulama ile artık köylere ve şehirlere farklı kaynaklardan öğretmen yetiştirme faaliyetleri son bulmuştur (YÖK, 1998).

2.1.3.1.3. Ortaokullara Öğretmen Yetiştirme

Ortaokulların öğretmen ihtiyacının giderilmesi konusunda asıl kaynak üç yıl süre ile eğitim veren eğitim enstitüleridir. Bu enstitüler Cumhuriyetin ilanından sonra 1978-1979 öğretim yılına kadar faaliyetlerini sürdürmüş ve bu tarihten sonra Yüksek Öğretmen Okulu olarak isimlendirilmiştir.

Üç Yıllık Eğitim Enstitüleri:

Cumhuriyet'in ilanından sonra ortaokulların öğretmen ihtiyacının karşılanmasında en önemli sorumluluğun enstitülere düştüğü inkâr edilemez bir gerçektir (Oğuzkan, 1983). Bu yapıdaki öğretmen yetiştiren okulların temeli 1926 yılında Konya'da kurulan ve asıl amacı Türkçe Öğretmeni yetiştirmek olan Orta Muallim Mektebidir. Bir yıl sonra Ankara'ya alınan bu okul bir dizi değişiklikler yapılarak Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü adını almıştır. Sonraki yıllarda programlardaki derslere pedagoji, matematik, fizik, tabii ilimler, Fransızca, Almanca ve İngilizce gibi dersler dâhil edilerek ortaokullara öğretmen yetiştirecek bir eğitim kurumu haline getirilmiştir. (Cicioğlu, 1983).

İlk kurulduğu yıllarda öğretimin süresi üç buçuk yıl olarak belirlenmiş bu sürenin ilk iki yılı hazırlık sınıfı kalan bir buçuk yılı ise meslek derslerinin eğitimine ayrılmıştır. 1967-1968 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde öğretim süreleri ile ilgili değişikliğe gidilerek süre üç yıl olarak yeniden düzenlenmiştir (Uçan, 1982).

Ülkemizde 1940'lı yıllarda diğer alanlarda olduğu gibi ortaöğretimde de öğretmen ihtiyacını giderme sorunu çok ciddi boyutlara ulaşmıştır. Bu açığı kapatmak için pratik bir çözüm geliştirilerek ülkenin değişik bölgelerinde enstitüler kurulmuştur. Geçen süre zarfında okulların sayısı 1969'da 10'a 1977 yılında ise 18'e çıkmıştır. Üç yıl süre ile ortaokullara öğretmen yetiştiren bu enstitülerin eğitim-öğretim faaliyetleri 1978-1979 eğitim-öğretim yılına kadar devam etmiştir. 1979'tan sonra enstitüler Yüksek Öğretmen Okulu olarak isimlendirilmiş programlarında ve öğretim sürelerinde lise öğretmeni yetiştirmek için düzenlemeler yapılmış ve sayıları düşürülmüştür (Öztürk, 2006).

Fatih, Samsun, Selçuk, Atatürk, Kazım Karabekir, Diyarbakır, Bursa, Necati, ve Gazi Yüksek Öğretmen Okulları 1982 yılında halihazırdaki üniversitelere ve yeni kurulan üniversitelere devredilerek eğitim fakültesi olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir (Oğuzkan, 1983).

2.1.3.1.4. Liselere Öğretmen Yetiştirme

Liselere öğretmen yetiştirme konusunda 1923-1981 arası yıllarda temel olarak üç kurum esas alınmıştır. Bu kurumlar; Yüksek Öğretmen Okulları, Deneme Yüksek Öğretmen Okulu ve Üniversitelerdir.

Yüksek Öğretmen Okulları:

Yüksek Öğretmen Okulları, Cumhuriyet'in ilanından sonra lise ve dengi okullarda genel kültür dersi veren öğretmenlerin yetiştirilmesinde çok büyük katkılar yapmıştır. Bu okulların kökü 1891 yılında İstanbul'da kurulan Darülmualimin-i Aliyeye kadar uzanmaktadır (Oğuzkan, 1983).

Cumhuriyet'in başlarında eğitim sisteminde karşılaşılan en büyük sorunlardan biri öğretmen ihtiyacının hem nitelik hem de nicelik olarak karşılanamamasıdır. Bir örnek verilecek olursa 1923 yılında lise öğretmeni sayısı 513 gibi bir rakamdır (Akyüz, 1978).

Eğitim sisteminde lise öğretmeni açığının karşılanması için önce 1959'da Ankara'da sonra 1964'te İzmir'de Yüksek Öğretmen Okulu eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Bu okullarda öğrenci yetiştirilmesinde temel yaklaşım ilkokullardaki başarılı öğrencilerin bu okullara alınması şeklindedir. İlk uygulamalar oldukça başarılı olduğu için Milli Eğitim Bakanlığı İstanbul'daki tarihi Yüksek Öğretmen Okulunda da bu modeli uygulamaya başlamıştır. Bu gelişme öğretmenlerdeki nitelik sorunu çözmek için önemli bir hamledir (Kavcar, 2003)

1962-1963 yıllarında Ankara Yüksek Öğretmen Okulundan mezun olan öğrencilerin sayısı 66 bir sonraki yıl ise 102 olmuştur. O tarihlerde bu okullardan mezun olan öğrencilerin ilk hedefi akademik kariyer olduğu için ilk etapta lise öğretmen ihtiyacını karşılaması düşünülemezdi. Okula giriş şartlarında sonraki yıllarda MEB strateji değiştirerek artık bu okula üniversite giriş sınavları ile öğrenci alma kararı almıştır (Kaya, 1984).

İlerleyen yıllarda MEB bu okulların programlarında ve mevzuatlarında da yenilikler yapıp ve kontenjanları arttırsa da lise öğretmeni açığı giderilememiştir (Oğuzkan, 1983). Milli Eğitim Bakanlığının öğretmen yetiştirmenin tüm alanlarında olduğu gibi bu alanda da tutarlı bir politikasının olmayışı Yüksek Öğretmen Okullarının giderek etkinliğinin yitirmesine neden olmuştur (Kaya, 1984).

Ülkenin lise öğretmeni yetiştirme alanında 130 yıl gibi tarihi ile en köklü kurumlarından olan Yüksek Öğretmen Okulları, işlevlerini yerine getirememesi ile ilgili tutulan raporlar neticesinde 1978 yılında Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü tarafından

faaliyetlerine son verilmiştir. Böylece bu okul da özgün bir model olarak Türk Eğitim Sistemi içerisinde tarihe mal olmuştur (Kavcar, 1982). Yüksek Öğretmen Okullarının kapatılması ile sadece bu okulların faaliyetleri sona ermemiş aynı zamanda kırsal kesim öğrencilerinin üniversiteye geçişinin önü de kapanmıştır (Eşme, 2003).

Deneme Yüksek Öğretmen Okulu:

1974 yılının Mayıs ayında Ankara’da bulunan Yüksek Öğretmen Okulu Kampüs alanı içerisinde yeni bir okul, Deneme Yüksek Öğretmen Okulu eğitim-öğretim hayatına başlamıştır. Bu okulun amaçları 1975 yılı Mayıs ayında çıkartılan 313 Sayılı Talim Terbiye Kurulu geçici yönetmeliğinde şöyle açıklanmıştır (MEB, 1995):

1. Ortaöğretim kurumlarında fizik, kimya, biyoloji ve matematik konularında lisans düzeyinde öğretmen yetiştirmek.

2. Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen alanlarda pilot ve teknik eğitim programları geliştirmek, uygulamak ve uygulama sonuçlarının sistem bütünlüğü içerisinde yaygınlaştırılmasına yardımcı olmak.

3. Eğitim sisteminin belirlediği temel politika ve hedefler çerçevesinde, çağdaş eğitim kurumlarının durumuna uygun olarak eğitimin verimliliğini artıracak teknolojiyi uygulamak.

4. Geliştirilecek modelin sistem bütünlüğü kapsamında uygulamaya dönüştürülmesi için araştırma ve planlama çalışmaları yapmak.

Büyük umutlar ve eğitimdeki son gelişmeleri de kapsayan yeni müfredatı ile eğitim-öğretim hayatına başlayan bu pilot okul hazırlık ve kaynak yetersizliği nedeniyle 1975 yılında kapatılmıştır.

Üniversiteler:

Cumhuriyet’in ilanından sonra 1982 yılına gelinceye kadar her ne kadar öğretmen yetiştirme görevi Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluğunda olsa da üniversitelerinde bu konuda çok önemli hizmetleri olmuştur. İstanbul Fen Edebiyat Fakültesi ve Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi ile Fen Fakültesi, başta Türk Dili ve Edebiyatı olmak üzere matematik, fen bilimleri, tarih, coğrafya ve yabancı diller olmak üzere birçok branşta liselere çok sayıda öğretmen yetiştirmiştir. 1970’li yılların ortalarından itibaren öğretmen yetiştirme konusunda bazı üniversiteler eğitim ile ilgili bölümler açarak pedagojik formasyon programları aracılığı ile öğretmen adaylarına dersler vermiştir. Ayrıca ODTÜ

ve İnönü gibi bazı üniversitelerde lisans düzeyinde eğitim veren öğretmenlik programları açılmıştır (YÖK, 2008).

İlerleyen yıllarda üniversitelerde öğretmen yetiştirme faaliyetleri yoğunluk kazanmış ve Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Dicle Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi gibi üniversiteler öğretmen olmak isteyen öğrencileri için özel programlar açmıştır. Programlara kabul edilme şartları üniversitelere göre farklılık göstermiştir. Bazı üniversiteler dışarıdan öğretmen olmak isteyen öğrencileri kabul ederken bazı üniversiteler ise dışarıdan öğrenci kabul etmeyerek programları sadece kendi öğrencileri için açılmıştır (MEB, 1995).

Programları sürdüren üniversiteler arasında bir koordinasyon olmadığı için derslerin dağılımları ve içeriklerinde çok önemli farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu farklılıkları gidermek isteyen Milli Eğitim Bakanlığı zaman zaman bazı girişimlerde bulunarak düzeltmeye çalışmış ancak sonuçlar istenilen düzeyde olmamıştır. Bu girişimler ile müfredat ve öğretmen eğitiminin gerekliliklerinde birliktelik sağlanmış fakat öğrencilerin kayıt kabul konusunda bile birliktelik sağlanamamıştır (MEB, 1995).

2.1.3.1.5 Üniversitelere Öğretmen Yetiştirme Sorumluluğunun verilmesi (1982)

Türkiye’de yükseköğretim kurumları konusunda 6 Kasım 1981 de çıkartılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile 20 Temmuz 1982’de çıkartılan Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu yasal düzenlemeler kapsamında silahlı kuvvetler ve emniyet teşkilatı dışındaki tüm yükseköğretim kurumları üniversitelere bağlanmıştır. Bu kurumlar; Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademileri, İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri, Sosyal Hizmetler Akademileri, Sağlık İdaresi Yüksek Okulu, Gençlik Ve Spor Akademileri ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmen yetiştiren okullardır. Bu bağlantı sırasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bu okulların isimlerinde, öğrenim sürelerinde, bölüm ve program yapılarında birçok değişiklikler olmuş, bazıları kapatılıp yenileri açılmıştır. Böylece öğretmen yetiştirme konusunda çok önemli bir icraat gerçekleştirilerek öğretmen yetiştirme faaliyetlerinin bundan sonra sadece üniversiteler aracılığı ile yapılması kararlaştırılmıştır (YÖK, 2007).

2.1.3.1.6 Öğretmen Liseleri

Anadolu Öğretmen Liselerinin temeli sayılan ilk öğretmen okulları 1973 yılına değin ilkokullara öğretmen yetiştirme faaliyetlerini sürdürmüştür. 1973'te yürürlüğe konulan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile bir dizi düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında yasanın 43. maddesinde eğitim işinin devlet eli ile yapılan özel bir uzmanlık alanı olduğu belirtilmiştir. Yine aynı kanunda öğretmenlerin görevlerini yerine getirirken Milli Eğitimin temel amaçlarına uymaları gerektiği ve her kademedeki öğretmenlerin mutlaka yükseköğrenim görmeleri kararlaştırılmıştır. Bu mevzuatlar çerçevesinde zamanla öğretmen yetiştirme yeterliliğini kaybeden bazı ilk öğretmen okulları Milli Eğitim temel amaçları doğrultusunda öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğretmen adayı hazırlamak ve mesleği sevdirmek için Öğretmen Liselerine dönüştürülmüştür (MEB,2003).

1977-1980 yılları arasında ülkede çıkan siyasi karışıklıklar ve anarşik olaylar doğal olarak öğretmen yetiştiren okulları da etkisi altına almıştır. Bu sıkıntılı süreçte öğretmen yetiştirmek için temel müfredattan vazgeçilerek kısa süreli programlar uygulanmıştır. Bu durum karşısında Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen yetiştirme süreçlerinden çekilerek görevi üniversitelere bırakmak için girişimlere başlamış ve girişimler sonucunda 1981'de çıkartılan 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kurumları Kanunu ve 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bu görevi çeşitli üniversitelere devretmiştir (Binbaşoğlu, 1995).

Bu devirden sonra Öğretmen Lisesi mezunlarının üniversite seçme ve yerleştirme sınavlarında öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarını tercihleri arasında sonlara koydukları görülmüştür. Bu duruma engel olmak ve öğretmenlik mesleğini cazip kılmak için 1982 yılında öğretmen liselerinin müfredatlarına diğer okullardan farklı olarak öğretmenlik meslek dersleri konulmuştur. Yine bu amaç çerçevesinde 1989 yılından itibaren öğretmenlik programlarını ilk 10 tercihi arasında gösteren öğrencilere karşılıksız burs verilmiştir (Binbaşoğlu, 1995).

1982 yılına gelindiğinde artık öğretmenleri yükseköğretimin öğretmenlik ile ilgili programları yetiştiriyordu. Ancak bu durumda da yükseköğretim kurumları ile ortaöğretim kurumları arasında program bağlantısı kurulamamıştır. Bu durum yükseköğretim kurumunda okutulan dersler ile ortaöğretim kurumlarındaki derslerin arasında güçlü bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Yılman, 2006).

1990-1994 tarihleri arası için uygulanan Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında öğretmen liseleri ile ilgili hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler öğretmen liselerinin hedefleri doğrultusunda geliştirilmeleri ve Öğretmen Yetiştirme ve Danışma Kurulları

kararları doğrultusunda “Öğretmen Liseleri’nin modern eğitim kurumlarına dönüştürülmesi için fiziki imkânları arttırılacak ve programları geliştirilerek öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına kaynaklık etmesi sağlanacaktır” şeklindedir.

Hedefler doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı ile YÖK protokol imzalayarak 1989-1990 eğitim-öğretim yılından geçerli olmak üzere öğretmen yetiştiren kurumlara asıl kaynaklık etmesi için Öğretmen Liseleri uygulamasından Anadolu Öğretmen Liseleri uygulamasına geçmiştir (MEB,2003).

2.1.3.1.7 Öğretmen Liselerinin Anadolu Öğretmen Liselerine Dönüştürülmesi

1990-1994 yılları arasında altıncısı uygulanan Beş Yıllık Kalkınma Planının öğretmen yetiştiren kurumlar ile en önemli hedeflerinden biri de öğretmen liseleri amaçları doğrultusunda geliştirilecek ilkesinin benimsenmesidir. Bu ilke kapsamında yapılması gereken faaliyetleri açıklamıştır. Açıklamada, Öğretmen Yetiştirme Danışma Kurulunun alacağı kararlar çerçevesinde Öğretmen Liselerinden dönüştürülen Anadolu Öğretmen Liselerinin modern eğitim kurumları haline dönüştürülmesi için her türlü fiziki imkânların arttırılacağı, uygulanan programların geliştirileceği ve öğretmen yetiştiren kurumlara kaynaklık etmesi sağlanacağı belirtilmiştir (MEB, 1992).

Yükseköğretim kurumları ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında yapılan anlaşma uyarınca, öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçiminde ana kaynak olmak ve bu okulların geliştirilmesi amacıyla 1989-1990 eğitim-öğretim yılından itibaren Anadolu Öğretmen Liseleri uygulaması hayata geçirilmiştir. Temel amacı öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci kaynağı hazırlamak olan Anadolu Öğretmen Liseleri eğitim-öğretim hayatına Köy Enstitülerinin ve İlköğretmen Okullarının devamı niteliğindeki Öğretmen Liselerinin binalarında başlamıştır (MEB, 1992).

1989-1990 eğitim-öğretim yılında toplam 10 adet AÖL Öğretmen Liselerinin binalarında eğitime başlamıştır. Geri kalan Öğretmen Liseleri 1990-1991 eğitim-öğretim yılından itibaren Anadolu Öğretmen Liselerine dönüştürülmüş ve bunlara ek olarak 17 tane daha lise açılarak toplam sayı 47 olmuştur (MEB, 1992).

2.1.3.1.8 Anadolu Öğretmen Liselerinin Genel Özellikleri

Mevcut öğretmen liselerinin hepsi öğrencilere öğretmenlik ruh ve ideal özelliklerinin ortaöğretim düzeyinde kazandırılması gerekliliği yaklaşımı çerçevesinde Anadolu Öğretmen Liseleri adı altında 1989-90 eğitim-öğretim yılından itibaren yeniden

yapılandırılmıştır. Bu yeniden yapılanma kapsamında okulların öğrenim süresi ve programlara kayıt ve kabul işlemleri tekrar düzenlenerek ilan edilmiştir (Çeliköz ve Çetin, 2004).

Yeniden yapılandırma kapsamında yükseköğretim kurumlarının öğretmen yetiştiren kurumları için kaynaklar tek elde toplanarak dağınıklık ortadan kaldırılmıştır. Bu okulların temel amacı; Milli Eğitimin genel amaçlarına uygun olarak öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak ve bu amaç doğrultusunda öğrencilerine (MEB, 1991):

Meslek sevgisi aşlamak,

Bir öğretmende olması gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmak,

Öğrencilerine aynı zamanda ortak bir genel kültür kazandırmaktır.

Okul, bu temel amaçları kapsamında öğretmen adaylarının üniversiteye gelineye kadar öğretmenlik konusunda en temel bilgileri alabilecekleri tek kurum haline gelmiştir. Bu liselerde diğer eğitim kurumlarından farklı olarak ortak derslerin haricinde öğrencilerine öğretmenlik mesleğini sevdiren dersler de verilmektedir. Böylece ileride öğretmen olacak öğrencilerin daha ortaöğretim seviyesindeyken öğretmenlik ile ilgili bilgilere ve sevgisine sahip olmaları ve meslekte başarılı olmaları hedeflenmektedir (İsmailoğulları, 1998).

Okulların temel amacına uygun olarak öğretmen yetiştirme süreçlerinde niteliği artırmak amacıyla AÖL'den mezun olan ve üniversitelerin eğitim fakültelerini tercih etmeleri halinde ek puan uygulaması getirilmiştir (İsmailoğulları, 1998).

Ek puan verilme uygulaması şu şekilde yapılmaktadır: Mezunlar eğitim fakültelerini tercih ettiği zaman eğitim fakültelerinin ilgili programlarına girişte esas alınan puanların hesaplanmasında diğer mezunlardan daha yüksek katsayı verilmektedir (Kütük, 1992).

Bu teşvikin yanında bir de mezunlar yükseköğretimin öğretmen yetiştiren kurumlarını ilk beş tercihinde gösterirse ve sınavı kazanırsa burs verilmektedir. Böylece daha ortaöğretim seviyesinde öğretmenlik ile ilgili temel bilgileri alan ve mesleğe yatkınlığı diğer adaylardan fazla olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğini tercih etmeleri konusunda yönlendirilmeye çalışılmıştır (Çeliköz ve Çetin, 2004).

Anadolu Öğretmen Liselerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürdüğü dönemlerde sınava giren mezunların büyük bir çoğunluğunun öğretmenlik ile ilgili

programları tercih ettiği görölmüştür. Bu saptamalar çerçevesinde AÖL'lerin temel amaçlarını gerçekleştirmekte son derece başarılı olduğu ve üzerlerine düşen görevleri fazlası ile yaptıkları söylenebilir (Kumru, 2010).

Kuruluş ve Görevler:

Kuruluş ve görevler bu okulların temel yönetmeliği olan Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği'nde şu şekilde açıklanmıştır: Liselerde Milli Eğitimin genel amaç ve ilkeleri ile uyumlu olarak

- a) Yükseköğretim kurumlarının öğrenci yetiştiren programlarına öğrenci hazırlamak,
- b) Bu hazırlıklarda;
 - 1) Öğrencilerin öğretmenlik mesleğini sevmelerini sağlamak,
 - 2) Mesleğin yapılabilmesi için gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmak,
 - 3) Diğer ortaöğretim düzeyi kurumlarda olduğu gibi öğrencilere ortak bir genel kültür vermek,
 - 4) Öğrencilere ülkenin gelişmesi ve kalkınmasına ekonomik, sosyal ve kültürel katkı sağlama bilincini ve azmini kazandırmak,
 - 5) Öğrencilerin Yabancı dil seviyelerini artırarak dünyada olan biten gelişme ve değişimleri izleyebilmelerini sağlamak,
 - 6) Bu liseler ilköğretimden sonra dört yıl öğrenim süresi olan yatılı gündüzlü ortaöğretim kurumlarıdır. Okulların temel amacı; çağdaş bir eğitim ortamında öğrencilere, öz denetim ve sorumluluk duygularının verilmesi, her bireyin farklı ve ayrı bir değeri olduğu bilinci kazandırılarak ekip çalışması ile ortak başarının elde edileceği inancının kazandırılmasıdır.

Okullarda alınan tüm kararların etkin ve verimli olması için öğretmen, öğrenci, veli ve diğer ilgililerin katılımı esastır. Eğitim konularındaki gelişmeler yasal mevzuatlara göre kurulan kurul, komisyon ve ekiplerce izlenir ve uygulanır.

Misyonu:

Anadolu Öğretmen Liselerini tercih eden çalışkan ve yetenekli öğrencilerin; özgüven ve sorumluluk duygularını geliştirip, tüm potansiyelini kullanmalarına fırsat

tanıyarak öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına yönlendirip başarılı olmalarını sağlamaktır (Doğan, 2002).

Vizyonu:

Türk Milli Eğitim amaçları ışığında; dünü, bugünü ve geleceği bütünleştirecek öğretmen olmanın idealini ve değişimi yaşayacak özgün, etkili ve nitelikli bir okul toplumu oluşturmaktır (Doğan, 2002).

Temel Değerler

Anadolu Öğretmen Liselerinin temel değerleri aşağıdaki 18 madde halinde sıralanmıştır (Doğan, 2002).

- 1) Anadolu Öğretmen Liselerinin temel amacı; eğitim verdiği öğrencilerini hayat şartlarına, üst öğrenim görmeye ve öncelikli olarak öğretmen yetiştiren kurumlara hazırlamaktır.
- 2) Verilen eğitimde öğrenci merkezli anlayış benimsenmiş ve tüm öğrencilerin geliştirilebilir bir zekâyâ ve potansiyele sahip olduğuna ve öğrenmeye istekli olduklarına inanılır.
- 3) Öğrencilere hazırlanan tam öğrenme ortamı ile öğrencilerin bilgiye rahat ulaşmasını ve bu bilgileri hayatın içinde kullanmaları teşvik edilir.
- 4) Öğrencilere tam öğrenme ortamı hazırlama, bilgi kaynaklarına ulaşma ve bu bilgileri hayatta kullanmalarına yardımcı olunur.
- 5) Öğrencilerin ezberci olarak değil okuyan, düşünen, inceleyen, analiz ve sentez yapabilen ve sürekli kendini yenileyen bir birey olarak yetiştirilmesi için çalışılır.
- 6) Öğrencilere model olunarak olayları analitik bir mantıkla, eleştirel ve bilimsel düşünce tarzı ile değerlendirmelerine ortam hazırlanır.
- 7) Okul ikliminde öğrenci, öğretmen, personel ve yönetimin kaynaşması öğrenciler üzerinde örnek ve etkili olduğuna inanılır.
- 8) Çalışanlarla iletişim ve diyalogun etkin olduğu ve öğrencileri cesaretlendiren bir ortam hazırlanır.
- 9) Yönetimin kalite yönetimdir anlayışı ile hareket ederek okulda sürekli gelişmenin olması için öncülük etmesine inanılır.

- 10) Ben yerine biz anlayışının ve toplam kalite yönetiminin hâkim olduğu bir ortamın gerekliliğine inanılır.
- 11) Toplam kalite yönetimi ile hareket eden bir ekip ruhuyla; dikilen her ağaçta, okulun her tuğlasında bir avuç toprak ve her eserde dökülmüş alın teri anlayışı ilkesi ile hareket edilir.
- 12) Okulu; öğrenci, öğretmen, veli, personel ve yönetim iş birliği ile önce çevrede sonra bölge ve ülkede model yapmak için çalışılır.
- 13) Tüm çalışanların okulun tüm aktivelerine katılabildiği demokratik anlayışın etkin olduğu bir ortam için çalışılır.
- 14) Tüm faaliyetlerde öncelikle devletin sonra okulun ve öğrencilerin çıkarlarını koruma sorumluluğu ile hareket edilir.
- 15) Meslek seçiminde, öğrencilerin seçtiği meslekten mutlu olabilmeleri için ilgilerine, yeteneklerine ve sevgilerine göre mesleklere yönelmelerine rehberlik edilir.
- 16) Öğrencilerin başarı için ekip olmasının ödül ve teşvik verilmesi ile artacağına inanılır.
- 17) Demokrasinin bir gereği olarak yönetimin kararları, katılımcılıkla almasına inanılır.
- 18) Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün ülkeyi çağdaş medeniyetler düzeyinin üzerine çıkarma hedefi doğrultusunda demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti değerlerini benimsemiş ve ülkenin bölünmez bütünlüğüne inanmış öğrenciler yetiştirmek temel ilkedir.

Öğrenci Kabulü Başvuru Şartları:

Bu okulların giriş sınavına başvuracak öğrencilerde aranacak şartlar şunlardır(MEB, 1991):

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- İlköğretim okulu sekizinci sınıf öğrencisi olmak,
- İlköğretim okulunun altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında tekrar etmemiş olmak,
- İlköğretim okulu yedinci sınıfında Türkçe, matematik ve fen bilimleri derslerinden her birinin yılsonu notu en az iki ve bu üç dersin notlarının toplamı en az on olmak,
- Evli veya nişanlı olmamak,

Bulunduğu ilköğretim okulunun öğretmenler kurulunca aday gösterilmiş olmak.

Aday Seçimi:

Bulunduğu ilköğretim okulunun öğretmenler kurulunca aday seçimi yapılırken öğrencinin;

Çalışkanlığı,

Öğretmenlik mesleğine karşı ilgisi ve yatkınlığı,

Konuşma, kavrama ve ifade yeteneği,

Kendine olan güven duygusu,

Ahlaki durumu,

Fiziki görünüşü itibarıyla, bilinen bir bedeni ve ruhi bozukluğunun bulunup bulunmadığı (kekemelik, körlük, şaşılık, yürümeye engel derecede topallık, cücelik, bulaşıcı kellik ve benzeri özürlü olup olmadığı), gibi hususlar göz önünde bulundurulur (MEB, 1991).

Sınıf Mevcudu:

Bu liselerde sınıf mevcutları her şube için hazırlık sınıflarında en fazla 36 ara sınıflarda ise en fazla 40 öğrenci olabilir. Ancak bu durum için istisnai bir durum vardır. Bu durum ilgili yönetmeliğin 14. maddesi hükmünün a bendine göre nakil yapan öğrenciler için hazırlık sınıflarının mevcudu 40'a çıkarılabilmektedir (MEB, 1991).

Öğrenci Başarısının Tespiti:

Okullarda öğrenci başarısının tespiti için;

Dönem sonunda öğrencilerin başarıları için dikkate alınacak yasal mevzuat Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'dir.

Hazırlık sınıfında okutulacak programlar ve öğrencilerin başarıları için aşağıda gösterilen esaslar dikkate alınır;

Hazırlık sınıflarında okutulan yabancı dilin temel amacı; yabancı dil konularında öğrencilere okuma, anlama, dinleme, anlama, konuşma ve yazma becerileri kazandırarak öğrencileri dokuzuncu sınıf seviyesine yükseltmektir.

Yabancı dil konusunda okutulacak derslerin saatleri ve sayısı ders çizelgelerinde gösterilir.

Türkçe derslerinde, dil bilgisi ile ilgili konular yoğun bir şekilde işlenir.

Yabancı dil öğretmenleri; yabancı dil ile ilgili derslerde okuma, anlama, dinleme, anlama, konuşma ve yazma becerilerinin öğrencilere kazandırılması için haftalık ders

saatlerini ayarlar, bu konu ilgili yürütecekleri faaliyetleri sene başında hazırlayacakları çalışma programına yürütürler ve bu raporu okul müdürlüğüne teslim ederler.

Öğrencilerin hazırlık sınıfını geçmesi için yabancı dil dersinde başarılı olmaları gerekir. Yabancı dil dersinde sadece bir not verilmesine karşın okuma, anlama, dinleme, anlama, konuşma ve yazma becerileri de not konusu olabilir. Okutulan diğer derslere verilen notlar sınıf geçmeye engel teşkil etmez. Yalnız öğrencilere verilecek teşekkür ve takdir durumlarında bu notlar dikkate alınır. Öğrenciler yabancı dil dersinden başarılı olduklarında dokuzuncu sınıf içi devam hakkı kazanırlar. Hazırlık sınıfını geçemeyen öğrencilerin bir yıl daha tekrar hakkı vardır. İkinci yılda da başarılı olamayanların okul ile ilişkisi kesilir. İlişkisi kesilen isterlerse diğer ortaöğretim kurumlarına yaş hesabı yapılmadan kayıt yaptırabilirler (MEB, 1991).

Yabancı dilde başarının not ile tespiti aşağıdaki gibidir.

Her ders için birinci ve ikinci dönemin aritmetik ortalaması alınır ve bu not o dersin sene sonu notudur.

Yabancı dil dersinde ikinci dönem notu en az iki olamayan öğrenciler hazırlık sınıfında başarılı olamazlar

Hazırlık sınıfını geçemeyen öğrenciler için ilk ders yılı başlamadan bir hafta önce seviye tespit sınav yapılır. Sınavdan iki alabilen öğrenciler hazırlık sınıfını geçmiş sayılırlar. Hazırlık sınıfında öğretmenler kurulu kararı ile ve sorumlu olarak sınıf geçme kuralı uygulanamaz. Diploma derecesinde hazırlık sınıfı yılsonu notları dikkate alınmaz (MEB, 1991).

2.1.3.1.9 Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü

Türk eğitim sisteminde ortaöğretim kısmının bir bileşeni olan Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü ilk kez 1960 yılında Milli Eğitim Bakanlığının Merkez Teşkilatında yer almıştır. Müdürlük öğretmen yetiştiren kurumların eğitim, öğretim ve yönetim ile ilgili görev ve hizmetleri yürütmekle sorumludur. İlk zamanlar öğretmen yetiştirme konusunda hizmetler ve görevler İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülüyordu. 1983'te bu müdürlük kaldırılmıştır (Türk, 1999).

Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğünün öğretmen yetiştirme konusunda görevleri şunlardır: YÖK ile öğretmen yetiştiren kurumlar arasında koordinasyon ve işbirliği sağlamak, bu kurumlarda eğitim gören öğrencilerin yatılılık, bursluluk gibi işlemleri yürütmek, okullarda uygulanan programlardaki ders kitapları ile

eğitim için gerekli araç gereçleri hazırlamak ve Talim Terbiye Kurulu'na sunmaktır. (Türk, 1999).

2.1.3.1.10 Anadolu Öğretmen Liselerinde İkinci Yabancı Dil Eğitimi

Milli Eğitim Bakanlığı, Anadolu Öğretmen Liselerinde zorunlu ikinci yabancı dil uygulamasına, 2001-2002 öğretim yılında başlamıştır. Zorunlu ikinci yabancı dil dersi uygulaması, hazırlık sınıfından başlayacak ve kademeli olarak uygulanacaktır. Bu okullarda okuyan öğretmen adayları, İngilizcenin yanı sıra zorunlu ikinci yabancı dil olarak Almanca veya Fransızca'yı seçebileceklerdir. Bu uygulamayla, eğitim alanında da Avrupa Birliği uyumu sürecinde, önemli bir adım daha atılmış olacaktır. Başarı oranı giderek artan Anadolu Öğretmen Liselerinden mezun olan öğrencilerin, büyük bir bölümü, yabancı dil öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumlarına girme başarısını göstermiştir. 2001 ÖSS sonucunda, Anadolu Öğretmen Liselerinin mezunlarının üniversitelerin yabancı dil öğretmeni yetiştiren bölümlerine girme oranı, % 88 olarak gerçekleşmiştir (ÖYGM,2002).

2.1.3.1.11 Anadolu Öğretmen Liselerinin Kapatılması ve Diğer Liselere Dönüştürülmesi

1989-1990 eğitim öğretim yılından itibaren eğitim hayatına devam eden Anadolu Öğretmen Liseleri 14.06.2014 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmelik değişikliğin 5. maddesi ile 2014-2015 öğretim yılından itibaren kapatılarak okulların her biri kendi arasında fen liseleri ile sosyal bilimler liselerine dönüştürülmüştür. Okullarda öğrenim gören öğrencilerin nakil durumları ise 13.09.20214 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmelik değişikliğinin 5. maddesi ile düzenlenmiştir (Resmi Gazete, 2014).

2.1.3.1.12 Öğretmen Yetiştirmede Yeni Yapılanma: 1997 Düzenlemesi

Öğretmen yetiştirme işlevinin üniversitelere devredilmesinin ardından 1997 yılında, YÖK öğretmen yetiştirme konusunu değerlendirerek geniş kapsamlı birçok

düzenleme yapmıştır. Bu düzenleme ile öğretmen yetiştirme modeli, öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğrenim süreleri, bölümleri, programlarının isimleri ve bağlantıları, programlar ile MEB iş birliği, eğitim sonunda istihdam fen-edebiyat ve eğitim fakültesi ilişkileri gibi birçok konu ele alınmış ve bu konularda değişiklikler ve yenilikler getirilmiştir (Çoban, 2018).

2.1.3.1.13 Eğitim Fakülteleri 2006-2007 Düzenlemesi

YÖK'ün 1997 yılında gerçekleştirdiği geniş kapsamlı bir yapılanmadan sonra sekiz yılı aşkın bir uygulama süreci geçmiştir. Bu uygulamalar tekrar değerlendirilmiş ve programlar güncellenmiş, tezsiz yüksek lisans programı uygulamasında yeni bir düzenleme yapılarak değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikler 1997 yılı yapılanmasının bozmak değil modelin aksayan yönleri düzeltmeye yönelik bir çalışmadır (YÖK, 2007).

2.1.3.1.1.14 Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirmede Yeni Düzenleme

Eğitim fakülteleri için yapılan 2006-2007 düzenlemesinde karara bağlanan bir başka konu da ortaöğretime öğretmen yetiştiren kurumların programı olmuştur. Tüm dekanların bir araya geldiği YÖK dekanlar toplantısında bu konu ile ilgili alt komisyonlar oluşturuldu ve komisyonlar bu konu ile ilgili rapor hazırladı. 11 Temmuz 2007'de yapılan toplantıda rapor sonuçları görüşülerek 3.5+1.5 olarak bilinen uygulamanın kaldırılarak öğretmenlik meslek derslerinin yıllar içinde verilmesine, birleştirilmiş beş yıllık eğitime geçilmesine ve eğitim fakültesi haricindeki öğrencilere yönelik sürdürülen 4+1.5 uygulamasının devam etmesine karar verilmiştir. Yine aynı toplantıda ilköğretim öğretmen ihtiyacını karşılayan programların güncelleme işlemleri ile eş güdümlü olarak ortaöğretim için öğretmen yetiştiren programlarda ve tezsiz yüksek lisans programlarındaki öğretmenlik meslek derslerinin de yenilenmeye karar verilmiştir (YÖK, 2007).

2.1.3.1.15 2007-2018 Döneminde Eğitim Fakülteleri ile İlgili Yapılan Düzenlemeler

1997 yılında yapılan düzenlemeler yaklaşık on yıl sonra 2007 yılında tekrar gözden geçirilerek aksayan yönler düzeltilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda ilköğretim ve ortaöğretim alan öğretmenliği programlarındaki meslek derslerinde değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikler doğrultusunda; 1997'deki yeniden yapılandırmada kaldırılan bazı genel kültür derslerinin oranı arttırılarak yeniden programa dâhil edilmiş, lisans

eğitiminde ortak derslerin dışında kalan %25'lik orandaki dersleri belirleme yetkisi üniversitelere verilmiş ve derslerin programdaki oranı arttırılmıştır. Bu değişiklikler sonucunda yeni oran %50-60 alan bilgisi %25-30 meslek bilgisi %15-20 ise genel kültür dersleri şeklinde olmuştur. Eğitim fakültelerinin 1996-1997 yılında yapılan lisans programları güncelleme çalışmasından sonra, ortaöğretim alan öğretmenliği lisans programları olarak 3,5 yıl alan bilgisi ve 1,5 yıl öğretmenlik meslek bilgisi ve alan eğitim dersleri şeklinde düzenlenmiştir. 18.04.2014 tarihinde YÖK tarafından alınan kararla, 2014-2015 öğretim yılından itibaren ortaöğretim alan öğretmenliği programlarının öğrenim süresi 5 yıldan 4 yıla düşürülmüştür. Alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programları ise daha önce kapatılmıştır. 2014 yılında ilk defa pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı ile ilgili mevzuat çalışması yapılarak uyulacak usul ve esaslar belirlenmiştir (YÖK, 2018).

2010 yılında toplanan 18. Milli Eğitim Şurası'nda öğretmen yetiştirilmesi, istihdam edilmesi, mesleki gelişim, eğitim ortamları, kurum kültürü ve okul liderliği konular, 2014 yılındaki 19. Milli Eğitim Şurası'nda ise öğretmen niteliğinin artırılması ve eğitim yöneticilerinin niteliğinin artırılması gibi konular önemli gündem başlıkları arasında yer almış, gerek Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), gerekse Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından öğretmenlikle ilgili önemli bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu bağlamda MEB tarafından 2017'de Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023) kabul edilmiş ve Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri yeniden tanımlanmıştır. Öte yandan, MEB tarafından okullardaki öğretmenlik uygulamaları MEBBİS otomasyon sistemi üzerinden kayıt edilmesi, öğrencilere uygulama eğitiminde rehberlik edecek öğretmenler için kurslar düzenlenmesi ve uygulama öğrencisi değerlendirme modülü aktif hale getirilerek öğretim elemanlarının uygulama öğrencilerini e-devlet üzerinden değerlendirmelerinin sağlanması gibi çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (YÖK, 2018).

2018 yılına kadar, YÖK öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri ile ilgili birçok düzenlemeler yapmıştır. Bu kapsamda yeni paydaşlarında katılımı ile Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu yeniden toplanmış, eğitim fakülteleri tercih edilirken uygulanacak olan 240.00 barajı getirilmiş, 28.02.2017 tarihli YÖK Genel Kurul kararıyla eğitim fakültelerinin bölüm ve anabilim dalları 9 bölüm ve 33 ana bilim dalı ve 25 programdan oluşacak şekilde yeniden yapılandırılmış, fakülte ve programlar için akreditasyon çalışmaları organize edilmiş ve lisans programları gözden geçirilmiştir. (YÖK, 2018).

2.1.3.1.16 Öğretmen Yetiştirmede Pedagojik Formasyon Sertifika Programı

Eğitim bilimlerinde pedagojik bilginin anlamı, öğrenme süreçlerini yöneten bir öğretmenin bilgiyi aktarma yani öğretme süreci ile ilgili bilinmesi gerekenlere derinlemesine sahip olmak olarak açıklanmaktadır. Bu derinlemesine bilgiye hâkim olan öğretmen bilgi aktarılırken öğrencilerin bu aktarma işinde bilgiyi nasıl yapılandırdıklarını ve bu süreçlere karşı tutumlarının nasıl olumlu hale geldiğini bilen kişidir (Koehler ve Mishra, 2009).

Türk eğitim sistemi içinde yetişen öğretmen adayları pedagojik bilgiyi dolayısıyla pedagojik formasyon derslerini eğitim fakültelerinde öğrenim görürken konu alanı ve ortak genel kültür dersleri ile birlikte almaktadır. Günümüzde ülkenin öğretmen ihtiyaçları farklı şekillerde karşılanmaktadır. İlkokul ve ortaokul öğretmenleri eğitim fakültelerin mezunları adaylardan yapılmakta, ortaöğretim kısmı için öncelikle eğitim fakülteleri mezunların ve fen edebiyat fakülte mezunları arasından formasyon sahibi olanlardan son olarak da atamalar sonucunda ihtiyaç karşılanmadığı zaman pedagojik formasyon sertifikasını daha sonra edinmeleri şartı ile başvuranların öğretmen olarak atamaları şeklinde yapılmaktadır (MEB, 2014).

Öğrencilere pedagojik formasyon eğitimi vererek meslek dışı öğretmen atama uygulamasının tarihi cumhuriyet öncesi dönemlere kadar uzanmaktadır. Bu ihtiyacın doğmasının nedeni Darülmualimin mezunlarının ihtiyacı karşılayamamasıdır. Bu şekilde öğretmen olma hakkı, pedagojik formasyon derslerinin gece eğitimi, mektupla eğitim ve 25 günlük hızlandırılmış kurslar ile verilmesi şeklinde uygulanmıştır (Akyüz, 2006).

Öğretmen yetiştirme görevi 1981’de üniversitelere verilmesinden sonra bu eğitimlerin eğitim fakülteleri ile yapılması kararlaştırılmıştır. Bu karar çerçevesinde YÖK 1998 yılında aldığı bir kararla pedagojik formasyon sertifika programlarını kaldırmıştır. Bu kararın gerekçesi sertifika programlarının zaman içerisinde içerik açısından gelişmemesi ve dolayısıyla bu programlardan yetişen öğretmen adaylarında nitelik sorunun ortaya çıkması olarak açıklanmıştır. Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının öğretmen olabilmeleri için bu programın yerine eğitim fakülteleri tarafından organize edilen tezsiz yüksek lisans uygulaması getirilmiştir (YÖK, 1998).

2009 yılına gelindiğinde pedagojik formasyon dersleri uygulaması için 3,5+1,5 ve 4+1,5 şeklinde iki öneri yapılmıştır. Aynı yılda alınan bir ek kararla alan öğretmenleri için bu eğitimin lisans eğitimi sırasında verilmesi uygulaması başlatılmıştır (YÖK, 2009).

Tezsiz yüksek lisans programları uygulamasında zamanla sorunlar ve şikâyetler ortaya çıkmıştır. Bu gibi nedenlerden dolayı 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren bu uygulama sonlandırılarak eski uygulamaya geri dönmüştür. YÖK aldığı bu kararda bir yenilik getirerek fen-edebiyat fakültesi dışındaki mezunlarında en az 2.5 not ortalamasını sağlayarak pedagojik formasyon eğitimi alabilmelerinin önünü açmıştır (Yüksel, 2011).

Günümüzde ise YÖK'ün yaptığı son düzenlemeler çerçevesinde pedagojik formasyon eğitimi, öğrencilerin eğitimini sürdürdüğü dönemler ile eş zamanlı olarak alınması kararlaştırılmıştır. Mezunların bir yıl süre ile bu eğitimi alma uygulamasında herhangi bir değişiklik olmamıştır. Ayrıca son düzenlemelerde kafa karışıklığı oluşturan soruları YÖK başlıklar halinde açıklamıştır. Bu açıklamalara öğrenciler açısından kısaca bakıldığında; öğretmen yetiştiren lisans programları dışındaki öğrenciler de pedagojik formasyon eğitimi alabilecek. Eğitim fakülteleri dışındaki diğer fakülteler de bu eğitimi seçmeli dersler olarak üçüncü yarıyıldan itibaren verecektir (YÖK, 2024).

2.2. İlgili Araştırmalar

Duman (1991), araştırmasında Türkiye'deki ortaöğretime öğretmen yetiştirme uygulamalarının tarihi gelişimini incelemiş ve o günkü öğretmen yetiştirme süreci ile ilgili genel bir değerlendirme yapmıştır.

Bu değerlendirmelerde; eğitim sisteminde öğretmenin öneminin anlaşıldığı, öğretmen yetiştirme ile ilgili konuların toplantılar ve şuralarda gerekli önemi gördüğü, MEB'in öğretmen yetiştirmek için kendi okullarını kurduğu ancak bu okullarda öğretmenin nitelik sorunun 1970'li yıllara kadar ikinci plana atıldığı, öğretmen yetiştirme konusunda dile getirilen ortak görüşlerin uygulamaya konulmadığı ve öğretmen yetiştiren kurumların hem insan kaynağı hem de fiziki alt yapı alanlarında birçok eksikliğinin bulunduğu sonucuna varmıştır.

Şahin (1992)'in "Anadolu Öğretmen Lisesi üçüncü sınıfında eğitim gören öğrencilerinin öğretmenliğe karşı tutumlarını (Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesi Örneği)" incelediği yüksek lisans tezi araştırmasında AÖL'nin öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci yetiştirmesinin son derece önemli olduğu sonucuna varmıştır.

Pehlivan (1993), çalışmasında Öğretmen Liselerinin öğretmen adayı yetiştirmekteki rolünü; uygulanan programlar, öğrenci seçimi, yönetim ve eğitim kadrosu açısından incelemiş ve bu liselerde uygulanan programların çağın gereklerine göre geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca bu okullara öğrenci ve öğretmenlerin seçilerek gelmesinin son derece önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Duman (1993), “Üniversitelerde Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Temel Özellikleri, Sorunlar ve Gelişmeler” isimli makalesinde araştırmaya tarihi gelişim açısından yaklaşmış ve bu konu ile ilgili yasal düzenlemeleri değerlendirmiştir.

Makalede yazar öğretmen yetiştirme sistemi içerisinde değerlendirdiği AÖL’ler için bazı saptamalar yapmıştır. Yazar öğretmen yetiştiren kurumlar için kaynağı öncelikle AÖL’nin oluşturması gerektiğini, öğretmenlerin liseden itibaren öğretmenlik mesleğine hazırlanmasının ve yönlendirilmelerinin son derece gerekli olduğunu ifade etmiştir. Öğretmen yetiştirme sisteminde AÖL mezunlarının %71’inin öğretmen yetiştiren kurumları kazandığını ve bu suretle AÖL’lerin çok önemli olduğunu ve devam etmesi gerektiğinin altını çizmiştir.

Gül (1994)’ün “AÖL’lerde “Öğrenci Hizmetlerinin Yönetimi” adlı yüksek lisans tezi araştırmasında öğrencilere verilen rehberlik, sağlık, yatılılık, bursluluk ve yönlendirme hizmetlerinin yönetimini anket uygulaması ile araştırmıştır. Araştırmanın sonuçları ilgili okulların yönetimi ile ilgili sonuçları kapsamaktadır. Bu kapsamda yazar, AÖL’lerde öğrenci hizmetlerinin daha etkin ve verimli yapılabilmesi için öncelikle iş analizi yapılmasının ve bu analiz sonuçlarına göre belirlenen hizmet alanları ile ilgili müdür yardımcılarının görevlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Başbuğ’un (1997) yüksek lisans tezi olarak hazırladığı “Anadolu Öğretmen Liselerinde Türkçe Kompozisyon Öğretim ve Eğitiminin Meseleleri” adlı saha çalışmasında Türkçe derslerinin hedeflerine ulaşmasında hedef, içerik ve eğitim durumları gibi programın öğeleri değerlendirilmiştir. Araştırma sonucuna göre Türkçe derslerinde program boyutunda özellikle ders kitaplarında, uygulama alanında ise öğretmenlerin yetiştirilmesinde ve ölçme-değerlendirme süreçlerinde bazı problemlerin olduğu saptanmıştır.

Çubukçu’nun (1997) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne doktora tezi olarak hazırladığı “Anadolu Öğretmen Liselerinin Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında bu okullardaki çeşitli dersleri program değerlendirme kriterlerine göre değerlendirmiştir. Bu araştırma, AÖL’lerin hedeflerine ulaşması için son derece kritik öneme sahip uygulanan programların yapısı ve işleyişinin incelenmesi açısından önemlidir.

Literatür araştırmasında AÖL’ler ile ilgili bir başka önemli çalışma İsmailoğulları’nın (1998) “Anadolu Öğretmen Liselerinde Okutulan Zorunlu Meslek Derslerinin Öğrencileri Öğretmenliğe Yöneltilmedeki Etkisi” araştırmasıdır. Yazar, araştırmasını Bolu ve Düzce Anadolu Öğretmen Liselerinde öğrenim gören 70 hazırlık

sınıfı ve 60 son sınıf öğrencilerine anket uygulayarak yapmıştır. Araştırma sonucunda, okula ilk başladığında öğretmen olmak istemeyen öğrencilerin son sınıfa geldiklerinde meslek derslerinin hedef, eğitim durumları ve program değerlendirme faaliyetleri sayesinde kararlarını değiştirerek öğretmen olmak istedikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Cansıs'ın (1998) "Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürlerinin Yeterlilikleri" isimli Çanakkale On Sekiz Mart Sosyal Bilimler Enstitüsü için hazırladığı yüksek lisans tezi araştırmasında konuyu okul yönetimleri açısından incelemiştir. Yeterlilik tespiti için okul yöneticilerine anket uygulamıştır. Anket sonuçlarına göre okul müdürlerinin kamu yararını gözetebilme yeterliliğinde yüksek puan aldığı okuldan mezun olanları izleyebilme yeterliliğinde ise düşük puan aldıkları görülmüştür. Ayrıca katılımcılar; okul müdürlerinin yazılı kanun ve yönetmelikleri uygulamada başarılı olduklarını, ancak informal ilişkilerde aynı derecede başarılı olamadıklarını söylemektedirler.

Tekışık'ın (1998) "Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları" adlı araştırmasında konunun tarihi gelişiminin ve AÖL'lerin açılması ve öğrencilerin ek puanla öğretmen yetiştiren kurumlara yerleştirilmesinin incelenmesi günümüzde öğretmen yetiştirme ilgili yapılan tartışmalar açısından son derece önemlidir. Yazarın elde ettiği bulgular sonucunda yaptığı değerlendirmeler ve öneriler AÖL'lerin önemini bir kez daha ortaya çıkartmıştır. Bu kapsamda yazarın daha kaliteli öğretmen kaynağı için; AÖL'lere öğrenci seçilirken daha itinalı ve daha özenli davranılması gerektiği, mezunların doğrudan eğitim fakültelerine alınması gerektiği ve eğitim fakültelerine öğrenci alınırken ihtiyaca göre alınması gerektiği önerileri ön plana çıkmıştır.

Karabay'ın (1999) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü için hazırlamış olduğu "Anadolu Öğretmen Liseleri Giriş Sınavı ile Lise Birinci Sınıftaki Başarılarının Karşılaştırılması" isimli araştırmasında daha çok AÖL'lerin giriş sınavının yordama geçerliliği incelenmiştir. Çalışmada giriş sınavında elde edilen bulguların birinci sınıfta öğrencilerin akademik başarılarını ne düzeyde etkilediği araştırılmıştır.

Yurdakul (1999) Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne yüksek lisans tezi olarak sunduğu çalışmasında Anadolu Öğretmen Liselerinde yatılı okuyan erkek öğrencilerin psiko sosyal sorunlarını incelemiştir.

Çetin'in (2003) araştırmasında eğitim fakültelerinde eğitim gören genel lise çıkışlı öğrenciler ile Anadolu Öğretmen Liseli çıkışlı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları karşılaştırılmıştır. Araştırmada toplanan verilerde araştırmacının geliştirmiş olduğu tutum ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada örneklemini 14 eğitim fakültesinde 4.sınıfı

okuyan toplam 1112 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda öğrencilerdeki öğretmenlik mesleğine karşı tutumun cinsiyete, mezun olunan liseye, tercih nedenlerine, ailede öğretmen bulunmasına, mesleği seçme nedenlerine ve meslek bilgisi derslerinin algılanma düzeylerine göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Öte yandan öğretmenlik mesleğine karşı tutumların okudukları öğretmenlik programlarına, anne ve babanın eğitim düzeyine ve kardeş sayılarına göre de farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Tutumlarda öğretmenlik programlarını ilk sırada tercih edenlerin lehine bir farklılık olduğu saptanmıştır.

İki binli yıllara geldiğimizde Alkan'ın (2000) Öğretmenlik Mesleğinin Yeniden Yapılandırılması ve Öğretmen Adaylarının yetiştirilmesi isimli çalışmasında nitelikli öğretmen yetiştirme, mesleğin esasları ve öğretmen yetiştirmenin mevcut durumu başlıklar altında değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda AÖL'lerin öğretmen yetiştirmede önemli bir sorumluluğu olduğu belirtilmiştir. Öğretmenlik mesleğinin geniş çaplı tanımlandığı araştırma gerek AÖL'lere gerekse öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının yapısı ve işleyişine yön vermesi açısından son derece önemli bir çalışmadır.

Atalay'ın (2005) çalışmasında Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ile kişilik özellikleri arasında bir ilişki olup olmadığını araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda Anadolu Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin kişilik özellikleri ile öğretmenlik mesleğine eğilimli olma tutumları arasında birbirini destekler bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara baktığımızda; Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının olumlu ve düzeyinin yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmada kullanılan kişilik ölçeğinin tüm boyutlarında anlamlı yüksek ilişkiler saptanmıştır. Öğrenim gördükleri sınıf ile öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarında önemli bir fark bulunamamıştır. Öğrenim gördükleri sınıf ile kişilik özelliklerinde önemli bir fark bulunamamıştır. Kız ve erkek öğrenciler arasında manidar bir farklılık bulunmuştur. Kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutumları erkek öğrencilerden daha yüksektir. Genel olarak öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Gerek (2006) araştırmasında Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesinde 2002-2003 eğitim-öğretim yılında okuyan toplam 240 öğrencinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını incelemiştir. Çalışmanın sonucunda Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesinin 1. ve 3. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler arasında öğretmenlik mesleğine karşı tutumda

bir farklılık tespit edilmemiş ve öğrencilerin mesleğe karşı tutum seviyelerinin istenilen düzeyde olmadığı saptanmıştır.

Başaran ve Aksu'nun (2007) araştırmasında Anadolu Öğretmen Liselerini tercih eden öğrencilerin bu tercihlerinde öğretmen olma isteğinin çok önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Güleçen ve diğerlerinin (2007) "Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları" çalışmalarında aşağıda belirtilen şu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlik mesleğine karşı tutum öğrencilerde orta seviyededir.

Bu tutumlarda öğrenim görülen okullara göre bir önemli bir farklılık yoktur.

Farklı alanlarda öğrenim görenler arasında öğretmenlik mesleğine karşı tutumda manidar farklılıklar tespit edilmiştir.

Ailelerin gelir düzeyleri öğretmenlik mesleğine karşı tutumu etkilememektedir.

Öğrencilerin okula ilk başladıkları zamanki tutum düzeyleri ile çalışmanın yapıldığı sınıf düzeylerinde önemli benzerlikler olduğu ortaya çıkmıştır.

Yaşaroğlu'nun (2010) Anadolu Öğretmen Liselerinde okutulan ÖMB derslerinin öğrencileri öğretmenlik mesleğine yöneltmesindeki etkilerinin incelediği yüksek lisans tezinde Zonguldak İMKB Anadolu Öğretmen Lisesindeki öğrencilere tutum ölçeği uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda bu derslerin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelmelerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Özer ve diğerlerinin (2011) Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik meslek dersleri hakkındaki görüşlerinin araştırıldığı çalışmada Hatay ilindeki AÖL'de öğrenim gören toplam 221 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi sonucunda öğrenciler; ÖMB derslerinin ağırlıklı olarak teorik olarak işlendiği, stajların yetersiz olduğu ve öğretmenlik mesleğinin bu derslerde yeterince tanıtılmadığını belirtmişlerdir.

Çivicioğlu ve diğerlerinin (2014) çalışmasında Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleği ile ilgili uygulama ve izleme etkinliklerine karşı düşünceleri araştırılmıştır. Araştırma Zonguldak İMKB Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırma verilerinin analizi ile etkinlik öncesi mesleğe bakış, etkinlik esnasında geçirilen yaşantılar, uygulamaların etkisi ve uygulama hakkında öneriler ile ilgili temalara ulaşılmıştır. Bu temalardan hareketle öğretmenlik mesleği seçiminde olumlu tutumun artması için mesleğin saygınlığı ve değerini yükselten

alışmalara ağırlık verilmesi ve örgütsel güven ve güç kazanma özelliklerini artması gibi iyileştirme faaliyetlerinin yapılması sonucuna varılmıştır.

Tanrıverdi ve diğerklerinin (2015) “Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları Ve Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörler” adlı çalışmalarında anket ve tutum ölçeği uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerini etkileyen eğitim, güvenlik ve güç gibi faktörlerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları olumlu etkilediği başarı faktörünün ise olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır.

Naslı’nın (2023) “Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde katılımcıların büyük çoğunluğu, eğitim fakültelerinde okutulan uygulamalı öğretmenlik derslerinin yetersiz bulduklarını, bu konularda MEB’in hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yetersiz kaldığını ve Anadolu Öğretmen Liselerinin kapatılmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yukarıdaki alışmalar incelendiğinde Anadolu Öğretmen Liseleri ile ilgili birçok çalışmanın olduğu görölmektedir. Çalışmalarda Anadolu Öğretmen Liselerinde uygulanan programların ve öğretmen yetiştirme süreçlerine etkisinin program değerlendirme bakış açısı ile değerlendirildiği çalışmaların ise yok denecek kadar az olduğu görölmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma bir durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırmada incelenen durum AAÖL'nin 1989-2014 yılları arasındaki tarihi gelişimi, uygulanan eğitim programlarının temel özellikleri ve öğretmen yetiştirme süreçlerine etkileridir. Durum çalışması güncel bir olguyu kendi gerçek yaşamı çerçevesi içinde çalışan olgu ve içinde bulunduğu içerik arasında sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir (Yıldırım, Şimşek, 2008). Durum çalışmasında sınırları çizilen sistem derinlemesine betimlenir ve incelenir (Merriam, 2013). Nitel bir araştırma yaklaşımı olan bu tür çalışmalarda araştırmacı zaman içerisinde bir veya birkaç durumu gözlemler, görüşmeler, görsel-işitsel dokümanlar ve raporlar ile derinlemesine inceler ve duruma bağlı temaları tanımlar.

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın birinci alt problemi olan AAÖL'nin tarihinin incelenmesi kapsamında 1991-2011 yılları arasında müdürlük görevini sürdüren Ahmet Yaşar Şendoğan ve 2011-2014 yılları arasında okul dönüştürülene kadar müdürlük görevi yapan Nazmi Kalkan ve çalışanlar ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler neticesinde okulun teşkilat yapısı ve fiziki yapısı hakkında çeşitli bilgiler edinilmiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan uygulanan programların öğretmen yetiştirme sürecine etkilerine cevap bulmak amacıyla maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak 25 kişi ile görüşme yapılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemesinin amacı göreceli bir küçük örneklem oluşturmaktır. Bu örnekleme, üzerinde araştırma yapılan probleme taraf olan bireylerin çeşitliliği maksimum derecede yansıtılmaktadır (Yıldırım, Şimşek, 2008). Bu kapsamda örneklem oluşturmak için 1989-2014 yılları arasında AAÖL'de eğitim gören öğrenciler arasından; mezun yılları farklı, yatılı ve

gündüzlü eğitim almış, değişik mesleklerde görev yapan ve farklı branşlarda öğretmenlik mesleğini sürdüren kadın ve erkek toplam 25 katılımcı ile görüşülmüştür. Katılımcıların isimleri etik hususlar dikkate alınarak gizli tutulmuş, çalışma boyunca her katılımcı için bir takma isim kullanılmıştır. Katılımcılarla ilgili veriler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1.

Görüşmeci veri Tablosu

Katılımcı	Cinsiyet	Meslek	Branş	Yatılı/Gündüzlü	Dönem
Ahmet	Erkek	Öğretmen	Tarih	Yatılı	1989-1993
Hasan	Erkek	Öğretmen	Matematik	Gündüzlü	1989-1993
Serkan	Erkek	Öğretmen	İngilizce	Yatılı	1990-1994
Melike	Kadın	Öğretmen	Türk dili ve Edebiyatı	Yatılı	1990-1994
Zeynep	Kadın	Öğretmen	Türkçe	Gündüzlü	1992-1996
Erdem	Erkek	Öğretmen	Fizik	Yatılı	1992-1996
Mahmut	Erkek	Doktor	KBB	Gündüzlü	1993-1997
Oğuz	Erkek	Öğretmen	Fen Bilgisi	Yatılı	1993-1997
Fatma	Kadın	Öğretmen	Tarih	Yatılı	1993-1997
İlker	Erkek	Öğretmen	Sosyal Bilgiler	Gündüzlü	1995-1999
Hikmet	Erkek	Öğretmen	İlk Öğretim Matematik	Yatılı	1996-2000
Yasin	Erkek	Öğretmen	Coğrafya öğretmenliği	Yatılı	1996-2000
Mesut	Erkek	Öğretmen	Rehber öğretmenliği	Gündüzlü	1998-2002
Ufuk	Erkek	Öğretmen	Kimya öğretmenliği	Yatılı	1998-2002
Ali	Erkek	Öğretmen	Sınıf öğretmenliği	Gündüzlü	1998-2002
Hakan	Erkek	Öğretmen	Rehber öğretmenliği	Yatılı	2000-2004
Bekir	Erkek	Öğretmen	Kimya	Gündüzlü	2006-2010
Cengiz	Erkek	Öğretmen	Sınıf öğretmenliği	Yatılı	2007-2011
Abdullah	Erkek	Öğretmen	Kimya öğretmenliği	Yatılı	2007-2011
Sefa	Erkek	Öğretmen	Coğrafya öğretmenliği	Gündüzlü	2008-2012
Turan	Erkek	Öğretmen	Kimya öğretmenliği	Yatılı	2008-2012
Hüseyin	Erkek	Öğretmen	Sınıf öğretmenliği	Yatılı	2008-2012
Sezgin	Erkek	Öğretmen	Sınıf öğretmenliği	Yatılı	2008-2012
Sevinç	Erkek	Öğretmen	Kimya öğretmenliği	Yatılı	2009-2013
Esra	Kadın	Öğretmen	Coğrafya öğretmenliği	Yatılı	2009-2013

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada AAÖL ile ilgili bilgilere ulaşmak için temelde doküman inceleme ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Doküman analizi, incelemeye tabi tutulan basılı ve

elektronik materyaller ile yazılı belgelerin sistematik bir şekilde analiz edilmesini sağlayan nitel bir araştırma yöntemidir (Wach, 2013). Doküman analizi nitel araştırmalarda kullanılan diğer yöntemler gibi analiz sonucunda bir anlama varılması için ilgili konuya yönelik anlayış geliştirilmesini ve verilerin incelenerek yorumlanmasını zorunlu kılmaktadır (Corbin ve Strauss, 2008). Araştırmada arşivlerden, bakanlık yazışmaları, ders programları, öğretmen bilgileri, sınav sonuçları ve öğrencilerin katıldığı sportif ve kültürel faaliyetler gibi dokümanlar incelenmiştir.

Araştırmanın 1. ve 2. Sorusunu cevaplamak amacı ile veri kayıt formu oluşturulmuştur. Bu kapsamda ulaşılan ve analiz edilen dokümanların listesi aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2.

Veri Kayıt Formu Tablosu

Dokümanın adı	Erişim yılı	Erişilen yer	Doküman açıklaması
1989 Tebliğ Hazırlık Sınıfı (sayfa 842)	2023	Akçadağ Fatih Fen Lisesi Arşivi	AAÖL'nin hazırlık sınıfında okutulacak dersler ve uygulanacak esaslar açıklanmıştır.
1990 AÖL Amaçları ve Haftalık Ders Çizelgesi	2023	Akçadağ Fatih Fen Lisesi Arşivi	AAÖL'nin okutulacak tüm dersler ve kredileri açıklanmıştır.
AAÖL 1989-1990 Haftalık Ders Çizelgesi	2023	Akçadağ Fatih Fen Lisesi Arşivi	AAÖL'nin okutulacak tüm dersler ve kredileri açıklanmıştır.
1990 AÖL Eğitim Dersleri (Sayfa 186)	2023	Akçadağ Fatih Fen Lisesi Arşivi	AAÖL'nin okutulacak eğitim dersleri açıklanmıştır.
1991 AÖL Yönetmeliği (Sayfa 1-7)	2023	Akçadağ Fatih Fen Lisesi Arşivi	AÖL'nin kuruluşu, görevleri, programlar ve amacı açıklanmıştır,
2008 yılı AAÖL' Öğretmenlik Programını Kazananlar	2023	Akçadağ Fatih Fen Lisesi Arşivi	2008 yılı AAÖL mezunlarının öğretmen yetiştiren programlara yerleşme sayısı elde edilmiştir.
2009 AAÖL' Öğretmenlik Programını Kazananlar	2023	Akçadağ Fatih Fen Lisesi Arşivi	2009 yılı AAÖL mezunlarının öğretmen yetiştiren programlara yerleşme sayısı elde edilmiştir.
AAÖL Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri Haftalık Ders Programı	2023	Akçadağ Fatih Fen Lisesi Arşivi	AAÖL Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri Haftalık Ders Programı bilgisi elde edilmiştir.
2014 Malatya Valiliği Kapatılma Yazısı ve	2023	Malatya Milli Eğitim	Malatya Milli Eğitim Müdürlüğü AAÖL'nin kapatılması ve

Araştırmanın 3. Sorusu kapsamında görüşme tekniği (bkz.Ek Ç) kullanılmış ve veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile bazı sorular standartlaştırılmıştır, bazı sorular açık uçlu olarak hazırlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2008). Bu görüşme türünde derinlemesine bilgi elde etmek mümkün olur. Nitel olarak yapılan çalışmalarda görüşme teknikleri soruların hazırlık aşaması, organizasyonu, sıralaması ve görüşmecilere yöneltilme standardı gibi biçimsel özelliklerden dolayı yapılandırılmamış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmış olarak ayrıştırıldığı gibi, grup ve bireylere odaklanma ve telefonla, yüz yüze, online görüşme tekniklerinin kullanılmasından dolayı da farklı şekilde adlandırılmaktadır (Creswell, 2016).

Nitel araştırma yöntemlerini, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi araştırmalarda sıkça kullanılan veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, üzerinde araştırma yapılan olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulması gibi süreçlerinin uygulandığı bir araştırma olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada bütüncül olarak hareket etme ve disiplinler arası bakış esastır. Araştırmada incelenen problemde yorumlayıcı bir şekilde inceleme yöntemi benimsenmiştir. Araştırmaya konu olan olgu ve olaylar kendi bağlamında değerlendirilerek insanların onlara verdikleri anlamlar çerçevesinde yorumlanır (Altunışık ve Diğerleri,2010).

Bu kapsamda görüşme soruları hazırlanırken araştırma sorularından hareketle önce taslak sorular belirlenmiş ve araştırmada AAÖL'nin tarihinin ve eğitim programlarının incelenmesinden dolayı eğitim programları ve öğretim anabilim dalı, eğitim yönetimi anabilim dalı ve sosyal bilgiler eğitimi anabilim dallarından birer öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda görüşme soruları ikiye indirilerek canlı kaynaklar ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, 1989-2014 yılları arasında AAÖL'nin tarihi gelişimi ve bu yıllar arasında uygulanan eğitim programının temel özellikleri ve öğretmen yetiştirme

süreçlerine etkilerini incelemek için birinci ve ikinci alt problemlerde betimsel analiz, üçüncü alt problemde ise içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Betimsel analiz, araştırmadan elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlendiği ve yorumlandığı nitel analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Betimsel analizin içerik analizinden en temel farkı temaların analiz öncesinde belirlenmiş olmasıdır. İçerik analizinde ise temalar analiz sonrasında oluşmaktadır. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk vd. 2008). Cohen, Manion ve Morrison (2007) ise içerik analizini, eldeki yazılı bilgilerin temel içeriklerinin ve içerdikleri mesajların özetlenmesi ve belirtilmesi işlemi olarak ifade etmektedir. Sosyal bilimlerde çok sık başvurulmuş içerik analizine, belirli kurallara dayalı kodlamalarla kitap, kitap bölümü, mektup, tarihsel dokümanlar, gazete başlıkları ve yazıları gibi herhangi bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik denilebilir (Sert, 2012).

İçerik analizi altı farklı aşamadan geçmektedir. Bunlar sırası ile

- 1) Araştırmaya konu olan problemin tanımlanması,
- 2) Araştırmada kullanılacak örnekleme belirleme,
- 3) Sonuçları çözümleme birimlerinin tespiti,
- 4) Kod cetveli oluşturma,
- 5) Kod cetvelinin sınırlarının çizilmesi
- 6) Araştırmada güvenilirlik, verileri çözümleme olarak açıklanmalıdır.

İçerik analizinde kullanılan metodolojide de yapılan sınıflamada aynı aşamaların olduğu görülmektedir (Hansen 2003).

Araştırmanın üçüncü alt problemi için 25 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme formu (bkz.Ek Ç) kullanılarak mülakat yapılmış ve geçerlilik ve güvenilirliğine katkı sağlayacağı düşüncesiyle içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yapılandırılmış görüşme tekniğine göre biraz daha esnektir. Araştırmacı bu tekniği kullanmadan önce soracağı sorular için görüşme protokolü hazırlar. Araştırmacı görüşmenin seyrine göre soracağı yan ve alt sorular ile görüşmenin seyrini etkileyebilir ve verilen yanıtların daha derinlemesine açıklanmasını sağlayabilir. Görüşme sırasında bir soruda diğer sorular da cevaplanmış ise diğer sorular sorulmayabilir. Bu teknik, belirli düzeyde standartlaşması ve daha esnek olması sebebiyle eğitim-bilim araştırmalarında diğer tekniklere göre daha kullanışlı olduğu görünümü

vermektedir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, protokole bağlı olarak önceden hazırlanan sorularla görüşme yapılmasından dolayı araştırmacıya büyük kolaylık sağlayan sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi elde edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu gibi nedenlerden dolayı eğitim bilimleri araştırmaları için en uygun teknik olarak görülmektedir.

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı bir araştırmada en önemli ölçütlerden biridir. İnandırıcılık açısından en yaygın kullanılan iki ölçüt geçerlik ve güvenirliktir. Nicel araştırmalarda veri toplama araçları ve araştırmanın deseni çok dikkatli test edilmeli ve çıkan sonuçların raporlanarak okuyuculara sunulması beklenir. Nitel araştırmalarda ise geçerlik ve güvenirlik nicel araştırmalara göre farklı şekilde alınır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Nitel araştırmaların niteliğini artırmak için çalışan Lincoln ve Guba bu konuda araştırmacılara birtakım stratejiler önermektedirler. Bu öneriler nitel araştırmalarda nicel araştırmalarda geleneksel olarak değer ölçütleri olarak kullanılan “Geçerlik” ve “Güvenirlik” kavramalarının kapsamında değil nitel araştırmaların yapısına uygun olarak düşünülen alternatif tanımlamalar ile yapılmaktadırlar. Bu kapsamda “İnandırıcılık” “İç geçerlik” yerine, “Aktarılabilirlik” “Dış geçerlik” yerine, “Tutarlık” “İç güvenirlik” yerine, “Teyit edilebilirlik” ise “Dış güvenirlik” yerine kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

İnandırıcılık: Burada en önemli soru doğruluk değeridir. Araştırma sonucu yapılan analizlerde bulguların mantığına, sonuçların inandırıcılığına, katılımcıların güvenirliğine ve araştırma konusunun gerçek bir portresinin olup olmadığı hususlarına son derece dikkat edilmektedir. İnandırıcılıkta kullanılan yöntemler; derin odaklı veri toplama, uzun süreli etkileşimde olma, uzman incelemesi, temsil edilebilirlik ve katılımcıların teyididir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Aktarılabilirlik: Bu süreçte söz konusu araştırmanın başka bağlamlara aktarılabilmesi, uygun olup olmadığı ve genelleştirme yapıp yapılamayacağı incelenmektedir. Bu durum nicel olarak yapılan araştırmalarda dış geçerlilik olarak açıklanmaktadır. Aktarılabilirlik örnekleme dayalı bulguların farklı ortamlarda farklı örnekler kullanıldığı zaman ne kadar geçerli olduğunu ifade eder. Dış geçerliliği sağlamanın yolu araştırmanın orijinalini değişik ortamlarda farklı örneklerle tekrarlamakla sağlanır. Kullanılan yöntemler; ayrıntılı betimleme, amaçlı örnekleme ve katılımcıların ayrıntılı tanıtımıdır (Miles vd.,1998).

Tutarlılık: Burada temel sorun çalışma sürecinin tutarlılığı, zamanla araştırmacılar ve yöntemler arasında ne kadar istikrarlı olup olmamasıdır. Araştırma ve analiz süreçlerinde gerekli özenin araştırmacı tarafından gösterilip gösterilmediğine dikkat edilir. Kullanılan yöntemler; uzman görüşü ve tutarlılık incelemesidir (Miles vd., 1998).

Teyit edilebilirlik: Araştırma sonuçlarının gerçeği yansıtabilmesi için araştırmacının öznel yargılardan ve varsayımlardan arınması gerekmektedir. Bu kavram çerçevesinde nitel bir araştırmacıdan beklenen ulaştığı sonuçları topladığı veriler ile sürekli teyit etmesi ve okuyucuya mantıklı bir açıklama sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016) .

Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliği sağlamak amacıyla inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik stratejileri kullanılmıştır. Bu stratejiler doğrultusunda sırası ile inandırıcılığı sağlamak için; amaca uygun örneklem seçimi ile üzerinde araştırma yapılan ve probleme taraf olan yaklaşık 8500 mezun öğrenci içerisinde maksimum çeşitlilik örnekleme oluşturulmuş, mezun gruplarından araştırma sonuçları ile ilgili teyitler alınmış ve analiz kısmında temalar oluşturulurken kod defteri yöntemi kullanılmıştır. Aktarılabilirlik için veri toplama ve analiz yöntemi tanımlanmış, analiz kısmında kullanılan kavramlar detaylı açıklanmış ve katılımcıların AAÖL’de aldıkları eğitim durumları, cinsiyetleri, branşları ve meslekleri ayrıntılı olarak verilmiştir. Tutarlılık konusunda ise verilerin analizi kısmında farklı yöntemler kullanılarak eğitim programları ve öğretimi, eğitim yönetimi ve sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dallarından birer öğretim üyesi tarafından uzman değerlendirilmesi yapılmış ve oluşan temalar için kod kategori tablosu uyumu sağlanmıştır. Son olarak da teyit edilebilirlik yani dış güvenirlik için verileri tablolar halinde verilerek bu tablolar gerektiğinde denetime açık hale getirilmiştir. Analiz kısmında öznel yargıdan uzak durularak tarafsız olmaya çalışılmıştır. Ayrıca varsayımlardan kaçınılarak alanında uzman kişilerden detaylı görüşler alınmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUM

AAÖL'nin tarihi gelişimi ve uygulanan eğitim programlarının temel özellikleri ve öğretmen yetiştirme süreçlerine etkilerinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda ilgili mevzuatlar, dokümanlar ve tablolar halinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

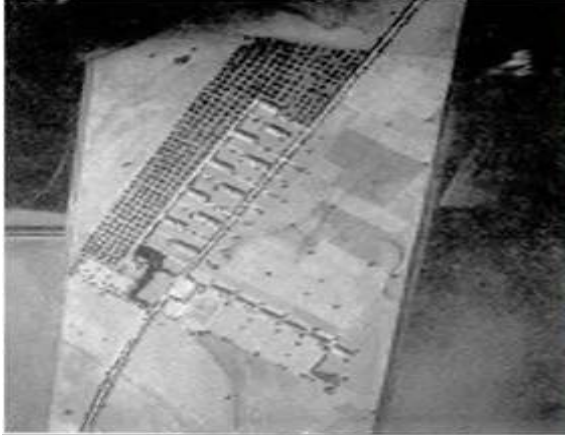
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi; *AAÖL'nin tarihsel gelişimi nasıldır?* Şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme cevap bulabilmek amacıyla Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Akçadağ İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Akçadağ Fatih Fen Lisesi arşivlerinden ve AAÖL'de görev yapmış müdürler, müdür yardımcıları, öğretmenler ve çalışanlar ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

4.1.1. Okulun Yerleşim Yeri

Okulun yerleşim yeri Akçadağ İlçesine bağlı Karapınar Köyü'nün sınırları içerisindedir. Karapınar Köyü Malatya-Adana demir yolunun 30. kilometresindedir. Bu yakınlık öğrencilere rahat bir ulaşım sağlamıştır. Okulun bulunduğu alan aynı zamanda Akçadağ Köy Enstitüsünün yerleşim alanıdır. Bu arazi Karapınar, Onatlı ve Kırlangıç köylerinin arazisidir. Yöre halkı Enstitü kurulurken eğitim ve öğretime inandıkları ve Atatürk İlkelerine içtenlikle bağlı oldukları için arazilerini düşük fiyatlarla Enstitüye vermişlerdir. Böylece Enstitü toplam 3160 dönüm arazi üzerine kurulmuştur. Enstitü daha sonra 27.01.1954 tarihli 6234 sayılı köy enstitüleri ve ilköğretim okullarını birleştiren kanun ile Akçadağ İlk Öğretmen Okulu'na dönüşmüştür (Özdemir, 2017). Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte Akçadağ Öğretmen Lisesi olarak eğitim ve

öğretime devam etmiş ve 1989-1990 eğitim öğretim yılından itibaren ise Anadolu Öğretmen Lisesine dönüştürülmüştür.

Şekil 1. AAÖL Maketi

Şekil 2. AAÖL Yerleşkesi (Google Earth)

4.1.2. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin Kuruluşu ve Görevleri

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı Hedefleri doğrultusunda “Öğretmen Liseleri geliştirilecektir” ilkesi benimsenmiştir. Bu ilke kapsamında Öğretmen Liseleri Anadolu Öğretmen Liselerine dönüştürülmüş ve çağın gerektirdiği modern eğitim-öğretim kurumları haline getirilmesi için okulların fiziki imkânları ve programları geliştirilerek Yükseköğretim Kurumlarının öğretmen yetiştirilen kurumlarına kaynaklık etmesi konusunda karar alınmıştır (SBB, 2024).

Karar doğrultusunda Yükseköğretim Kurumu ile MEB arasında varılan anlaşmaya göre bu okulların öğretmen yetiştiren kurumlara asıl kaynak olması ve mevcut öğretmen liselerinin iyileştirilmesi için 1989-1990 eğitim-öğretim yılından itibaren Anadolu Öğretmen Liseleri uygulamasına geçilmiştir (MEB,1992).

Yüksek Öğretim Kurumu ile varılan anlaşma gereği ve yapılan iyileştirme çabaları sonucunda 12.12.1990 tarih ve 20723 sayılı Resmi Gazete’de AÖL yönetmeliği yayınlanmıştır. Okulun amaç, kuruluş ve görevleri Yönetmeliğin 5. maddesinde açıklanmıştır. Yönetmeliğe göre;

- a) Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak,
- b) Öğrencilerine;
- 1) Öğretmenlik ruhunu aşlamak ve öğretmenlik mesleğini sevdirmek,
- 2) Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazandırmak,
- 3) Orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek,

4) Ülke kalkınmasına ekonomik, sosyal ve kültürel katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak amacıyla açılan bu okullar; ilköğretimden sonra bir yıllık hazırlık sınıfı üzerine üç yıl normal öğretim süreli, yabancı dil öğretimi ağırlıklı, öğretmenlik mesleğine ilgi, istek ve yatkınlık kazandırıcı derslere yer veren, paralı-parasız yatılı ve gündüzlü eğitim öğretim yapan ortaöğretim kurumlarıdır (Resmi Gazete,1990). Bu yönetmelik daha sonraları yıllar içinde değişikliğe uğramıştır.

4.1.3. Teşkilat Yapısı

Misyon:

Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesini tercih eden öğrencilerin; öz güven ve sorumluluk duygularını geliştirip, tüm potansiyelini kullanmalarına fırsat tanıyarak öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına yönlendirip başarılı olmalarını sağlamaktır (A.Y.Şendoğan, Kişisel Görüşme 20.Kasım 2023).

Vizyon:

Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin vizyonu dün, bugün ve geleceği bütünleştirecek öğretmen olmanın idealini ve değişimini yaşayacak özgün, etkili ve nitelikli bir okul toplumu oluşturmaktır(A.Y.Şendoğan, Kişisel Görüşme 20.Kasım 2023).

Amblem:

Şekil 3. AAÖL Amblemi

Okulun amblemi kurum kimliği ve kurumsal aidiyet açısından son derece önemlidir. Bu önemin farkında olan AAÖL'deki öğretmenler müdür Ahmet Yaşar Şendoğan öncülüğünde kurum için bir amblem tasarlamışlardır. Tasarlanan amblem o

dönem hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin onayına sunulurken nihai şeklini almış ve kurumun tüm faaliyetlerinde bu amblem kullanılmaya başlanmıştır (Ahmet Yaşar Şendoğan ile, Kişisel Görüşme, Mayıs, 2024).

Okul Müdürleri

Tablo 3.

AAÖL’de Görev Yapan Müdürler

Adı Soyadı	Göreve Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Görev Süresi
Lütfü Parlak	15.08.1989	22.08.1991	2 yıl
Ahmet Yaşar Şendoğan	01.11.1991	31.08.2010	19 yıl
Mustafa Aktürk	01.09.2010	18.09.2011	1 yıl
Nazmi Kalkan	29.09.2011	30.07. 2014	3 yıl

Lütfi Parlak (1989-1991)

Okulun ilk müdürü olan Lütfi Parlak 1955 yılında Elazığ iline bağlı Helezür köyünde doğdu. İlk ve ortaöğrenimini sırası ile Elazığ ve Diyarbakır İmam Hatip Okulunda tamamladı. Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 1977 yılında tamamlamıştır. Öğretmenlik hayatına ilk olarak 1977 yılında Elazığ Lisesinde aştı. Askerlik görevini tamamlamak için 1981’de yedek subay olarak askere alındı ve askerlik sonrası Uşak Eşme Lisesi’ne görevlendirildi. Daha sonra AAÖL’de sırası ile Müdür Yardımcılığı, Müdür Baş Yardımcılığı ve asaleten müdürlük görevine atandı (<https://www.iz.com.tr/>).

Ahmet Yaşar Şendoğan (1991-2010)

Aslen Malatya Yeşilyurt Bostanbaşı olan Ahmet Yaşar Şendoğan 1948 yılında Bitlis’te doğdu. İlkokula Gazi Ahmet Akyol İlkokulunda başladı. Çorum İskilip Azmi Milli İlkokulundan mezun oldu. Ortaokul ve Liseyi Malatya Turan Emeksiz Lisesi’nde tamamladı. Lisans eğitimini 1970-1975 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümünde yaptı. Öğretmenlik mesleğine ilk olarak 1975 yılında Malatya Yeşilyurt Lisesi’nde başladı. 1979-1980 yılları arasında İstanbul Selimiye Kışlasında asteğmen olarak askerlik görevini yaptı. Askerlikten sonra meslek hayatını sırası ile 1980-1985 yılları arasında son altı ayını ilçe milli eğitim müdürü olmak üzere Ordu Gököy Lisesi Müdürlüğü, 1985-1990 yılları arası Pütürge Lisesi Müdürlüğü, 1990-

1991 yılları arası Dilek Ortaokulu müdürlüğü, 1991-2010 yılları arası AAÖL Müdürlüğü, 2010 yılı Güzel Sanatlar Lisesi Müdürlüğü, 2011 yılı Metin Emiroğlu Lisesi Müdürlüğü, 2012 yılı Spor Lisesi Müdürlüğü olarak sürdürdü. Temmuz 2012 emekli olana hocamız evli ve iki kız çocuğu babasıdır (A.Y.Şendoğan, Kişisel Görüşme 20.Kasım 2023).

Mustafa Aktürk (2010-2011)

12.01.1971 Malatya Akçadağ Yalınkaya köyünde doğdu. İlkokulu aynı köyde bitirdi. Ortaokulu Doğanşehir Ortaokulunda, lise öğrenimini Doğanşehir Lisesi'nde tamamladı. Lisans eğitimini 1992 yılında Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde tamamladı. 1992 yılında Kırşehir ili Kaman ilçesinde öğretmenlik mesleğine başladı. Öğretmenlikte adaylık süreci bittikten sonra yönetici olarak meslek hayatına devam etti ve bundan sonra çok sevdiği ve yapmak istediği öğretmenlik hayatına bir daha dönmedi. 1996 Yılında Malatya İli Darende İlçesi Ayvalı Lisesine yönetici olarak atandı, bundan sonra sırası ile Hekimhan, Yeşilyurt, Malatya Merkez, Akçadağ ve Battalgazi ilçelerinde birçok okulda yönetici olarak çalıştı. 2010-2011 eğitim ve öğretim yılında AAÖL'de okul müdürü olarak çalıştı. 2018 Yılında Fırat üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Eğitim Yönetimi, Denetimi, Teftişi ve Planlaması alanında yüksek lisans yaptı. 15 Temmuz 2023 Tarihinde Battalgazi Şehit Zekeriya Bitmez İmam Hatip Ortaokulu Müdürlüğünden emekli oldu. Evli ve üç çocuk babası olan hocamız halen Malatya'da özel bir eğitim kurumunda okul müdürü olarak görevine devam etmektedir (M.Aktürk, Kişisel Görüşme, 25 Kasım 2023).

Nazmi Kalkan (2011-2014)

1972 yılında Malatya Darende'ye bağlı İlisuluk köyünde doğdu. İlkokulu İlisuluk İlkokulunda, ortaokulu ve liseyi Darende Lisesinde okudu. Lisans eğitimini 1993 yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kimya Öğretmenliğinde tamamladı. Lisans eğitimini tamamladıktan sonra 1993 yılında Elazığ Karakoçan Lisesine kimya öğretmeni olarak atandı. 1994-1995 yıllarında askerlik görevini yerine getirdi. Askerlik görevinden sonra 1997 yılında Kuluncak Lisesinde göreve başladı. 1998 yılında Kuluncak Lisesine önce müdür yardımcısı sonra da müdür vekili olarak görevlendirildi. 2002 yılında Battalgazi Selçuk İlköğretim Okuluna öğretmen olarak atandı. 2005-2008 yılları arasında Doğanşehir İmam Hatip Lisesinde müdür olarak 2008-2011 yıllarında ise Yeşilyurt İmam

Hatip Lisesinde müdür yardımcısı olarak görev yaptı. 2011 yılında rotasyon sonucunda AAÖL'ye görevlendirildi. 2014 yılında kadar AAÖL'de müdürlük görevini sürdürdü (N, Kalkan, Kişisel Görüşme, 10 Aralık 2023).

Müdür Baş Yardımcıları

Tablo 4

AAÖL'de Görev Yapan Müdür Baş Yardımcıları

Adı Soyadı	Göreve Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Görev Süresi
Aslan Engin	22.06.1988	30.06.1995	7 yıl
Halim Yıldırım	01.01.1991	03.10.2011	20 yıl
Burhan Mumcu	24.10.2011	30.06.2014	4 yıl

Müdür Yardımcıları

Tablo 5

AAÖL'de Görev Yapan Müdür Yardımcıları

Adı Soyadı Başlama	Görevi	Göreve	Ayrılma	Süre
Nazmi Tuzcu	Öğr.İşleri	31.08.1990	29.06.2009	18 yıl
Şemsettin Pusat	Öğr.İşleri	22.02.1990	05.07.1995	5 yıl
Mümtaz Katırcı	Teknik	31.08.1990	19.10.1992	2 yıl
Ahmet Demir	Teknik	20.12.1990	08.10.1993	3 yıl
Hüsnü Gezer	Teknik	17.11.1992	29.06.2009	17 yıl
M. Emin Erdemoğlu	Öğr.İşleri	14.12.1994	16.09.2008	14 yıl
Osman Güllü	Öğr.İşleri	17.05.1996	03.10.2009	15 yıl
Rıza Güzel	Öğr. İşleri	13.05.1998	04.09.2001	3 yıl
Süleyman Törün	Döner Semaye	26.10.1998	13.08.2000	2 yıl
Burhanettin Hacı C.	Öğr. İşleri	25.06.1999	16.07.2001	3 yıl

Tablo 6.**AAÖL’de Görev Yapan Öğretmenler**

Adı Soyadı	Branşı
Zöhre Duran	Almanca
Hasan Uğur	Beden Eğitimi
Sevil Çolak	Beden Eğitimi
Mehmet Ünal	Bilişim Teknolojileri
Murat Korkmaz	Biyoloji
Mustafa Kısaoğlu	Biyoloji
İlksen Seha Birhanlı	Biyoloji
Melahat Barış	Coğrafya
Birol Kara	Coğrafya
Bekir Körklü	Coğrafya
Hüsnü Gezer	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
İbrahim Sağır	Felsefe
Süleyman Törün	Fen Bilgisi
Tülay Aslantaş	Fizik
İbrahim Doğan	Fizik
Mehmet Özen	Fizik
Berat Bahşi	Görsel Sanatlar ve Resim
Hatice Öz	İngilizce
Mehmet Emin Erdemoğlu	İngilizce
Saim Karataş	İngilizce
Hıdır Daş	İngilizce
Yusuf Yıldırım	İngilizce
A.Faruk İkbal	İngilizce
Serkan Şimşek	İngilizce
Süleyman Torun	Kimya
Ali İhsan Gök	Kimya
Halim Yıldırım	Kimya
Tülay Durak	Kimya
Ayşegül Ertaş	Kimya
Osman Aslan	Kuran’ı Kerim
Erdal Aslan	Matematik
Kenan Yörük	Matematik
Ali Reyhanoğlu	Matematik
Ramazan Uğur	Matematik
Ömer Özer	Matematik
Ramazan Koç	Matematik
Musa Kocaaslan	Matematik
Bilal Geleri	Matematik
Mehmet İlker	Matematik
Yıldırım Kaya	Öğretmen Meslek Bilgisi
İbrahim Yıldız	Öğretmen Meslek Dersleri
Ersoy Kaba	Öğretmenlik Meslek Bilgisi
Özdoğan Doğru	Rehber
Ahmet Şan	Rehber
Özgür Aydoğan	Resim
Nesibe Katırcı	Tarih
Aysun Abacioğlu	Tarih
Ali Aktaş	Tarih
Mustafa Fındıkçı	Tarih
M.Ziya Köse	Tarih
Nazife Doğan	Tarih
Sedat Kolukısa	Tarih
Yıldırım Kaya	Türk Dili ve Edebiyatı
Fatma Gezer	Türk Dili ve Edebiyatı
Perihan Hangün	Türk Dili ve Edebiyatı
Ahmet İyidil	Türk Dili ve Edebiyatı

Mehmet Özdemir	Türk Dili ve Edebiyatı
Vedat Dertli	Türk Dili ve Edebiyatı
Emrah Yıldız	Türk Dili ve Edebiyatı
Şule Altun	Türk Dili ve Edebiyatı

Tablo 7.**AAÖL’de Görev Yapan İdari Personeller**

Adı Soyadı	Görevi
Ali Özçelik	Döner Sermaye Saymanı
Ergün Kara	Memur
Adil Bayram	Memur
Hatice Taşdelen	Memur
A.Kadir Selçuk	Memur
Servet Mahmat	Vhki
H. Basri Aslan	Şoför
Şabettin Karayığit	Ambar Memuru
Şabettin Karayığit	Ambar Memuru
İbrahim Keçeli	Teknisyen
İbrahim Keçeli	Teknisyen
Hidayet Uçan	Teknisyen Yardımcısı
Hidayet Uçan	Teknisyen Yardımcısı
Fazlı Demir	Yardımcı Hizmetli
Temus Söğüt	Yardımcı Hizmetli
İsmail Anat	Yardımcı Hizmetli
Yusuf Altıntaş	Yardımcı Hizmetli
Mehmet Demirsoy	Yardımcı Hizmetli
Ali Ateş	Yardımcı Hizmetli
Hüseyin Can	Yardımcı Hizmetli
Halil Bozkurt	Yardımcı Hizmetli
Ramazan Bilek	Yardımcı Hizmetli
İsmail Şahin	Yardımcı Hizmetli
Cumali Çakır	Yardımcı Hizmetli
Hacı Koç	Yardımcı Hizmetli
Şeref Türker	Yardımcı Hizmetli
Hüseyin Sayın	Yardımcı Hizmetli
Abdurrahman Avcı	Yardımcı Hizmetli
Erdi Aslan	Yardımcı Hizmetli
Hüseyin Sayın	Yardımcı Hizmetli
Şeref Türker	Yardımcı Hizmetli
Erdi Aslan	Yardımcı Hizmetli

4.1.4. Öğrenciler

AAÖL’de eğitim-öğretim hayatının sürdüğü 1989-2014 yılları arasında yaklaşık 8500 öğrenci eğitim görmüştür. Okulda eğitim gören öğrencilerin demografik özelliklerine bakıldığında farklı bölgelerden öğrenciler olduğu ve erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısına göre daha fazla olduğu görülmektedir (MEB, 2023).

Öğretmen liseleri, ülkemizin eğitim-öğretim hayatının gelişiminde çok önemli görevler yapmıştır. Bu görevi gerçekleştiren okullardan biri olan AAÖL eğitim öğretim hayatını sürdürdüğü dönemlerde kendini tercih eden öğrencilerin özgüven ve sorumluluk duygularını geliştirip, tüm potansiyellerini kullanmalarına fırsat tanıyarak öğretmen yetiştiren kurumları kazanmalarını sağlamıştır. Bu başarı arşiv belgelerinden edinilen 2007-2011 yılı üniversite sınav yerleştirme sonuçlarında görülmektedir (Hazır,2013).

Tablo (8)

Son 5 yıl Üniversite Sınavı Başarısı

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011
Sınava Giren	57	94	82	63	66
Öğrenci Sayısı					
Lisans programlarına	34	68	67	61	40
Yerleşen Öğrenci Sayıları					
Genel Başarı Oran (%)	60	72	82	97	61

4.1.5. Fiziki Yapı

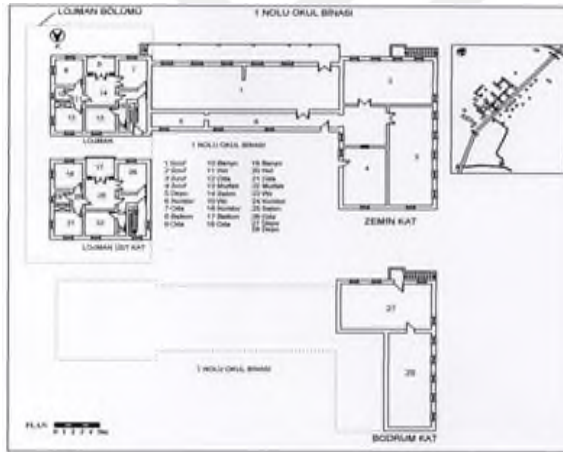
Okulun idari binası İlk Öğretmen okulu zamanında yapılmıştır. Okul alanındaki eğitim-öğretim binaları, lojmanlar ve eski binaların bulunduğu 731,5 dekar arazi haricindeki 2376,3 dekarlık alan 2009 yılında Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğüne devredilmiştir (Hazır,2013).

Okulun kampüs alanındaki Akçadağ Köy Enstitü kurulurken inşa edilen binalar Kültür Bakanlığı tarafından koruma altına alınarak SİT alanı olarak ilan edilmiştir

Okul yerleşkesinde 1989- 2014 yılları arasında 360 kişi kapasiteli pansiyon, derslik binaları, lojmanlar, yüzme havuzu, kütüphane, spor salonu ve cami öğrencilere, öğretmenlere ve diğer çalışanlara hizmet vermiştir (Hazır,2013).

Okul Binası:

Okul binaları 1940’larda yapılmış binalar olup yerleşim planında 1 numara ile gösterilen okul binasının, kuzeyinde 2 numaralı okul binası, güneyinde derslikler ve idarenin bulunduğu bina, batısında kaynakhane, doğusunda ise lojman grupları yer almaktadır. L formunda olan okul binası birbirine bitişik olarak yapılmış dersliklerin bulunduğu kısım ve lojmanın bulunduğu kısımlardan oluşmaktadır. 1 No.lu okul binası 4 tane sınıftan oluşmaktadır. 1 No.lu sınıf diğer sınıflara oranla daha büyük olup 5 adet pencereye sahiptir. Okulun doğu kısmında yer alan lojman 2 katlıdır. Zemin kattaki lojmanın girişi güney cephesinde olup 1. kattaki lojmanın girişi ise kuzey yönünde yer alan merdiven ile sağlanmaktadır. 4 oda, salon gibi kullanılan orta sofa, banyo, tuvalet ve balkondan oluşmaktadır. 4 No.lu sınıfın koridora açılan kapısı pencereye dönüştürülmüş ve aynı sınıfa dışarıdan kapı açılmıştır. Yapı ile ilgili okul arşivinden yer alan 9 numaralı resimde atölye ve işlik binası olarak belirtilmiştir (Özdemir, 2017).

Şekil 4. Eski okul binası planı

Şekil 5. Derslikler Güney Cephe

Şekil 6. Derslikler İlk giriş

Şekil 7. Derslikler Koridor

İdari Bina:

1965 yılında yapılmış bir bina olup yapının kuzeyinde spor salonu, güneyinde ise pansiyon yer almaktadır. İdari kısım, dersliklerin bulunduğu kısmın doğusunda yer alıp kuzey güney doğrultusunda konumlandırılmıştır.

İdari bina bodrum ve zemin kattan oluşmaktadır. Bodrum, zemin ve 1. kattan oluşan eğitim kısmı, doğu batı doğrultusunda simetrik iki koldan oluşmaktadır. Yapının derslik bölümlerinin yer aldığı kısımda koridorlar doğu batı doğrultusunda yer almaktadır. Derslikler bu koridorların güney kısmına tek taraflı olarak konumlandırılmıştır. Dersliklerin bulunduğu koridorların birleşim yerinde bahçeye çıkış merdivenleri, bina ana merdivenleri, lavabo WC grupları ve laboratuvar birimleri yer almaktadır. Dersliklerin bulunduğu koridorun doğu yönünde idare binası ile bir koridorla bağlantı kurulmuştur. Doğu yönünde yer alan idari bina, koridorun iki tarafına yerleştirilen mekânlardan oluşmaktadır. Doğu yönünde girişi olan idari kısımda önce merdiven ile verandaya çıkılmakta sonra iki adet çift kanatlı kapı ile idari bölüm ve dersliklere geçiş sağlanmaktadır. Öğrenci girişleri ise dersliklerin oluşturduğu iki kolun birleştiği kısımda doğu ve batı doğrultusunda yer alan geçişlerde yapılmaktadır. Yapı betonarmedir ve iç kısımda sıva üzerine boya yapılmıştır. Dış kısımda ise dersliklerin olduğu bölüm sıva üstü boya olup idari kısmın bulunduğu kuzeydoğu cephesi ise taş kaplamadır. Yapının bodrum katında kantin, kazan dairesi, depolar, kütüphane gibi birimler yer almaktadır (Özdemir, 2017).

Şekil 8. İdari Bina Ön Cephe Giriş

Şekil 9. İdari Bina Güney Cephe

Şekil 10. İdari Bina Ön Cephe

Şekil 11. İdari Bina Güney Cephe

Pansiyon ve Yemekhane:

Yapı, doğu yönünde ve batı yönünde birbiri ile yarım kot ile ilişkilendirilmiş iki farklı bloktan oluşmaktadır. Yapının doğu yönündeki bloğunun zemin katında yemekhane, diğer 2 katında ise öğrencilerin yatakhaneleri yer almaktadır. Yatakhane katlarında doğu batı doğrultusunda uzanan koridorun kuzeyinde ve güneyinde odalar yer alır. Batı yönünde yer alan blok ise doğudaki bloktan yarım kot aşağıda konumlandırılmıştır. Batıda yer alan bu bloğun altında girişi kuzey yönünde olan kazan dairesinin bulunduğu bodrum kat yer alır. Bodrum katın üstünde doğu bloğuyla yarım kat kotu ile bağlanan revir ve 1. katta ise öğretmen odaları ile TV salonu yer almaktadır. Yapının ana girişi ve bodrum girişi kuzey yönünde, yemekhane girişi ise doğu yönündedir. Blokların birbirine bağlı olduğu yerde merdiven, WC ve çamaşır odaları yer almaktadır. Her iki bloğun çatısı beşik çatıdır ve üzeri Marsilya kiremitle kaplıdır (Özdemir,2017).

Şekil 12. Pansiyon Kuzey Cephe

Şekil 13. Pansiyon (Oda)

Şekil 14. Pansiyon Güney Cephe

Şekil 15. Yemekhane

Spor Salonu:

Dikdörtgen planlı yapının kuzey ve güney yönünde fuayeye açılan iki giriş, ayrıca fuayenin altında batı yönünde bir giriş olmak üzere üç girişi bulunmaktadır. Fuayenin alt kısmına ve sahne arkasına kuzey ve güney yönünde yer alan fuayedeki merdivenlerle de inilmektedir. Yapıda fuaye ile bağlantılı olarak basketbol sahası, seyirci izleme bölümü, kamera bölümü, sahne ve sahne arkası yer almaktadır. Fuayenin altında ise kazan dairesi, soyunma ve duş bölümleri bulunmaktadır. İç kısımdaki geniş açıklıklar betonarme kirişlemelerle geçilmiştir. Yapı betonarme olup, çatı kaplaması beşik çatı üzeri sac kaplamadır (Özdemir,2017)

Şekil 16. Spor Salonu

Şekil 17. Spor Salonu Doğu Cephe

Şekil 18. Spor Salonu Fuaye

Şekil 19. Spor Salonu İç Görünüş

Kütüphane ve Konferans Salonu:

Her okulda olduğu gibi AAÖL'nin bir kütüphanesi vardır. Kütüphanenin temeli enstitüye dayanmaktadır. Kütüphane, öğrencilerin istedikleri bilgiye rahatlıkla ulaşmasını ve onlara sessiz bir ders çalışma ortamı sağlamaktadır. Kütüphanenin ismi 2000'li yıllarda değişmiş ve Gönül KILIÇ Kütüphanesi ismini almıştır. Bu isim değişikliğinin çok hazin bir öyküsü vardır. 22/06/1999 tarihinde AAÖL İngilizce öğretmeni Gönül Kılıç ve edebiyat öğretmeni Fatma Gezer karne dağıtımından sonra okul yolunda bisiklet sürerken okulun hizmetli personelinin kullandığı araç kontrolden çıkarak iki öğretmenimize çarpmış ve bu çarpma sonucu Gönül Kılıç Hoca vefat etmiştir. Fatma Gezer Hoca ise uzun yıllar yoğun bakımda kaldıktan sonra hayatta kalmıştır. Bu acı olaydan sonra okul yönetimi kütüphaneye “Gönül KILIÇ” ismini vermiştir (Ahmet Yaşar Şendoğan İle, Kişisel Görüşme, Mayıs,2024).

Kütüphanenin yan tarafında yaklaşık 100 kişilik konferans salonunu bulunmaktadır. Bu salonunda kütüphaneye benzer acı bir hikâyesi vardır. 200'li yılların başında lise birinci sınıf öğrencisi olan Mehmet Yılmaz tren istasyonunda elektrik çarpması sonucu hayatını kaybetmiştir. Bu acı olaydan sonra Konferans salonuna “Şehit Mehmet Yılmaz Konferans Salonu” ismi verilmiştir (Ahmet Yaşar Şendoğan ile, Kişisel Görüşme, Mayıs,2024).

Şekil 20. Kütüphane

Şekil 21. Konferans Salonu

Yüzme Havuzu:

Dikdörtgen planlı yüzme havuzu 3 kademeli olarak 15/50 m ebatlarında yapılmıştır. Havuzun kuzey kısmında atlama platformu yer almaktadır (Özdemir, 2017). AAÖL Müdürü Nazmi Kalkan ve okulun eski çalışanları havuzun yüzme amaçlı yapıldığını ve gerektiğinde sulama içinde kullanıldığını belirtmişlerdir.

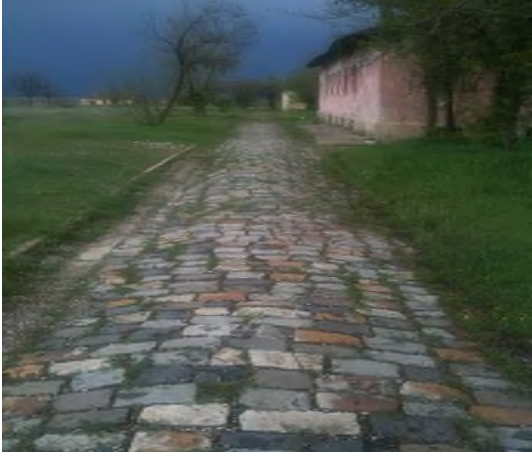
Şekil 22. Üç Kademeli Havuz

Şekil 23. Havuz Atlama Platformu

Sevgi Yolu:

Sevgi yolu denilen yürüme yolu, 1 ve 2 numaralı okul binasının batısından geçerek derslik bölümü ve yatakhane binasını birleştiren, 200 metre uzunluğunda taş yoldur. Farklı renklerde taşların bir arada kullanıldığı Arnavut taş döşemelidir (Özdemir, 2017). Yolum kenarlarına doğru yağmur sularının akması için orta kısmı yüksek yapılmıştır. Sevgi yolu bir teneffüs ve ortak yürüyüş alanıdır.

Şekil 24. Sevgi Yolu I

Şekil 25. Sevgi Yolu II

Lojmanlar:

AAÖL içinde yer alan lojmanları başlıca iki ana gruba ayırabiliriz. Birinci grupta incelenen lojmanlar enstitüyü kuzey güney aksında ikiye bölen yolun batı kısmında farklı yapılara bitişik olarak yapılan lojmanlardır. İkinci grupta yer alan lojmanlar ise yolun doğu kısmında bağımsız lojmanlardır (Özdemir,2017).

Şekil 26 Lojman Ön Cephe

Şekil 27. Lojman Doğu Cephe

Şekil 28. Lojman Batı Cephe

Şekil 29. Lojman Kuzey Cephe

Cami:

Kare planlı caminin girişi kuzey yönündedir. Caminin giriş kısmında yer alan giriş antresinin doğusunda ve batısında 2 oda ve asma kata kadınlar mahfiline çıkan merdiven bulunmaktadır. Giriş antresinin güney yönünde cami ibadet alanı bulunmaktadır. Caminin giriş kapısı üzerinde yapım tarihi olarak 1975 yazmaktadır. Yapı taş temel üzerine kesme taşlarla yapılmış yığma yapıdır (Özdemir,2017). Yapının çatısı kırma çatıdır ve üzeri saç kaplamadır.

Şekil 30. Cami Dış Görünüş

Şekil 31. Cami İç Görünüş

4.1.6. Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

İpekyolu Dergisi

Akçadağ Öğretmen Lisesinin çıkardığı, İpek Yolu dergisinin tarihi Akçadağ Köy Enstitüsüne dayanmaktadır. Dergide, okuldaki sosyal etkinlikler, eğitim ve sanat hakkındaki çalışmalar, bilimsel yazılar büyük önem arz etmektedir. Dergide folklorik çalışmalara da sıkça yer verilmiştir. Öğretmen Okulu öğrencilerinin kendi köylerinde yaptığı derlemeler, folklor açısından önemli bir yer teşkil eder. Öğrenciler, köylerindeki hayat şartlarını, gelenek ve görenekleri, ailelerin durumlarını, geçim sıkıntılarını, gibi birçok konuyu mektuplarıyla birlikte hikâye, şiir ve inceleme yazılarında ortaya koymuşlardır. Dergi 2000’li yıllara kadar çıkartılmaya devam edilmiştir (Ahmet Yaşar Şendoğan İle, Kişisel Görüşme, Mayıs,2024).

Yıllık

1989-2014 yılları arasında iki sefer çıkartılan yıllıklarda her öğrenci bazen öğretmeni bazen de arkadaşı hakkında iyi bildiği duygu ve düşüncelerini yazar. Bu nedenle yıllık sözleri ayrı bir önem taşır her öğrenci için. Bu yıllıklarda yılların birikimi anılar saklıdır. Bu bir anlamda öğrencinin eğitim hayatı hakkındaki duygu ve düşüncelerini somutlaştırdığı bir belgedir (Ahmet Yaşar Şendoğan ile, Kişisel Görüşme, Mayıs,2024).

Şekil 32. Akçadağ Köy Enstitüsü Dergisi Şekil 33. Yıllık

Başarılar

AAÖL eğitim-öğretim hayatının sürdürdüğü 1989-2014 yılları arasında eğitim, sosyal ve kültürel alandaki yarışmalarda birçok başarı elde etmiştir. Bu başarılar; futbol, folklor, voleybol, tiyatro, bilgi yarışmaları, judo, masa tenisi, güreş, atletizm ve futsal gibi alanlardadır. Bu başarılarda öne çıkan sportif başarılar aşağıda tablo halinde verilmiştir (Hazır, 2013).

Tablo 9.

Sportif Başarılar

Kategori	Derece	Yıl
Futbol	Malatya İl İkinciliği	1999
Voleybol	Malatya İli Akçadağ Kaymakamlık Kupası Birinciliği	2003
Atletizm (Kros)	Malatya İli Akçadağ Kaymakamlık Kupası Üçüncülüğü	2004
Atletizm	Malatya Emniyet Müdürlüğü Huzur 44 Kupası Birinciliği	2005
Judo	Malatya İl Birinciliği	2009
Güreş (Greko-Romen)	Malatya İl İkinciliği	2009
Masa Tenisi	Malatya İl Üçüncülüğü	2009
Judo	Malatya İl	2009
Güreş (Greko-Romen)	Malatya İl	2009
Futsal	Genç Erkekler İl İkinciliği	2010
Masa Tenisi	Malatya İl İkinciliği	2010
Futsal	Akçadağ İlçesi Okullar Arası Birincilik Kupası	2010

Şekil 34. Tüm Kupalar

Şekil 35. Kupa 1 (Futsal)

Resim 36. Kupa 2 (Voleybol)

Resim 37. Kupa 3 (Masa Tenisi)

4.1.7. Okulun Kapatılması ve Dönüştürülmesi

AAÖL 14.06.2014 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” in 5. maddesindeki “2014-2015 Öğretim yılından itibaren bu tür okullar kapatılarak okulların her birinin kendi arasında fen liseleri ile sosyal bilimler liselerine dönüştürülecek” açıklaması kapsamında kapatılarak fen lisesine dönüştürülmüştür(bkz. Ek C). Okullarda öğrenim gören öğrencilerin nakil durumları ise 13.09.2014 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmelik değişikliğinin 5. maddesi ile düzenlenmiştir(Resmi Gazete, 2014).

Literatür taramasından görüleceği üzere Türkiye’deki öğretmen yetiştirme uygulamalarının tarihi Tanzimat öncesine Fatih Dönemi’ne kadar uzanmaktadır. Bu tarihi süreçte çağdaş anlamda öğretmen yetiştirme isteği ve arzusu ile farklı modeller ve yaklaşımlar uygulanmıştır. Cumhuriyet’in ilanından sonra bu farklı uygulamalar ve yaklaşımın en sonuncusu, temel amacı öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına kaynaklık etmek olan Anadolu Öğretmen Liseleridir. Liselerde öğretmen yetiştirme açısından temel yaklaşım öğrencilere öğretmenlik ruh ve idealinin, ortaöğretim seviyesinden itibaren kazandırılması ve ilgili yükseköğretim programına yönlendirmektir. Araştırmada AAÖL’nin tarihi gelişimi bu çerçevede değerlendirilmiştir. İlgili arşivlerde yapılan taramalar sonucunda ulaşılan belgeler ve yapılan ziyaretlerde AAÖL’nin daha önce kapatılan Akçadağ Köy Enstitüsü kampüs alanı içerisinde eğitim-öğretim hayatını sürdürdüğü görülmüştür. AAÖL’nin bu süreç içerisinde teşkilat yapısını güçlendirerek kendi amblemi, misyonu ve vizyonu ile kurumsallaştığı tespit edilmiştir.

Yine aynı belgelerden anlaşılabacağı üzere AAÖL’de eğitim gören öğrencilerin hem üniversite sınavlarında hem de sosyal ve kültürel faaliyetlerde çok büyük bir başarılar elde ettiği görülmektedir. Sonuç olarak AAÖL’nin kapatıldığı 2014-2015 eğitim-öğretim yılına kadar Anadolu Öğretmen Liselerinin öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına nitelikli insan kaynağı yetiştirmek amacına uygun bir tarihsel gelişim süreci izlediği düşünülmektedir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi; *AAÖL’de uygulanan eğitim programlarının temel özellikleri nelerdir?* Şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme cevap bulabilmek amacıyla verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

4.2.1. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde uygulanan Eğitim Programlarının temel özellikleri

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına kabul edilecek öğrencilerin öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği kişilik özelliklere ve aranan niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu nitelik ve özelliklerin kazanılacağı okullar Anadolu Öğretmen Liseleri olarak düşünülmüştür. Bu amaç kapsamında mevcut öğretmen liselerinin tümünde olduğu gibi Akçadağ Öğretmen Lisesi’de 1989–1990 öğretim yılından itibaren 12.12.1990 tarihli ve 20273 Sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan temel Yönetmelik ile Anadolu Öğretmen Lisesine dönüştürülmüştür (Resmi Gazete, 1990). Yine aynı yıl MEB Tebliğler Dergisinde yayınlanan “Eğitim Öğretim İlkeleri” (bkz. Ek A) ile okul; öğrenim süresi, program, kayıt ve kabul esasları bakımından yeni bir statüye kavuşturulmuştur (Çeliköz ve Çetin, 2004). İlgili yönetmelikte yıllar itibari ile birçok değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler çerçevesinde AAÖL eğitim öğretim faaliyetlerini 2014 yılına kadar devam ettirmiştir. 2014 yılında alınan yeni kararlar ve yönetmelik değişikliği ile AAÖL fen lisesine dönüştürülerek Akçadağ Fatih Fen Lisesi olarak eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir (bkz. Ek C).

1989-1990 eğitim-öğretim yılından itibaren Öğretmen Lisesinden Anadolu Öğretmen Lisesine dönüşen AAÖL’de uygulanacak programların amaçları ile varılmak istenen nokta yönetmelik maddeleri ve 19 maddelik eğitim-öğretim ilkeleri ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda bu okulun genel amaç ve hedefleri ilk olarak 1990 yılında Resmi Gazete’de yayınlanan “Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği” nin 5.

maddesinde Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak açıklanmıştır (Resmi Gazete, 1990).

İlgili maddede okulun amaçları; öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak, öğrencilere öğretmenlik ruhunu aşılamak ve öğretmenlik mesleğini sevdirmek, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazandırmak ve bütün öğrencilere ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek olarak belirlenmiştir. Devamında ise okulun niteliği; uyguladığı programlarda öğretmenlik mesleğine ilgi istek uyandıran derslere çokça yer veren ve yabancı dil ağırlıklı bir ortaöğretim kurumu şeklinde tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 1990). Bu maddede okulun genel amaçlar çerçevesinde insan gücü yetiştirmek için varmak istediği noktaların açıklandığı görülmektedir. Nihai amaç öğretmen yetiştirmektir.

Yönetmelikte 1998, 2000, 2005 ve 2006 yıllarında değişikliğe gidilmiştir. Bu değişiklikler kapsamında 1998 yılında programda okutulacak dersleri içeren 7. madde değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikte verilen eğitimlerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine ve bazı alanlarda derinlemesine araştırma yapmasına olanak sağlayacak şekilde düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. 2000 yılında yapılan değişiklikle 5. maddeye yabancı dilin önemini vurgulayan ve okulda özgüven artırıcı ve ortak çalışmayı destekleyecek çağdaş eğitim ortamının düzenlenmesi için yeni bentler eklenmiştir. Ayrıca yine 5. maddenin sonuna eklenen fıkra ile eğitimde toplam kalite yönetiminin önemi vurgulanmıştır. 2005 yılında Eğitim Programları başlığı “Öğretim Programları” olarak değiştirilerek, toplam kalite yönetimine uygun olarak sürekli iyileştirme vurgusu yapılmıştır. 2006 yılında ise hazırlık sınıfları kapatılarak okulların öğrenim süresi ilköğretimden sonra dört yıl olarak belirlenmiştir.

Anadolu Öğretmen Liselerinin amaçları ve programlarının özellikleri temel yönetmeliğe uygun olarak 20.09.1990 tarihinde yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi’nde 19 maddelik ilkeler ile daha anlaşılır hale getirilmiştir(bkz. Ek A) İlkelerde öncelikle Türk Milli Eğitiminin iyi ve milli yurttaş yetiştirme genel amacının verilen eğitimlerin sonunda varılmak istenen noktalar için genel hedefler olarak belirlendiği görülmektedir. Öğrencilerin öncelikle milli bilince varan, topluma faydalı, her zaman milli varlığa hizmet eden, örnek bir vatandaş olarak milli idealleri körpe ruhlara aşıl原因an bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kazanımlar ile donatılan öğrencilerle varılması gereken nihai amaç; öğrencilere öğretmenlik mesleği sevgisinin aşılması ve öğrencilerin öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına yönelik hazırlanmasıdır.

Bu ilkelerde diğerk önemli hususlar ise okulların amaçları çerçevesinde program içeriklerinin belirlenmesi ve eğitim durumlarının düzenlenmesidir. Bu kapsamda ilkelerde öğrencilere hangi davranışların kazandırılması gerektiği ve bu davranışlar kazandırılırken bireyi etkileyebilen bütün dış uyaranlar veya şartların düzenlenerek uygulamaya konulması maddeler halinde açıklanmıştır.

4.2.2. Programların Program Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi

Amaç, Hedef

Bir öğretim programında ilk ve en önemli öge olan amaç boyutunun ifadesi hedef ve kazanım şeklindedir. Hedef ifadesi eğitimde genel olarak varılmak istenen noktanın tanımı için kullanılır (Sönmez, 2011).

Eğitimde varılmak istenen nokta yani hedefler uzak hedef, genel hedef ve özel hedef olarak açıklanabilir. Politik felsefe uzak hedefi yansıtır; yani bir toplumun politik yapısı, anayasal istikameti ve varmak istediğı nokta uzak hedeflerdir. Bu hedeflerin faaliyetleri, yön göstermek yani eğitim hizmetlerinin hangi yönde kullanılacağını işaret ve ifade eder. Bir diğerk hedef ise genel hedefdir. Genel hedefler, milli eğitimin veya okulun varmak istediğı konumu belirler. Eğitimin genel hedefleri bir anlamda uzak hedeflerin yorumu hatta dökümü olarak açıklanabilir. Öte yandan okul hedefleri, genel hedeflerin çerçevesi içinde kalınarak fakat okulun yetiştireceğı insan gücünün mahiyeti dikkate alınarak saptanır. Böylece, eğitimin genel hedefleri eğitim felsefemizi, okulun genel hedefleri de eğitim felsefesine ilaveten okulun iş görüşünü yansıtır. Özel hedefler ise öğrenciye kazandırılması uygun görülen özellikler olup bir disiplin, ders ya da konu alanı için hazırlanır. Belli bir öğrencinin yetiştirilmesi için gerekli eğitim durumlarının kararlaştırılmasında ve değerlendirilmesinde yakından işe koşulacak hedefler özel hedeflerdir (Ertürk, 2013).

AAÖL’de uygulanan programların amaçları 1990 yılında yayınlanan Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliğı’nin aşağıda sunulan 5. ve 6. Maddeleri ile ve yine aynı yıl MEB Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan eğitim-öğretim ilkeleri kapsamında belirlenmiştir(bkz. ek A).

Yönetmeliğın 5. ve 6. maddelerinde Anadolu Öğretmen Liselerinin Türk milli eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda amaçları şöyle sıralanmıştır.

Öğrencileri, yükseköğretim kurumlarının öğretmenlik ile ilgili programlarına hazırlamak,

Öğrencilere mesleği sevdirek öğretmenlik ruhunu aşılama,
 Öğrencilerin öğretmenlik mesleğine uygun davranışları kazanmalarını sağlamak,
 Öğrencilere orta öğretimin gereği olarak ortak bir genel kültür aktarmak

6. maddede ise bu okullarda yükseköğretim kurumlarının öğretmen yetiştiren kurumlarına öğrenci hazırlayan programların uygulanacağı belirtilmiştir(Resmi Gazete,1990).

Yukarıda verilen yönetmeliğin 5. maddesinde görüleceği üzere bu kurumların amaçları; öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak, öğrencilerine öğretmenlik ruhunu aşılama ve öğretmenlik mesleğini sevdirmek, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazandırmak, bütün öğrencilere orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek ve ülke kalkınmasına maddî ve manevî katkıda bulunma şuurunu ve gücünü kazandırmaktır. Bu amaçlar çerçevesinde okullar, ortaokul üzerine bir yıl hazırlık olmak üzere toplam dört yıl normal öğretim süreli, yabancı dil eğitimi ağırlıklı, öğretmenlik mesleğine ilgi, istek ve yatkınlık kazandırıcı derslere yer veren, paralı, parasız yatılı ve gündüzlü eğitim ve öğretim yapan ortaöğretim kurumları olarak tanımlanmıştır (Resmi Gazete, 1990).

Yönetmeliğin 6. maddesinde bu okullarda uygulanacak programlar, okulların temel amacına uygun olarak, özellikle öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının ilgili bölümlerine öğrenci hazırlayan programlar olarak açıklanmıştır (Resmi Gazete,1990).

Yönetmelik'te 1998, 2000, 2005 ve 2006 yıllarında değişikliğe gidilmiştir. 2000, 2005 ve 2006 yıllarında yapılan değişiklikler okulların amaçları ile ilişkilidir.

2000 yılında 5. madde de amaçlar ile ilgili yapılan değişiklikler şöyledir;

Anadolu Öğretmen Liseleri, Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkeleri ile toplam kalite yönetimi anlayışına uygun olarak;

- a) Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak,
- b) Öğrencilerine;
- 1) Öğretmenlik ruhunu aşılama ve öğretmenlik mesleğini sevdirmek,
- 2) Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmak,
- 3) Ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek,
- 4) Ülke kalkınmasına sosyal, kültürel ve ekonomik yönden katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak,

5) Dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenmelerini sağlamak,

6) Öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesi, her bireyin farklı ve ayrı bir değer olduğu ve ekip çalışmasıyla ortak başarının elde edilmesinde önemli katkı sağlayacağı inancının verilmesine yönelik çağdaş bir eğitim ortamı hazırlamak amacıyla ilköğretimden sonra bir yıllık hazırlık sınıfı üzerine üç yıl öğretim süreli, yabancı dil öğretimi ağırlıklı, paralı-parasız yatılı ve gündüzlü eğitim-öğretim yapan ortaöğretim kurumlarıdır.

Bu okullarda, bütün karar süreçlerinde öğretmen, öğrenci, veli ve diğer ilgililerin katılımıyla eğitim-öğretim hizmetlerinin en etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi sağlanır. Eğitim-öğretim ve yönetime ilişkin gelişme ve değişimler, bu amaçla hazırlanan mevzuata göre oluşturulan kurul, komisyon ve ekipler tarafından izlenir ve uygulanır (Resmi Gazete, 2000).

Yapılan değişikliklerde okulun amaçlarını tanımlayan 5. maddenin genişletildiği ve yeni bentlerin eklendiği anlaşılmaktadır. Bu değişiklikte öncelikle okulun amaçları toplam kalite yönetimi ile ilişkilendirilmiş ve verilen eğitimin aynı zamanda kalite standartlarına göre de sürdürülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Maddeye eklenen 5. bentte dünyadaki değişimlerin izlenebilmesi için yabancı dil öğrenimin önemi vurgulanmıştır. 6. bentte öğrencilerde öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesinde ve ekip çalışması ile ortak başarının sağlanması için çağdaş bir eğitim ortamının hazırlanmasının amaçlandığı ifade edilmiştir. Bu değişikliklere en son eklenen fıkra ile okullarda kalite standartları gereği daha verimli bir eğitimin sürdürülmesi için alınan tüm kararlarda ve izlemelerde paydaş katılımının sağlanması temel amaç olarak belirlenmiştir.

2005 yılında 5.maddenin birinci fıkrasında değişiklikler aşağıdaki gibi olmuştur.

"Anadolu Öğretmen Liseleri, Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak;

- a) Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak,
- b) Öğrencilerine;
- 1) Öğretmenlik mesleğini sevdirmek,
- 2) Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmak,
- 3) Ortaöğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek,
- 4) Ülke kalkınmasına sosyal, kültürel ve ekonomik yönden katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak,

5) Dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenmelerini sağlamak,

6) Öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesi, her bireyin farklı ve ayrı bir değer olduğu ve ekip çalışmasıyla ortak başarının elde edilmesinde önemli katkı sağlayacağı inancının verilmesine yönelik çağdaş bir eğitim ortamı hazırlamak amacıyla ilköğretimden sonra bir yıllık hazırlık sınıfı üzerine en az üç yıl süreli normal öğretim yapan, yabancı dil ağırlıklı program uygulayan, paralı-parasız yatılı ve gündüzlü orta öğretim kurumlarıdır" (Resmi Gazete, 2005).

2006 yılında ise;

Aynı Yönetmeliğin 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (6) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"6) Öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesi, her bireyin farklı ve ayrı bir değer olduğu ve ekip çalışmasıyla ortak başarının elde edilmesinde önemli katkı sağlayacağı inancının verilmesine yönelik çağdaş bir eğitim ortamı hazırlamak amacıyla ilköğretimden sonra öğrenim süresi dört yıl olan paralı-parasız yatılı ve gündüzlü ortaöğretim kurumlarıdır" (Resmi Gazete, 2006).

Yapılan bu son değişiklikte hazırlık sınıfı kaldırılarak bu okulların öğrenim süreleri ilköğretimden sonra dört yıl olacak şekilde kararlaştırılmıştır (Resmi Gazete,2006).

Anadolu Öğretmen Liselerinde yapılan bu yönetmelik değişikliklerinin yanı sıra ayrıca Aralık 2007'de çıkartılan "Anadolu Öğretmen Liseleri Öğrencilerinin Uygulamaları İzleme Etkinlikleri Yönergesi" ile 11. sınıftan itibaren öğrencilerin beş gün süreyle ilköğretim okullarındaki uygulamaları izleme etkinliklerine katılmaları zorunlu hale getirilmiştir (MEB, 2007).

İlkeler

Milli Eğitim Bakanlığı, 1990 yılında Tebliğler Dergisi'nde, Anadolu Öğretmen Liselerinde sürdürülecek eğitim-öğretim faaliyetlerinin esaslarının ve okutulacak programların özelliklerinin belirlendiği toplam on dokuz maddeden oluşan eğitim-öğretim ilkelerini yayınlamıştır(bkz. Ek A).

İlkeler;

Anadolu Öğretmen Liseleri milli bir eğitim kurumudur.

Bu okullarda; öğrencilerin milli varlığa başarı ile hizmet edecek, milli idealleri körpe ruhlarla aşılayacak örnek vatandaş olarak yetişmelerine önem verilir.

Yetişen gençlere aynı milli ülküleri benimsemeleri için gerekli bilgi, alışkanlık ve davranışlar kazandırılır.

Her dersin milli değerler ve kültür ile ilgisinin sağlanmasına önem verilir.

Türk büyüklerini tanıma, tarihi günleri yaşatma, milli oyunlar, halk türküleri ve milli değerler ve kültür ile ilgili aktüel olaylar, yurt gezileri gibi etkinliklere önem verilir.

Bina tesis araç gereç ve diğer unsurların kurumun amaçlarına hizmet edecek özellikte olması ve öğrencilerin en iyi şartlarda yetişmesi için uygun ortam yaratılır.

Öğrencilere canlı bir topluluk hayatı sağlanır

Öğrenciler okula girişten itibaren öğretmenlik mesleğinin sevgi ve heyecanı ile beslenir. Bu amaçla ders etkinliklerinin yanında seminerler, geziler düzenlenir.

Pratik bilgi ve becerilere önem verilir.

Bütün çalışma ve ders etkinliklerinde toplumsal hayatla düzenli bir bağlantı sağlanarak öğrencilerin hem üst öğretime hem de hayata daha iyi bir şekilde hazırlanmaları sağlanır.

Öğrenciye geniş ölçüde etkinlik, iş ve yaratma ortamı sağlanır.

Öğrencilerin şahsiyetlerinin ve ahlaki karakterlerinin gelişmesinde “Ahlak öğretilmez yaşanır” ilkesinden hareketle iyi ortam, iyi örnek, iyi uygulama kuralından hareket edilir.

Öğrencilerin duygu düşünce ve fikirlerini geliştirmek bakımından konuşma, yazma, resim iş ve müzik gibi çeşitli ifade türlerine önem verilir.

Öğrencilerin metotlu ve verimli çalışma yolları ve teknikleri kazanmaları sağlanır.

Öğrencilerin kitap sevgisi okuma alışkanlığı ve süratli okuma yöntemlerini kazanmalarına önem verilir.

Öğrencilerin boş zamanlarını en iyi bir şekilde değerlendirmeleri alışkanlıkları kazandırılır. Bu amaçla okulda çeşitli konularda etkinlik ortamı ve imkânı hazırlanır.

Öğrencilerine bütün çalışmalarında tutumlu olma, milli kaynakları koruma ve milli ekonomi kavramı düşüncesi kavratılır.

Okulun bütün bina tesis ve etkinlikleriyle çevresinin bir eğitim kültür ve sanat merkezi haline gelmesi sağlanır.

Mezunlar ile sürekli ilgilenilerek onların özellikle öğretmen yetiştiren fakültelere gitmesi teşvik edilir. Okulda onların milli eğitim meselelerine olan ilgi ve heyecanlarını artıracak, öğretmenlik mesleğine olan sevgi ve inancını geliştirecek psiko-sosyal ortam hazırlanır.

Yukarıda verilen maddeler okulların amaç ve hedefleri kapsamında değerlendirdiğimizde ilk beş ve 17. maddelerinden anlaşılağı üzere ilkelere öncelikle Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarının ve anayasada ifadesi bulunan milliyetçilik esaslarının yansıtıldığı görölmektedir. Bu maddelere yansıtılan amaç ve esaslar kapsamında okullarda öğrencilere verilecek eğitim-öğretim faaliyetlerinde temel amaç; öğrencilerin milli bilince varan, topluma faydalı, milli varlığa başarı ile hizmet eden, milli idealleri körpe ruhlara aşıl原因an örnek birer vatandaş olarak yetişmelerini sağlamaktır.

İlkelerin 8. ve 19. maddelerinde, okulların kuruluş amacına uygun olarak öğrencilere öğretmenlik mesleğı sevgisinin aşıl原因ması ve öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlanması faaliyetlerin ön plana çıktığı görölmektedir. 7. ve 10. Maddelerde ise öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlama hedefine uygun olarak öğrencilerin canlı bir topluluk hayatı yaşamaları, toplum ve çevre ile iç içe olmaları ve böylece düzenli bir hayata hazırlanmaları amaçlanmaktadır.

İçerik

İçerik, hedef ve davranışları kazandıracak biçimde seçilmiş ünite ve konuların bütünüdür. Konu, tema, kapsam, muhteva şeklinde de tanımlandığı görölmektedir. Öğretim programının ikinci aşaması olan bu süreçte öğrencilere planlanan hedeflere ulaşmak için “Ne öğretilim?” sorusuna verilen cevap içeriğı oluşturmaktadır.

Programın içerik boyutu belirlenen amaçlara ulaşmak için “Ne öğretilim?” sorusuna yanıt araması ve içeriğı, program hedefleri doğrultusunda öğretilecek ünite ve konular olarak düzenlenmesidir (Demirel, 2010).

AAÖL’de verilecek derslerin içeriğı, Anadolu Öğretmen Liselerinin kuruluş mevzuatlarında ve MEB Tebliğler Dergisi’nin ilgili yıllardaki yayımlarında okulların amaçları doğrultusunda maddeler ve ilkeler olarak açıklanmıştır.

İçeriğın kapsamı ilk olarak 1990 yılında yayınlanan yönetmeliğın 7. maddesinde” Programların Özellikleri” başlığının altındaki alt maddelerde uygulanacak programlardaki derslerde nelerin öğretilceğı ile belirlenmiştir.

Madde 7: Programlar

Ortak derslerden,

Öğretmenlik mesleğine ilgi ve sevgi uyandıran derslerden,

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının ilgili bölümlerine yönlendirici derslerden,

Öğrencilerin ilgi, istidat ve yeteneklerine cevap veren seçmeli derslerden meydana gelir (Resmi Gazete,1990).

7. maddenin alt bentlerinde programların öncelikle, diğer okullarda da verilen ortak derslerden oluşacağı vurgulanmıştır. Diğer maddelerde ise ortak derslerin dışında kalan diğer derslerin öğretmenlik mesleğine ilgi ve istek uyandıran derslerden, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına yönlendirici derslerden ve son olarak da öğrencilerin ilgi istidat ve yeteneklerine cevap verici seçmeli derslerden oluşacağı kararlaştırılmıştır.

Yönetmelik'in 7. maddesinde 1998 ve 2005 yıllarında düzenlemeler yapılmıştır. 1998 yılında yapılan düzenleme ile maddenin alt bentleri aşağıdaki gibi değiştirilmiştir:

Madde 7. Programlar

Ortak genel kültür derslerinden

Öğretmenlik mesleği ile ilgili derslerden

Öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına, geliştirmelerine ve bazı alanlarda derinleşmesine imkân sağlayan derslerden meydana gelir (Resmi Gazete, 1998).

1998 yılında yapılan bu düzenlemeler incelendiğinde 7. maddenin (c) bendi değiştirilip (d) bendi de kaldırılmıştır(Resmi Gazete, 1998). (C) bendinde yapılan değişiklikte verilen eğitimlerde öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini tanımaları ve bu ilgi ve yeteneklerine göre bazı alanlarda derinleşmelerinin istendiği görülmektedir.

2005 yılında yapılan değişikliklerde ise:

a) Öğretim Programları;

Bu okullarda Bakanlıkça uygun görülen haftalık ders çizelgesi ve öğretim programları uygulanır.

Öğretim Programları;

Ortak genel kültür derslerinden,

b) Öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına, geliştirmelerine ve yöneldikleri alanlarda derinleşmelerine imkân sağlayan derslerden,

c) Öğretmenlik mesleği ile ilgili derslerden oluşur.

Öğretim programlarının, öğrencilerin ilgi, istek, yetenek, gelişim seviyeleri ve bireysel farklılıkları ile bilimsel gelişmeler ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak sürekli geliştirilmesi esastır." şeklinde açıklanmıştır(Resmi Gazete, 2005).

2005 yılında yapılan değişikliklere bakıldığında, 7. maddenin başlığı olan Programlar Başlığı “Öğretim Programları” olarak değiştirilmiştir. Maddeye eklenen fıkra ile okullarda sürdürülen öğretim programlarında toplam kalite anlayışına uygun olarak sürekli iyileştirme yapılması vurgusunun yapıldığı görülmektedir (Resmi Gazete, 2005).

Anadolu Öğretmen Liselerinde ve dolayısıyla AAÖL’de uygulanan programların içeriği 1990 yılında yayımlanan eğitim-öğretim ilkeleri ile daha kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Eğitim-öğretim ilkelerinin de içerik ile ilgili maddeler 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, ve 17. Maddeleridir. 3, 4 ve 5. Maddelerde milli ülkünün benimsenmesi için gerekli bilgi, alışkanlık ve davranışın kazandırılması, milli ekonomi kavramının öğretilmesi ve her dersin mutlaka milli kültür ve değerler ile ilişkilendirilmesi şeklindedir. 8. Madde de öğretmenlik mesleğini sevdireci faaliyetler, 9,10 ve 11. Maddelerde öğrencileri hayata bağlayan pratik bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır. 13. maddede öğrencilerin kişisel ve ahlaki gelişimleri ön plana alınarak konuşma, yazma, resim ve müzik gibi çeşitli ifade türlerinin önemi vurgulanmıştır. 14, 15, 16 ve 17. Maddelerde ise öğrencilere verimli çalışma yolları teknikleri, hızlı okuma, kitap sevgisi, boş zamanları iyi değerlendirme, tutumlu olma ve milli kaynakları koruma alışkanlıklarının kazandırılması olarak ifade edilmiştir (bkz. Ek A).

Yönetmelik ve ilkelerde çerçevesi çizilen ders içeriklerinin uygulama esasları ve haftalık saat çizelgeleri 1990 yılı 2320 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanmıştır. Bu dersler iki grup halinde ele alınmıştır. Bu gruplar; birinci grup kültür dersleri, ikinci grup zorunlu ve seçmeli öğretmenlik bilgisi dersleridir(MEB, 1990).

Ayrıca okulların amaçları ve ilkeler doğrultusunda MEB Aralık 2007’de bir yenilik getirerek “Anadolu Öğretmen Liseleri Öğrencilerinin Uygulamaları İzleme Etkinlikleri Yönergesi’ni” çıkartmıştır. Yönerge bir çeşit staj yönergesi gibi düzenlenerek; öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönlendirilmelerine yönelik çalışmalara katkıda bulunmak için, öğretmenlik mesleğine ilişkin kazandıkları bilgi, beceri, tutum ve davranışları pekiştirmek üzere, ilköğretim okullarında yapılan uygulamaları izleme etkinliklerine katılmalarını zorunlu hale getirmiştir (MEB, 2007).

Dersler;

1989 yılında Öğretmen Liseleri Anadolu Öğretmen Liselerine dönüştürüldüğünde öncelikle hazırlık sınıfı ders çizelgesi yayımlanmıştır (bkz. Ek B). Daha sonraları aşağıda tablolar halinde gösterilen ve aynı zamanda AAÖL’de uygulanan eğitim

programlarındaki dersler 03.10.1990 tarihli ve 2320 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Tebliğler Dergisi'nde zorunlu ve seçmeli olarak haftalık ders çizelgesi olarak yayımlanmıştır (MEB, 1990). Bu çizelge Talim Terbiye Kurulunun 14.07.2005 tarih ve 197 sayılı kararı ile kabul edilen program ile değişikliğe uğramıştır.

Tablo 10.

Anadolu Öğretmen Liseleri Zorunlu ve Seçmeli Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri Haftalık Çizelgesi

Sınıf Bölüm ve Haftalık Ders Saatleri	IX		X		XI										Spor	Müz	Resi
	Hazırlık	Sosb il. ve	Fen	Yab ancı	Sınıf Öğrt	Spor	Müz	Resi	Sosb il. ve	Mat	Fen	Yab ancı	Sınıf Öğrt	Spor			
	Sınıfı	Edebiyat		Dil	.		ik	m	Edebiyat	emat		Dil	.				
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eğitime Giriş	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Eğitim Psikolojisi	-	2	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Toplam	-	4	2	4	4	2	2	2	4	2	2	4	2	4	4	4	4
Seçmeli Dersler	35	28	30	28	28	30	31	35	29	31	29	29	31	28	28	28	28
Genel Toplam	37	36	36	36	36	36	37	36	37	37	36	37	37	36	36	36	36

Seçmeli Öğretmenlik Bilgisi Dersleri	X	Sınıflar	XI.
Eğitim Tarihi	2		-
Halk Eğitimi ve Toplumun Kalkınması	2		-
Araştırma Teknikleri	2		-
Grupla Çalışma Teknikleri	2		-
Eğitim Yönetimi	-		2
Eğitim Sosyolojisi	-		2
Çocuk Edebiyatı	-		2
Ölçme ve Değerlendirme	-		2

Şekil 38. 03.10.1990 Tarihli Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi

ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM	2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1
	TARİH	2	2	-	-
	T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	4	-	-	-
	GEOMETRİ	2	-	-	-
	FİZİK	2	-	-	-
	KİMYA	2	-	-	-
	BİYOLOJİ	2	-	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	1	-	-	-
	FELSEFE	-	-	2	-
	YABANCI DİL	6	4	4	4
	İKİNCİ YABANCI DİL	2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ	2	2	2	2
	GÖRSEL SANATLAR /MÜZİK	1	1	1	1
	MİLLİ GÜVENLİK BİLGİSİ	-	1	-	-
	TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	-	1
	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE GİRİŞ	-	2	-	-
	TÜRK EĞİTİM TARİHİ	-	-	-	1
	EĞİTİM PSİKOLOJİSİ	-	2	-	-
	EĞİTİM SOSYOLOJİSİ	-	-	-	2
	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ	-	-	3	-
TOPLAM		34	24	22	19
SEÇMELİ DERSLER	DİL VE ANLATIM	-	(2)	(2)(3)	(2)(3)
	TÜRK EDEBİYATI	-	(1)	(1)	(1)
	MATEMATİK	-	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
	GEOMETRİ	-	(1)(2)	(2)(3)	(1)(2)
	FİZİK	-	(2)(3)	(2)(4)	(2)(3)
	KİMYA	-	(2)(3)	(2)(4)	(2)(3)
	BİYOLOJİ	-	(2)(3)	(2)(4)	(2)(3)
	TARİH	-	(2)	(2)(4)	-
	ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ	-	-	-	(2)(4)
	COĞRAFYA	-	(2)	(2)(4)	(2)(4)
	PSİKOLOJİ	-	(2)	-	-
	SOSYOLOJİ	-	-	(2)	-
	MANTIK	-	-	-	(2)
	YABANCI DİL	-	(4)(6)	(4)(6)	(4)(6)
	İKİNCİ YABANCI DİL	-	(2)(4)	(2)(4)	(2)(4)
	DİĞER SEÇMELİ DERSLER	-	(2)	(2)	(2)
TOPLAM		-	13	15	18
REHBERLİK VE YÖNLENDİRME		1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ		35	38	38	38

Şekil 39. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi Öğretmenlik Meslek Bilgisi (Öğretim İlke ve Yöntemleri Örneği) Dersleri Haftalık Ders Programı

T.C.											
AKÇADAĞ KAYMAKAMLIĞI											
Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürlüğü											
Maaş Karşılığı : Saat Sınıf Öğretmenliği :											
Ücretli Dersi : Saat Eğitici Kolu(Kulüp) :											
Toplam : Saat Nöbet Günü ve Yeri : Çıış ÜST KAT 2. KORİDOR Çıış ÜST KA											
Sayı : 231.0 /											
Adı Soyadı : MUSTAFA KURT											
Ders	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	Ma. Üc
Gün	08:00 08:45	08:55 09:40	09:50 10:35	10:45 11:30	11:40 12:25	13:30 14:15	14:25 15:10	15:20 16:05	16:15 17:00	:	
Pazartesi		11-E ÖİY1 ÖME2	11-E ÖİY1 ÖME2		11-C ÖİY1 ÖME2	11-C ÖİY1 ÖME2	11-B ÖİY1 ÖME2	11-B ÖİY1 ÖME2			
Salı											
Çarşamba	10-D ÖMG ÖME2	10-D ÖMG ÖME2	11-D ÖİY1 ÖME2		10-C ÖMG ÖME2	10-C ÖMG ÖME2	10-B ÖMG ÖME2	10-B ÖMG ÖME2			
Perşembe	11-A ÖİY1 ÖME2	11-A ÖİY1 ÖME2				11-B ÖİY1 ÖME2	Pek				
Cuma		11-A ÖİY1 ÖME2	11-E ÖİY1 ÖME2		11-D ÖİY1 ÖME2	11-D ÖİY1 ÖME2	11-C ÖİY1 ÖME2				
Cumartesi											
Pazar											

6+2+2

Yukarıdaki dersler 19/09/2011 tarihinde şahsınıza verilmiştir. Bilgilerinizi rica ederim.

Aslını aldım.

S.No	Yer	Yer Adı	Sınıf	Ders	Ders Adı	PZT 08:55 16:05	SALT 08:00 16:05	PRŞ 08:00 14:15	CUMA 08:55 15:10	HS
1	ÖME2	2.ÖĞRT.MESLEK BİLGİSİ SINIF	11-E	ÖİY1	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEM	2			1	3
2	ÖME2	2.ÖĞRT.MESLEK BİLGİSİ SINIF	11-C	ÖİY1	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEM	2			1	3
3	ÖME2	2.ÖĞRT.MESLEK BİLGİSİ SINIF	11-B	ÖİY1	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEM	2		1		3
4	ÖME2	2.ÖĞRT.MESLEK BİLGİSİ SINIF	10-D	ÖMG	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE		2			2
5	ÖME2	2.ÖĞRT.MESLEK BİLGİSİ SINIF	11-D	ÖİY1	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEM		1		2	3
6	ÖME2	2.ÖĞRT.MESLEK BİLGİSİ SINIF	10-C	ÖMG	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE		2			2
7	ÖME2	2.ÖĞRT.MESLEK BİLGİSİ SINIF	10-B	ÖMG	ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE		2			2
8	ÖME2	2.ÖĞRT.MESLEK BİLGİSİ SINIF	11-A	ÖİY1	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEM			2	1	3
Toplamlar						6	7	3	5	21

Derslerin uygulama esasları;

Yukarıda tablolarda verilen dersler ile ilgili olarak MEB 1990 yılında uygulama esasları yayımlamıştır bu esaslar çerçevesinde;

Birinci grupta açıklanan derslerde kültür dersleri içeriklerinde uygulanacak esaslar maddeler halinde verilerek uygulamada diğer liselerin müfredatlarına atıf yapılmıştır. Bu esaslar;

Öğretmen Liseleri Haftalık Ders Çizelgeleri ile Anadolu Liseleri Haftalık Ders Çizelgeleri esas alınarak, her iki lisenin haftalık ders saati sayısı eşit olduğunda daha önce Öğretmen Liselerinde uygulanan programlar esas alınır.

Ders saati sayısının farklı olduğu durumlarda Öğretmen Liselerinde uygulanan programlar Anadolu Öğretmen Lisesi Haftalık Ders Çizelgesinde belirtilen ders saati üzerinden uygulanır.

11. sınıf, Sınıf Öğretmenliği Bölümünde haftada iki saat olarak okutulan matematik dersinde genel liselerin Sosyal Bilimler ve Edebiyat Bölümünde seçmeli olarak okutulan matematik dersi programı, haftada iki saat olarak okutulan biyoloji ve sağlık bilgisi dersinde genel lise seçmeli dersleri arasında yer alan biyoloji ve sağlık bilgisi 1 programı uygulanır.

Bu okulların özelliğinden dolayı yabancı dil derslerinde “Eğitim Terminolojisi”ne yer verilir ve bunlar öğretmenler tarafından hazırlanacak yıllık planlarda da belirtilir.

Anadolu Öğretmen Lisesi 11. Sınıf Spor Bölümünde hafta da bir saat olarak okutulan müzik dersinde Beden Eğitimi ve Spor Liseleri 11 Sınıf Müzik Programı uygulanır.

Sınıf öğretmenliği Bölümünde X ve XI. sınıflarda resim dersine ayrılan ders saati toplamının %50’si resim %50’si yazı dersi olarak işlenir,

Şeklindedir (MEB, 1990).

İkinci grupta yer alan zorunlu dersler; eğitime giriş, eğitim psikolojisi, öğretim ilke ve yöntemleridir. Bu derslerin içerikleri ilgili yılların talim terbiye kurulu kararlarına atıf yapılarak verilmiştir. Seçmeli dersler; eğitim tarihi, halk eğitimi ve toplumun kalkınması, araştırma teknikleri, grupla çalışma teknikleri, eğitim yönetimi, eğitim sosyolojisi, çocuk edebiyatı, ölçme ve değerlendirme dersleridir.

Hem zorunlu hem de seçmeli öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde uyulacak esaslar yedi madde de verilerek her dersin konuları dergide açıklanmıştır.

Dergide verilen esaslar;

Zorunlu öğretmenlik bilgisi dersleri haftalık ders çizelgesinde gösterilmiştir. Seçmeli öğretmenlik meslek derslerinin dağılımı ise aşağıda gösterilmiştir.

Bütün sınıf ve bölümlerde okutulacak iki saatlik seçmeli derslerin tamamı, dört saatlik seçmeli derslerin ikişer saati “Seçmeli öğretmenlik bilgisi dersleri arasından” diğer iki saati ise genel lise programında yer alan seçmeli dersler arasından seçilir. Ancak Yabancı Dil Bölümünün X. ve XI. sınıflarında ikinci bir yabancı dil zorunlu olarak seçilir.

Eğitime giriş dersinde Talim ve Terbiye Kurulunun 3.10.1983 tarihli ve 166 sayılı Kararı ile kabul edilen program uygulanır.

Eğitim psikolojisi dersinde Talim ve Terbiye Kurulunun 18.10.1985 tarihli ve 36 sayılı Kararı ile kabul edilen Program X. sınıf yerine XI. sınıfta uygulanır.

Öğretim ilke ve yöntemleri dersinde Talim ve Terbiye Kurulunun 18.10.1985 tarihli ve 36 sayılı Kararı ile kabul edilen “Eğitim Öğretim İlkeleri Programı” Öğretim İlke ve Yöntemleri Dersi Programı olarak değiştirilerek uygulanır.

Çocuk edebiyatı dersinde Talim ve Terbiye Kurulunun 18.10.1985 tarihli ve 36 sayılı Kararı ile kabul edilen Program X. sınıf yerine XI. sınıfta seçmeli öğretmenlik bilgisi dersi olarak uygulanır.

Halk eğitimi ve toplumun kalkınması, araştırma teknikleri, grupla çalışma teknikleri, eğitim yönetimi, eğitim sosyolojisi, ölçme ve değerlendirme derslerinde EK’li listedeki program uygulanır.

Olarak açıklanmıştır.

Bu gruptaki derslerin içerikleri Derginin 669. Sayfasından başlayarak 680. sayfasına kadar her ders için Amaçlar, Açıklamalar ve Konular Başlıkları altında açıklanarak yayımlanmıştır (MEB, 1990).

Haftalık Ders Çizelgelerinin Değerlendirilmesi

Anadolu Öğretmen Liseleri özellikle öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlayan kurumlar olduğu için AAÖL’de uygulanan programlar da aynı amaç için faaliyetlerini sürdürmüştür. Belirlenen amaç çerçevesinde öncelikle 1989 yılında hazırlık sınıfı ders çizelgeleri (bkz. Ek B) ve daha sonra 1990 yılında normal sınıflar için haftalık ders saatleri çizelgesi hazırlanmış ve MEB Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmıştır (MEB,1990). Çizelgelere göre programlar; her öğrencinin almak zorunda olduğu ortak derslerden, öğrencilerin kişisel bilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına, gelişmelerine ve bazı alanlarda derinlemesine araştırma yapmalarına olanak sağlayan seçmeli dersler ve bu okulların temel amacı olan öğretmen yetiştiren yükseköğretim

kurumlarına öğrenci hazırlayan ve öğretmenlik mesleğine ilgi ve sevgi uyandıran derslerden oluşmaktadır.

Uygulanan bu ilk programları sınıflara göre verilen dersler ve haftalık ders saatleri açısından incelediğimizde; öğretmenlik meslek dersleri hazırlık sınıfı ve 9. sınıfta verilmezken bu sınıflarda ortak kültür dersleri verilmektedir. Hazırlık sınıfında toplam 37 saat kültür dersleri verilirken 9, 10 ve 11. sınıfta farklı alanlarda toplam 504 saat verilmektedir. Çizelgedeki programa göre öğretmenlik meslek derslerinin verilmesi 9. sınıfta eğitime giriş dersinin haftada 2 saat olarak uygulanması ile başlamaktadır. Öğretim ilke ve yöntemleri 9. ve 10. sınıfta farklı alanlarda toplam 14 saat verilmektedir. Eğitim psikolojisi dersleri 10. ve 11. sınıfta verilmekte olup haftalık toplamı 16 saattir.

Programda uygulanan seçmeli eğitim dersler ise 10. sınıftan itibaren eğitim tarihi, halk eğitimi ve toplum kalkınması, araştırma teknikleri, grupla çalışma teknikleri ve eğitim yönetimi derslerinin haftada 2 saat olarak verilmesi ile başlar. Programda görünen diğer seçmeli eğitim dersleri; eğitim sosyolojisi, çocuk edebiyatı ve ölçme ve değerlendirme 11. sınıftan itibaren diğer seçmeli derslerde olduğu gibi haftalık 2 saat olarak uygulanmaktadır.

Öğretmen Liselerinin Anadolu Öğretmen Liselerine dönüştürülmesi ile hazırlanan çizelgedeki bu dersler ve uygulama saatleri Milli Eğitim Talim Terbiye Kurulunun 14.07.2005 tarih ve 197 sayılı kararı ile yeniden düzenlenmiştir (MEB, 2005).

Tablo 11

14.07.2005 tarihli değişiklik sonrası Anadolu Öğretmen Liseleri Haftalık Ders Çizelgesi

Dersler	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf
Dil ve Anlatım	2	2	2	2
Türk Edebiyatı	3	3	3	3
Din Kültürü	1	1	1	1
Tarih	2	2	-	-
İnkılap Tarihi	-	-	2	-
Coğrafya	2	2	-	-
Matematik	4	-	-	-
Fizik	2	-	-	-
Kimya	2	-	-	-
Biyoloji	2	-	-	-
Sağlık	2	2	-	-
Felsefe	-	-	2	-
Yabancı Dil	10	4		4
2. Yabancı Dil	-	2	4	2
Resim-Müzik	2	1	2	1
Milli Güvenlik	-	1	1	-
Trafik	-	-	-	-
Öğretmenliğe Giriş	-	2	-	-
Türk Eğitim Tarihi	-	-	-	1
Eğitim Psikolojisi	-	2	-	-
Eğitim Sosyolojisi	-	-	3	-

Alan Dersleri**Tablo 12.**

Fen Bilimleri Alan Dersleri

Alan Dersleri	10. sınıf	11. sınıf	12. sınıf
Matematik	4	4	4
Kimya	2	3	3
Biyoloji	2	3	3
Geometri	2	2	2
Analitik Geometri	-	-	2

Tablo 13.**Sosyal Bilimler Alan Dersleri**

Alan Dersleri	10. sınıf	11.Sınıf	12. sınıf
T. Dili ve anlatım	4	5	5
Türk Edebiyatı	4	4	4
Tarih	4	4	-
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	-	-	4
Coğrafya	4	4	4
Psikoloji	2	-	-
Sosyoloji	-	2	-
Mantık	-	-	2

Tablo 14.**Türkçe-Matematik Alan Dersleri**

Alan Dersleri	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf
Dil ve Anlatım	4	4	5
Türk Edebiyatı	4	4	4
Matematik	4	4	4
Geometri	2	2	2
Analitik Geometri	-	2	2
Coğrafya	4	2	2

Tablo 15.**Yabancı Dil Alan Dersleri**

Alan Dersleri	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf
Dil ve Anlatım	5	4	4
Yabancı Dil	12	12	12

Talim Terbiye Kurulunun 2005 yılı değişikliğinde de programlardaki dersler ilk yönetmelikte olduğu gibi üç gruba ayrılmıştır. Bu gruplar; ortak genel kültür derslerinden, öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına, geliştirmelerine ve yöneldikleri alanlarda çalışmalarına imkân sağlayan alan derslerinden ve öğretmenlik mesleği ile ilgili derslerden oluşmaktadır. Öğrenciler, 10. sınıftan itibaren ilgi istek ve yeteneklerine göre; Fen bilimleri, Türkçe- Matematik, Sosyal Bilimler ve Yabancı Dil alanlarından birini seçerek öğrenimlerine devam edebilmektedirler.

Yeni hazırlanan çizelgede, daha önce yapılan yönetmelik değişikliği ile hazırlık sınıfları kapatıldığı için tüm ortak derslerin 9. Sınıftan başlayarak 10,11 ve 12. Sınıflarda saatleri azaltılarak verildiği görülmektedir. 9. Sınıfta hafta da toplam 34 saat olan ortak genel kültür dersleri 10. sınıfta 20 saat 11. sınıfta 17 saat, 12. sınıfta 13 saattir. Öğrenciler 10. sınıftan itibaren seçtikleri Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Türkçe-Matematik ve Yabancı Dil alanlarında farklı ağırlıklarda alan dersleri almaktadırlar.

Bu alanlardan herhangi birini seçen öğrencilere; Fen Bilimlerinde 10. Sınıfta 10 saat, 11. sınıfta 12 saat,12. sınıfta 14 saat, Sosyal Bilimlerinde 10. sınıfta 18 saat, 11. sınıfta 19 saat,12. sınıfta 19 saat, Türkçe-Matematikte 10. Sınıfta 18 saat, 11. Sınıfta 18 saat,12. Sınıfta 19 saat ve Yabancı Dilde 10. Sınıfta 17 saat, 11. Sınıfta 16 saat,12. Sınıfta 16 saat alan dersleri verilmektedir.

Programda öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar, bilimsel gelişmeler ve ihtiyaçlar düşünülerek ilk programlara göre farklı seçmeli derslere yer verilmiştir.

Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden öğretmenliğe giriş ve eğitim psikolojisi dersleri 10. sınıfta haftada 2 saat, eğitim sosyolojisi dersi 11. sınıfta 3 saat, eğitim tarihi dersi ise 12. sınıfta 1 saat olacak şekilde verilmektedir. Kalan dersler ise diğer Anadolu liselerinde okutulan derslerin aynısı olmak üzere, haftada toplam 37 saat olarak uygulanmaktadır.

Eğitim Durumları

Eğitim durumlarının düzenlenmesi program geliştirmenin süreç boyutunu oluşturur. Öğrenme – öğretme durumları, yani sistemin süreç ögesi, eğitim sisteminin verimli işlemesi açısından en önemli ögedir. Öğrenme – öğretme aktiviteleri, sistemin süreç ögesindeki etkinliklerin neler olacağını ve nasıl uygulanacağını ifade eder. Anlaşılacağı üzere, öğrenme- öğretme aktiviteleri: Belirlenen hedef davranışların kazandırılması için yapılan etkinliklerin tümüdür. Programın bu boyutunda, hedef davranışları öğrencilere kazandırmak için bireyi etkileme gücüne sahip tüm dış şartlar ya da uyaranların düzenlenip uygulamaya konulması önemlidir (Tan, 2004).

Bütün Anadolu Öğretmen Liselerinde olduğu gibi Akçadağ AAÖL'nin de temel amacı öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci yetiştirmektir. Bu amaç için en önemli öğelerden biri öğrencilerin mesleğe motivasyonlarını artırmak için kaliteli ve özgür bir eğitim ortamının oluşturulmasıdır. Bu kapsamda okulun eğitim durumları ile ilgili yapılacak düzenlemeler 20 Ağustos 1990 tarihinde yayımlanan 2319 sayılı Milli

Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi'nde 19 maddelik eğitim Öğretim ilkeleri ve Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği'nin 10. maddesinde açıklanmıştır.

İlkelere baktığımızda 6,11,12, 16, 18 ve 19. maddelerin eğitim durumları ile ilgili olduğu görülmektedir. 6,11,12, 16.ve 18. maddelerde okulun amaçları doğrultusunda öğrencilerin kültürel, ahlaki, kişilik, duygu, düşünce ve fikir gelişimleri için her türlü iyi örneklerin, araç gereçlerin, tesislerin ve ortamların hizmete sunulması temel esas olarak belirlenmiştir. 19. maddede ise öğretmenlik mesleğinin sevdinilmesi ve milli meselelere ilgi ve heyecanın artırılması için psiko-sosyal ortamın hazırlanmasının önemi vurgulanmıştır (bkz.Ek A).

Bu okullarda uygun ortam sağlandığı takdirde yaz aylarında öğrencilerin bilgi görgü ve becerilerini artırmak, istidat ve yeteneklerini geliştirmek, sosyal ve sportif faaliyetlere katılımlarını sağlamak, birlikte yaşama ve çalışma alışkanlığını kazanmak ve ilgilerini çeken konularda derinlemesine araştırma yapmaları için eğitimler düzenlenmektedir. Eğitimlerin ortamı ve şartları okulların kuruluş mevzuatı olan "Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği'nin" 10. maddesinde tespit edilmiştir.

Bu maddeye göre; yaz kamplarının süresi iki haftadır. Bu kamplara doğrudan sınıf geçen istekli öğrenciler katılabilir. Çalışmalar öğrencilerin kendilerini geliştireceği her türlü etkinlik için elverişli ortamlar olan ve bakanlıkça önerilen Anadolu Liseleri kamp ve sosyal tesislerinde yapılacaktır (Resmi Gazete 1990).

Sınama Durumları

Öğrencilerin kazandırılmak istenilen hedef davranışları kazanıp kazanmadıklarını, kazandıysa ne ölçüde kazandığını, hangi davranışın kazanılmasında eksiklik, yetersizlik ve yanlışlıkların olduğunu belirlemek için sınama durumlarının düzenlenmesi gerekir.

Sınama durumlarının bir diğer amacının da, öğretim programının niteliği hakkında bilgi vermesi, yani öğretim programının değerlendirilmesine veri sağlaması olduğu belirtilebilir. Eğitim programının son ve tamamlayıcı halkası olan değerlendirme; hedeflerin gerçekleşme derecesini belirleme süreci, bir anlamda öğrenme düzeyinin kanıtları olarak yorumlanabilir (Ertürk, 2013).

AAÖL'nin hazırlık sınıfı ve normal sınıflardaki öğrencilerin sınama durumları Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği'nin 18. Maddesinde "Öğrenci Başarısının Tespiti" başlığı altında verilmiştir (Resmi Gazete,1990). Bu maddede Anadolu Öğretmen Liselerinin sınıf geçme ve sınav işlerinin "Milli Eğitim Bakanlığı Orta Okullar ve Lise ve

Dengi Okulların Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği” esas alınarak yapılacağı belirtilmiştir (Resmi Gazete 1983) . Milli Eğitim Bakanlığının ilgili yönetmeliğinde sinama durumlarının çerçevesi 4. maddede ilkeler başlığı altında aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

Öğrencilerin ölçme değerlendirme, devam ve devamsızlık hususlarında uygulanacak işlemler için aşağıda gösterilen ilkeler dikkate alınır:

İki kanaat dönemi bir ders yılını oluşturur.

Programların içeriğindeki özel ve genel amaçlar, açıklamalar ve konular ölçme değerlendirmede dikkate alınır.

Yurt genelinde birlik ve beraberliği sağlama ölçme değerlendirme faaliyetlerinde ön planda tutulan bir konudur.

Derslerde öğrenci başarısının tespiti dersin özelliklerine göre yapılan yazılı, sözlü, uygulamalı sınav ya da ödev ve projeler ile yapılır.

Ders, ödev, atölye, uygulama, laboratuvar çalışmaları ve sınavlara öğrencilerin katılımı zorunludur.

Başarı tespitinde değerlendirme yapılırken %10’luk not sistemi kullanılır.

Derslerden başarısız olup yılsonunda bütünlemeye kalan öğrenci bütünlemeden de geçemez ise bir üst sınıfa geçip geçemeyeceğine ilgili yılın başarı not ortalaması dikkate alınarak karar verilir.

Başarı tespiti için hazırlanan ölçme araçlarında hem bilgi düzeyi hem de analiz, sentez, kavrama, uygulama ve değerlendirme düzeylerindeki davranışlar ölçülür.

Ölçme araçlarının geçerli, güvenilir ve kullanışlı olması şarttır.

Yine benzer bir şekilde hazırlık sınıfındaki öğrencilerinin başarısının da “Milli Eğitim Bakanlığı Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Resmi Okullar Özel Yönetmeliği” esaslarının uygulanacağı vurgulanmıştır (MEB,1986). Bu esaslar Yönetmelik’in dördüncü bölümünde “Hazırlık Sınıfına Dair Esaslar” başlığı altında 17. maddenin (f) bendinde toplam üç alt bentte açıklanmıştır.

Bu alt bentler;

Bir dersten öğrenciye kanaat notu verilirken Milli Eğitim Bakanlığı Orta Okullar ve Lise ve Dengi Okullar Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği esas alınır. Verilen notlar diğer notlar ile birlikte okul idaresine teslim edilir.

Ders kesimi yapmak için öğretmenler kurulunun toplandığı haftadan hemen sonra sene sonu sınavları yazılı ve sözlü olarak yapılır. Sınavların yapılacağı günler bir hafta

önceden duyurulur. Sınavlar okul müdürü ya da görevlendirilen bölüm başkanı ile hazırlık sınıfı yabancı dil öğretmenlerinden oluşturulan komisyonun gözetiminde yapılır.

Diğer bir komisyon soruların hazırlanması ve cevapların değerlendirmesinden sorumludur. Sınav sonucunun ilk değerlendirmesinde geçemeyen öğrencinin sınav kâğıtları en kısa zamanda tekrar değerlendirilir. Bu son değerlendirme sonucu kesin sonuçtur. Tüm şubeler için yazılı sınavlar ortak bir gün belirlenerek o gün yapılır. Sözlü sınavlar ise eğer imkân varsa ortak bir gün belirlenip her şube için ayrı ayrı eğer buna imkân yoksa her şube için ayrı günde yapılır. Sınavları yapan komisyonda en az iki yabancı dil öğretmeni bulunmalıdır. Komisyonda olan öğretmenlerin o şube ile dersinin olmamasına dikkat edilir. Yılsonu sınav notu yapılan bu yazılı ve sözlü sınavların sonucundan oluşur.

Sene sonu kesin notu iki kanaat notu ve yılsonu sınav notlarından oluşur. Sene sonunda öğrencinin başarılı sayılabilmesi için notunun “beş” ve yukarı eğer beşli not sistemi esas ise “iki” ve yukarı olması şarttır. Hazırlık sınıfında başarılı sayılan öğrencinin sene sonu notu en az “beş” beşli sisteme göre ise “iki” olmalıdır. Notu “beş”ten küçük beşli sisteme göre “iki”den düşük olan öğrenciler bütünlemeye kalır. Bütünlemede başarılı sayılmak için en az “beş” beşli sisteme göre de “iki” alınması esastır. Hazırlık sınıfı sınavları için dikkate alınan yasal mevzuat Milli Eğitim Bakanlığı Orta Okulları ve Lise ve Dengi Okulların Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği’dir. Hazırlık sınıfında öğrencilerin sınıf geçmesi için öğretmenler kurulu kararı ve sorumlu geçme kuralı uygulanamaz. Ayrıca hazırlık sınıfında tek ders sınavı yoktur (Resmi Gazete, 1983).

Ara sınıflarda birden fazla dersten kalan öğrenciler için Anadolu Öğretmen Liseleri Temel Yönetmeliğinde 30 ve 31. maddelerde; Milli Eğitim Bakanlığı Bir Kısım Yabancı Dille Eğitim Yapan Resmi Okullar Yönetmeliği esasları dikkate alınarak dışardan bitirme sınavlarının yapılmayacağı ve 54. maddenin (a) hükmünün de uygulanmayacağı karar altına alınmıştır.

4.3. Araştırmanın üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi; “AAÖL’de uygulanan eğitim programlarının öğretmen yetiştirme süreçlerine etkileri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme cevap bulabilmek amacıyla verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Yapılan analiz sonuçlarında ilgili dönemde uygulanan programların ve öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin hem mesleki hem de kişisel gelişimlerine katkıları ile ilgili belirli temalara ulaşılmıştır. Analiz sonucunda ulaşılan temalar tablolarda verilmiştir.

Tablo 16.

Öğretmen aday adaylarının mesleki ve kişisel gelişimi üzerindeki etkilerinin analizi sonucu oluşan temalar.

	Temalar	Katılımcılar
Mesleki Gelişim	Öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum.	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K9 K10 K11 K12 K13 K14 K15 K16 K17 K18 K19 K20 K21 K22 K23 K24 K25
	Üniversite Eğitimi Kolaylaştırma	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7 K9 K10 K11 K12 K13 K14. K15 K16 K17 K18 K19 K20 K21 K22 K23 K24 K25
	Öğrenme ve Öğretme Süreçlerini Yönetebilme	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7 K9 K10 K13 K14 K15 K16 K17 K18 K19 K20 K22 K23 K24 K25
Kişisel Gelişim	Erken olgunlaşma ve özgüven	K1 K2 K3 K5 K6 K7 K13 K14 K17 K18 K19 K21 K23 K24
	İdealist olma	K1 K3 K5 K9 K10 K13 K17 K20 K23 K25
	Etkili iletişim	K2 K4 K11 K12 K13 K15 K16 K19 K24
	Farlılıklara karşı hoşgörülü olma	K1 K3 K4 K7 K9 K19 K22
	Objektiflik	K4 K6 K17 K20 K23 K25

Tabloda yapılan analiz sonuçlarında ilgili dönemde uygulanan programların ve öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin hem mesleki hem de kişisel gelişimlerine katkıları ile ilgili aşağıda sırası ile açıklanan temalara ulaşılmıştır.

Uygulanan eğitim programlarının mezunların mesleki gelişimlerine etkilerinde verilen cevaplarda olumlu görüş bildirenlerin sayılarının çokluğu açısından ilk sırada *Öğretmenlik mesleğine yönelik içselleştirme olumlu tutum teması* gelmektedir. Bu temaya göre katılımcılar AAÖL’de uygulanan eğitim programlarının öğretmenlik mesleğinin önemini anlamalarını, mesleği içselleştirmelerini ve mesleği sevmelerini sağladığını belirtmektedirler. Belirtilen görüşlerde, öğretmenlik mesleğini seçen ya da öğretmen olduktan sonra başka mesleğe yönelen mezunların büyük çoğunluğu mesleklerine ilk

başladıklarında diğer meslektaşlarına göre zorlanmadıkları, mesleği sevdiklerini vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin mezun görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1 *Okulda uygulanan programdaki dersler ve özellikle meslek dersleri eğitime öğretime ve dolayısıyla öğretmenlik mesleğine bakış açımı olumlu yönde değiştirdi ve öğretmenlik hayatımda çok faydasını gördüm.*

K2 *AAÖL'den beri öğretmenliği hep çok sevdim. Genel olarak da hep iyi bir öğretici olmaya çalıştım ve bu anlamda öğrencilerimden de hep çok olumlu tepkiler aldım. Tüm bunlarda uygulanan eğitim programlarının ve meslek derslerin katkısı şüphesiz çoktur. Çünkü iyi bir öğretici olmak için; insan psikolojisinden ölçme değerlendirmeye kadar tüm eğitimle ilgili konularda geniş bilgi sahibi olmak ve bunları gerekli şekilde uygulamak olmazsa olmazdır.*

K3 *Program meslekte pekiştirme ve teşvik etkisi yaptı. Bize meslek sevgisi kazandırdı.*

K4 *Programlardaki özellikle meslek dersleri öğretmenlik bilgisini kazanmamızda ve mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmemizde etkili oldu.*

K5 *Mesleğe karşı beni olumlu etkilediği için üniversite sınavında sadece eğitim fakültesi tercihi yaptım.*

K6 *Hukuk okumak istiyordum. Ancak öğretmen lisesinde okumak doğal bir motivasyondur. Öğretmenlerimiz çok başarılıydı. Onların rol modeli bizi çok etkiliyordu. Bu gibi durumlar ben de öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutumun oluşmasını sağladı.*

K9 *Verilen eğitimin öncelikle öğretmenlik mesleğine yönelik olması, öğretmenlik mesleğine yönelecek öğrencilere üniversite puanlarında + 25 - 30' a kadar ek puanların verilmesi bu mesleğe yönelmeye teşvik etti.*

K10 *Programın meslek dersleri öğretmenliğe olan ilgi ve tutumumuzu direkt etkiliyordu. Tabi ki bu dersi bizlere aktaran hocalarımızı da unutmamamız gerekir çünkü bu derslerin bizim öğretmenliğimizin temel taşı olduğunun meslek hayatımızda birçok tecrübe ile farkına vardık..*

K11 *İnsan öğretmen olmasa da bildiklerini anlatır ama öğretmen lisesinde uygulanan programların altyapısında verilen dersler bu aktarım işini daha güçlü hale getirdiği için öğretmenliğe karşı olumlu bir tutum geliştirdi ben de. Ve tek tercihim eğitim fakültesi oldu.*

K12 Programlardaki dersler sayesinde kendimi ta o zamandan bir öğretmen gibi görüyordum, ayrıca bu dersler öğrenme ve öğretme sürecini tanımama ve içselleştirmemde çok faydalı oldu.

K13 Dersimize giren hocaların sürekli ders planı yapmasının ve bunu bizimle paylaşmasının öğretmenlik mesleğinin ne kadar ciddi ve önemli bir meslek olduğu konusunda bizi destekledi. Bu ciddiyet benim öğretmenlik mesleğini sevmemi sağladı.

K14 Öğretmenliği sevdirdi bize. Üniversite sınavından sonra eğitim fakültelerini çok güçlü bir motivasyon ile tercih etmemi sağladı.

K15 Programda verilen özellikle meslek dersleri ve ortam öğretmen olmuşuz gibi bizi motive ediyordu diyebilirim.

K16 Bu dersleri önceden gördüğüm için lisans 1. sınıfta gittiğim staj okulunda kendimi öğretmenliğe zaten hazır hissettiğimi söyleyebilirim.

K17 Programdaki meslek dersleri öğretmenliğe karşı ilgi ve isteğimizi olumlu yönde değiştirmeye başladı. Mesleği sevdirdi ve mesleğe karşı yönelmemi sağladı.

K18 Öğretmenlerimizden model aldıklarımız oldu. Özellikle son senemizde meslek dersleri ve okulda bize sorumluluk verilmesi güçlü bir motivasyon ile mesleğe daha yakın hale gelmemizi sağladı.

K19 Ben de mesleğe karşı birçok olumlu etkileri oldu. Daha profesyonel bir bakış açısı kazandırdı.

K20 Zaten bilinçli olarak öğretmen lisesini tercih etmiştik ve okulun iklimi ilk günden o motivasyonu oluşturuyordu dersler ilgimizi çekiyordu.

K21 Aldığımız eğitimler öğretmenliğe karşı sevgimi daha da artırdı. Bu sevgi diğer öğretmen adaylarına göre meslek hayatıma 1-0 önde başlamama sebep olmuştur.

K22 Uygulanan programlardaki her ders önemli idi ama özellikle öğretmenlik meslek dersleri, hem lise döneminde hem de üniversite döneminde arkadaşlarıma, öğretmenlerime ve mesleğe karşı olan tutum ve davranışlarımı olumlu yönde etkilemiştir. Psikolojik danışmanlığın pek yaygın olmadığı dönemimizde öğrenci ve öğretmen davranış ve psikolojisini bilmek büyük bir avantajlarını gördüm.

K23 Mesleği sevmemize ve dolayısıyla hiç tereddüt etmeden öğretmenlik mesleğini seçmeme vesile oldu.

K24 Uygulanan programın okulda sürdürdüğüm eğitim-öğretim süresince öğretmenlik mesleğine yönelmemde ve üniversite tercihlerimde çok olumlu etkileri oldu. Meslekte de öncelikle daha profesyonel bir bakış açısı kazanmamı sağladı.

K25 Programdaki derslerin mesleğe yönelmemde ve öğretmenliğe ilk başladığımda mesleği sevmemde ve içselleştirmemde çok faydasını gördüm.

Uygulanan eğitim programlarının mezunların mesleki gelişimlerine etkilerinde verilen cevaplarda olumlu görüş bildirenlerin sayılarının çokluğu açısından ikinci sırada üniversite eğitimini kolaylaştırma gelmektedir. Bu temaya göre katılımcılar AAÖL’de uygulanan eğitim programlarının üniversite eğitimlerini kolaylaştırdığını belirtmektedirler. Belirtilen görüşlerde, öğretmenlik mesleğini seçen ya da öğretmen olduktan sonra başka mesleğe yönelen mezunların büyük çoğunluğu programların üniversite eğitimlerini özellikle de eğitim derslerinde başarılı olmalarını sağladığını vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin mezun görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1 Uygulanan programdaki ölçme değerlendirme, eğitim psikolojisi gibi dersler üniversite ve uzmanlık eğitimim süresince çok faydalı oldu.

K2 Direkt açıklayamıyorum ama programın bana olumlu etkisi çok oldu ve üniversite eğitimimizi kolaylaştırdı.

K3 Üniversite eğitimimde aldığım derslerini daha önceden gördüğüm için bu dersleri çok rahat geçtim.

K4 Programda bize verilen aynı dersleri üniversite de gördük ve bu derslerden diğer öğrencilere göre daha kolay geçtim.

K5 Program sayesinde üniversitede özellikle meslek derslerinde hiç zorlanmadım.

K6 Üniversite hayatımda bu dersler ile ilgili hiçbir sorun yaşamadım.

K7 Bu lisede aldığımız eğitim dolayısıyla programdaki dersler sayesinde üniversite hayatımda girdiğim sınavlarda ve yaşam becerileri açısından hiçbir sorun yaşamadım.

K9 Bu okulda aldığım kaliteli eğitimin bir yükseköğretim programına yerleşmemde ve dersleri rahat geçmemde temel etken olduğunu söyleyebilirim.

K10 Uygulanan programdaki dersler özellikle de meslek ile ilgili dersler üniversite de o kadar kolaylık sağladı ki bize hocalarımız: Dersler ile ilgili bir soru sorduğunda "Öğretmen lisesi mezunları söylemesin." diyordu. Çünkü biz verdiğimiz cevaplarda kitabın tam da ortasından konuşuyorduk. Kısacası bu dersler ile ilgili her şeyi biliyorduk.

K11 Fakültede sınavlarda ilgili öğretim üyesinin hangi konuları önemseyeceği, soru olma potansiyeli yüksek olan konuların hangileri olacağı konusunda bana büyük kolaylıklar sağladı.

K12 Bu okulda eğitim görmem hem bu dersler hem de üniversite hayatı için sanki bir provaydı. Bu provanın öğrenciliğim her aşamasında ve eğitim dersleri ile ilgili zorlu sınavlara çalışma disiplini sağladığını düşünüyorum.

K13 Aşağı yukarı üniversite de uygulanan programda aynı içerikle haşır neşir olduğumuz için hiç zorlanmadık.

K14 Programda gördüğümüz meslek derslerinin üniversite yıllarında faydasını gördük. Dersleri rahat geçtik.

K15 Üniversitede aldığımız meslek derslerini daha önceden zaten gördüğümüz için sınavlarını sadece derste dinleyerek yüksek puanla geçebiliyorduk.

K16 Üniversite tercihi sonrası yerleştiğim Türkçe Öğretmenliği Bölümünde, neredeyse eğitim derslerinin hepsine hakim olduğumu gördüm.

K17 Uygulanan programdaki dersler üniversitedeki pedagojik formasyon ile ilgili derslere daha kolay adapte olmamızı ve rahat geçmemizi sağlamıştır.

K18 Program, üniversite de aldığımız eğitim ile ilgili derslerde dersin içeriğini daha kolay anlamamıza neden olmuştur.

K19 Program, üniversitede aldığımız meslek derslerinde hazır bulunuşluk seviyemi olumlu anlamda etkiledi ve bu derslerin sınavlarında hiç zorlanmadım.

K20 Bu lisede aldığım eğitim sayesinde alt yapım olduğu için üniversite eğitiminde hiç zorlanmadım.

K21 Aldığımız eğitimler üniversitede okurken diğer öğrencilere göre daha avantajlı olmamızı sağlamıştır.

K22 Üniversitedeki benzer derslerde öğretmen liseli olarak bağlantıları daha çabuk kurabiliyorduk.

K23 Özellikle eğitim bilimleri derslerinde işlerimizi kolaylaştırdı.

K24 Üniversitede aldığımız meslek derslerinde hazır bulunuşluk seviyemi olumlu anlamda etkiledi. Dersleri rahat geçtik.

K25 Eğitim derslerini çok kolay geçtik. Diğer derslerde de olumlu etkilerini gördüm.

Uygulanan eğitim programlarının mezunların mesleki gelişimlerine etkilerinde verilen cevaplarda olumlu görüş bildirenlerin sayılarının çokluğu açısından üçüncü sırada öğrenme ve öğretme süreçlerini yönetebilme gelmektedir. Bu temaya göre katılımcılar AAÖL’de uygulanan eğitim programlarının öğretmenlik mesleğine kolay adapte olmalarını ve meslekte başarılı olmalarını sağladığını belirtmektedirler. Belirtilen görüşlerde, öğretmenlik mesleğini seçen ya da öğretmen olduktan sonra başka mesleğe

yönelen mezunların büyük çoğunluğu mesleklerine ilk başladıklarında öğrenme ve öğretme süreçlerini yönetebilme konusunda adaptasyon sorunu yaşamadıklarını bu durumda meslekte başarılı olmalarını sağladığını vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin mezun görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1 Okuldaki eğitim ortamı ve özellikle ölçme ve değerlendirme, eğitim psikolojisi gibi dersler meslek hayatımda bana oldukça faydası olan derslerdi. Bu dersler sayesinde öğrenme-öğretme süreçlerinde özellikle hazırlık, planlama, alan hâkimiyeti sınavların değerlendirilmesi, anketler, eğitimin psikolojik yönü gibi konularda bana her zaman yardımcı oldu.

K2 Programın bu konuda çok olumlu etkisi oldu, bunun en önemli kanıtlarından birisi de süreçleri öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerine göre planladığım ve yönettiğim için öğrencilerimin olumlu dönüşleri, benim derslerimi sevmeleri, daha fazla talep etmeleri.

K3 Mesleğe rahat uyum sağladım. Öğrencilerimden aldığımı olumlu dönütler ve tercih sebebi olmamı, programın süreç yönetimindeki başarılarıma katkısı olarak görüyorum.

K4 Meslek hayatımda düşünme ve konuşma ve iletişim becerilerimizi geliştirdi. Böylece öğrenme süreçlerini kolay yönetebilmemi ve daha başarılı olmamı sağladı.

K5 Programlardaki dersler, öğretmenlik mesleğine çabuk uyum sağlamamda, mesleği daha çok sevmemde, planlı olmamda ve öğretme süreçlerinde sabırlı, araştırmacı, başarılı ve öğrenmeye açık bir öğretmem olmamda etkili oldu.

K6 Uygulanan programlar tabiki diğer lise mezunları öğretmenlere göre mesleğimde adaptasyonumun hızlı olmasını, süreçleri yönetmede düzenli ve planlı davranmamı ve dolayısıyla daha başarılı olmamı sağladı.

K7 Program, meslek hayatımda düşünme ve konuşma ve anlama becerilerimi geliştirdi. Öğrencilerime bilgi aktarımında daha hazır ve planlı olarak başarılı olmamı sağladı.

K9 Öğretmenlik mesleğine adaptasyon gerçekten zordur. Ancak ben bu zorluğu daha önceden uygulanan programlar ile gördüğüm için adaptasyonum daha çabuk oldu ve öğretme süreçlerini yönetmede zorlanmadım. Bu sayede de mesleğimde de başarılı olduğumu düşünüyorum.

K10 Eğitim adına bir şeyler bilmek yeni şeyleri merak etmek ve eğitim işini iyi yönetmek meslek hayatımız da bizleri farklı kıldı, başarılarımızda iyi öğretmen olmamızda hiç şüphesiz öğretmen lisesinin derin etkisi vardı. Biz bu mesleği kısaca

doğumundan alıp yetişkin hale getirebilecek bir teori ile donatılmıştık dolayısıyla mesleğe adapte ve sınıfta öğrenciler karşısında hazır, düzenli ve planlı olmamız çok rahat ve hızlı oldu.

K13 Meslekte sürdürülen faaliyetleri daha önceden bu programdaki dersler aracılığı ile gördüğümüz için mesleğimi daha planlı, düzenli, titiz ve istekle yapmamı sağladı. Bu da öğrencilerin benim derslerimi sevmesini sağladı.

K14 Öğretmen Lisesi sayesinde planlı yaşayan ve çalışan bir insan oldum. Aldığım dersler ve öğretmenlerin kütüphane, spor salonu, yemekhanede verdikleri görev ve sorumlulukların meslek yaşamımda süreçleri zorlanmadan yönetmemde olumlu etkilerini gördüm.

K15 Öğretmen liseli olmak mesleğe bir adım değil birkaç adım önde başlamakta diyebilirim. Mesleğe ilk başladığımda fakülte çıkışlı öğretmen adaylarının öğrenci karşısında zorlandıklarını gördüm. Ancak ben de bu zorlanma minimum seviyedeydi diyebilirim.

K16 Halen verdiğim derslerde bilhassa sınıf yönetimi ve eğitim psikolojisi derslerini hatırlarım. Bu dersler mesleğe çabuk adapte olmamda, öğrenciler karşısında kendimi hazır hissetmemde ve dolayısıyla öğretme faaliyetlerini başarılı bir şekilde sürdürmemde bana çok yardımcı oldu.

K17 Bu program erken yaşta öğretmenlik bilinci kazandırdığı için mesleğe başladıktan sonra hangi bilgiyi nasıl aktarmam konusunda zorlanmamı sağladı.

K18 Mesleki anlamda olumlu etkileri olmuştur. Okulumuzun yatılı eğitim vermesi ve ileride karşılaşacağımız derslerden okulda uygulanan programlar sayesinde daha önceden bizlere verilmesi nedeniyle kişisel gelişim ve donanımlı olma anlamında kendimizi geliştirdik. Meslekte öğrencilere bir şeyler öğretmede zorlanmadık diyebiliriz.

K19 Öğretmenliğe ilk başladığımda diğer öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğiyle ilgili temel konularda bilgi sahibi olduğumu gördüm. Bu hazır bulunuşluk bana hem mesleğe kolay adapte olmamı hem de öğretme işini başarılı yönetmemi sağladı.

K20 Kişiliğimiz üzerinde olumlu yönde büyük katkısı oldu işin mutfağından değil tarlasından geldiğimiz için bazı meslektaşlarımızın sınıf içinde karşılaştığı sorunlarla muhatap olmadık.

K22. Program sayesinde mesleğe çekirdekten yetiştiğinizi bildiğimiz için bazen bir öğretmen sorumluluğuyla kendimizden küçük alt sınıflardaki öğrencilere ders vererek test ederdik. Bu durum da mesleğe hemen uyum sağlamamızı, öğrenciler karşısında

öğretme süreçlerini yönetirken hazır olmamızı ve mesleğimizi başarılı bir şekilde sürdürmemizi sağladı.

K23 *Mesleğe başlarken diğer meslektaşlarımıza göre mesleğe daha hızlı uyum sağlamamızı sınıf içi olayları daha başarılı yönetilmemi sağladı. Bu hızlı uyum beraberinde çeşitli başarılar getirdi.*

K24 *Bu konularda bilgi sahibi olmak öğretmenlik mesleğiyle ilgili temel konularda bilgi sahibi olmamı ve mesleki tecrübeleri daha erken kazanmamı ve de en önemlisi meslekte bildiğimizi aktarmada zorlanmamamı sağladı.*

K25 *Öğrencilere planlı ve düzenli bilgi aktarımında çok büyük katkıları oldu.*

Uygulanan eğitim programlarının mezunların kişisel gelişimlerine etkilerinde verilen cevaplarda olumlu görüş bildirenlerin sayılarının çokluğu açısından ilk sırada *erken olgunlaşma ve özgüven* gelmektedir. Bu temaya göre katılımcılar AAÖL'de uygulanan eğitim programlarının kişisel gelişimlerinde erken olgunlaşma ve öz güven sağladığını belirtmektedirler. Belirtilen görüşlerde, öğretmenlik mesleğini seçen ya da öğretmen olduktan sonra başka mesleğe yönelen mezunların büyük bir kısmı okuldaki eğitim ortamının kendilerini diğer yaşlıtlarına göre daha erken olgunlaştırdığını ve öz güvenlerinin gelişmesinde çok etkili olduğunu vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin mezun görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1 *Kendi ayakları üzerinde durmayı erken yaşlarda öğrenen planlı programlı olan, ortak yaşama başkalarının fikirlerine saygı duyan bir kişilik gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.*

K2 *Erken yaşlarda, çok farklı bölge ve yörelerden gelmiş yaklaşık üç yüz öğrenciyle yatılı okulda okumak, insanlar/hayat hakkında da insana çok şey öğretiyor. Dolayısıyla hayata daha güçlü çıkıyorsun, daha sağlam adımlar atıyorsun, daha ağır başlı ve öz güvenli oluyor oluyor daha erken olgunlaşıyorsun.*

K3 *Hayata daha hazır olmamı, kendime güvenmemi ve erken olgunlaşmamı sağladı.*

K5 *Erken olgunlaşmamı sağladı.*

K6 *Beni ben yapan ve diğerlerine göre daha erken olgunlaşmamı ve öz güven kazanmamı sağlayan Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesidir diyebilirim. Bir daha dünyaya gelsem yine okulumda okuyup öğretmen olmak isterim.*

K7 *Faklı kültürden insanlar ile nasıl yaşanılır, kimlerden uzak durulmalı ve kimlere yaklaşılr bunları daha çocukken öğreniyorsunuz.*

K13 *Ben tamamen o yıllarda okulda öğrendiklerimim.*

K14 *Öğretmen Lisesi mezunu olarak kendimi farklı hissediyorum.40 yaşındayım şu anda yaptığım her şey de öğretmenlerimin payı büyüktür. Köyde bulamadığım sanatsal, kültürel, sportif imkânlara Öğretmen lisesi sayesinde kavuştum. Bir nevi erken olgunlaştım.*

K17 *Yatılı okulu ortamı yardımlaşma, sosyal uyum ve empati kurma gibi temel insani vasıfların erken yaşlarda edinilmesini sağladı.*

K18 *Pansiyonda kaldığımız için kendi ayaklarımız üzerinde durmayı planlı yaşamayı erken öğrendik.*

K19 *Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde aldığım eğitim ve edindiğim yaşantılar, kişiliğimi çoğu açıdan olumlu etkiledi. Çoğu okula göre fazladan aldığımız meslek dersleri, iyi bir yabancı dil eğitimi beni daha donanımlı biri hissettirerek özgüvenimi arttırdı. Sonraki yaşlarda kazanacağım tecrübeleri daha erkenden kazandım.*

K21 *Öncelikle kendi ayaklarımız üzerinde durmayı öğrendik. Genç yaşta hayat tecrübesi edindik ve kendimize güven duygumuz oluştu. Erken olgunlaştık*

K23 *Akranlarımıza göre erken olgunlaşmamızı sağladı.*

K24 *Çoğu okula göre fazladan aldığımız meslek dersleri, iyi bir yabancı dil eğitimi beni daha donanımlı biri hissettirerek özgüvenimi arttırdı.*

Uygulanan eğitim programlarının mezunların kişisel gelişimlerine etkilerinde verilen cevaplarda olumlu görüş bildirenlerin sayılarının çokluğu açısından ikinci sırada *idealist olma* gelmektedir. Bu temaya göre katılımcılar AAÖL’de uygulanan eğitim programlarının kişisel gelişimlerinde idealist olma özelliğini kazanmalarını sağladığını belirtmektedirler. Belirtilen görüşlerde, öğretmenlik mesleğini seçen ya da öğretmen olduktan sonra başka mesleğe yönelen mezunların bir kısmı okuldaki eğitim ortamının ve öğretmenlerinin zorluklar karşısında pes etmemeyi ve ideallerinden vazgeçmemeyi kazanmalarında çok büyük katkılarının olduğunu vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin mezun görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1 *Her şeyden önce vazgeçmemeyi ideallerine varana kadar pes etmemeyi öğretti bana.*

K3 *Mesleğimde ve yaşantımda ideallerim çok önemlidir. İdeallerime ulaşmada izlenecek yolu bu okuldaki aldığım eğitim öğretti bana.*

K5 Her insanın mutlaka idealleri vardır ancak çoğu ideallerine kavuşamaz. Çünkü hemen pes eder. Bu okul her şeyden önce vazgeçmemeyi öğretti bize.

K9 İdealist olmak sürekli çalışmayı gerektirir. Bu çalışmada insanda motivasyonu özgüveni artırır. Böylece insan başarıyı yakalama yolunda mesafe kat etmiş olur. İşte biz bu okulda aldığımız eğitim ile meslekte ve hayatta ideallerimizi başarmayı öğrendik.

K10 Hayata, öğrencimize, eğitim öğretim hayatına bakışımız olumlu ise, enerjik ise bunu öğretmen lisesine borçluyuz. Zorluklarla mücadele etmeyi, başarmak için çalışmayı, azmi, araştırmayı ve hayata insanlara olumlu bakmayı öğretmen lisesinin bizde bıraktığı iz sayesinde gerçekleştirmeye çalışıyoruz.

K13 İdealist öğretmen öğrencisine de bu özelliği kazandırır. Biz nasıl bu okuldaki hocalarımızdan öğrenmiş isek öğrencilerimize de öğretiyoruz şimdi.

K17 Okulda aldığımız yaşantılardan, ortak çalışmalardan ve en önemlisi bize bilgi aktaran hocalarımızdan hedeflerimize giden yolda vazgeçmemeyi zorluklar ile baş etmeyi öğrendik.

K20 Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin öğrenciler üzerindeki en büyük etkisi zorluklar karşısında pes etmemek gerektiğini öğretmek oldu.

K23 Paylaşmayı yetinmeyi zorluklar imkânsızlıklar karşısında vaz geçmemeyi idealist olmayı öğrendik. Ayrıca pansiyon nöbetleri sayesinde o yaşlarda sevk ve organizasyonu öğrendik. Büyüklere saygıyı küçüklere sevgiyi özellikle üst sınıflardaki abilerden öğrendik

K25 Okulun yatılı olması ve farklı öğrenciler ile yaşamak yardımlaşmayı ve zorluklar karşısında vazgeçmemeyi öğretti

Uygulanan eğitim programlarının mezunların kişisel gelişimlerine etkilerinde üçüncü sırada *etkili iletişim* gelmektedir. Bu temaya göre katılımcılar AAÖL’de uygulanan eğitim programlarının kişisel gelişimlerinde etkili iletişim özelliği kazanmalarını sağladığını belirtmektedirler. Belirtilen görüşlerde, öğretmenlik mesleğini seçen ya da öğretmen olduktan sonra başka mesleğe yönelen mezunların bir kısmı okuldaki ortamda farklı insanlarla sürekli iletişimde olmalarının kişisel gelişimlerinde etkili iletişim becerilerinin gelişmesinde çok önemli katkıların olduğunu vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin mezun görüşleri aşağıda verilmiştir:

K2 Okul da farklı kültürden gelen öğrenciler ile aynı ortamı paylaşmam, yaptığımız faaliyetler bize her şeyden önce birbirimizi anlamayı ve iletişimimizin güçlü olmasını sağladı.

K4 İnsanların öncelikle birbirini anlaması lazım. Bu başarı için son derece gereklidir. Okul bize tam da bunu kazandırdı.

K11 Etkin iletişim konusunda büyük katkısı olduğunu düşünüyorum. Buna ek olarak liderlik ve sosyal ortamda sürdürülebilir bir yer alabilme yetisi kazandırdı.

K12 İnsanlarla etkili iletişim kurarak onları anlamayı öğretti bana diyebilirim.

K13 Mesleğimi daha samimi ve başarılı bir şekilde icra etmemi sağladı.

K15 Mesleğe başladığımızda öğrencilerle iletişimim o kadar iyiydi ki sanki yıllarca öğretmenlik yapmış gibiydim. Bu durum da bizi motivasyonu yüksek öğretmenler yaptı diyebilirim.

K16 Mesleğe ilk başladığımda sınıftaki ders anlatım biçimim ve öğrencilerimle etkili iletişim kurmam AAÖL'deki hocalarımı örnek aldığımı göstermektedir.

K19 Eğitim ve öğretim sürecinin bir bütün olduğunu idrak etmemi sağladı. Okulun sadece bilgilerin sunulduğu bir ortam olmadığını, her açıdan kişiyi sosyalleştiren, olgunlaştıran, eğiten, öğreten, hayata hazırlayan iletişimini güçlendiren bir yer olduğunu anladım.

K24 Bu okul ve dersler bize sadece bilgileri sunmayı değil, sosyalleşmeyi, olgunlaşmayı ve de en önemlisi karşındakini anlamayı onunla etkili iletişim kurmayı öğretti.

Uygulanan eğitim programlarının mezunların kişisel gelişimlerine etkilerinde verilen cevaplarda olumlu görüş bildirenlerin sayılarının çokluğu açısından dördüncü sırada *farlılıklara karşı hoşgörülü olma teması* gelmektedir. Bu temaya göre katılımcılar AAÖL'de uygulanan eğitim programlarının farklı kültürden gelen öğrenciler ile ortak yaşamayı ve farklılıklara karşı anlayışlı olmayı sağladığını belirtmektedirler. Belirtilen görüşlerde, öğretmenlik mesleğini seçen ya da öğretmen olduktan sonra başka mesleğe yönelen mezunların bir kısmı okuldaki eğitim ortamının da farklı kültürden gelen öğrenciler ile ortak yaşam sürdürmelerinin farklılıklara karşı anlayışlı olmayı sağladığını vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin mezun görüşleri aşağıda verilmiştir:

K1 Kendi ayakları üzerinde durmayı erken yaşlarda öğrenen planlı programlı olan, ortak yaşama başkalarının fikirlerine ve değerlerine saygı duyan bir kişilik gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.

K3 Okulda farklı kültürden gelen öğrenciler ile aynı ortamı paylaşmak ortak çalışmalar yapmak ve onların değerlerine saygı duymak ve anlamak, onların beni anlaması ileride hayatımın her alanında işime yaradı. Hem meslekte hem de sosyal yaşamımda farklılıkları anlayabilmemi sağladı.

K4 Faklı kültürden insanlar ile nasıl yaşanılır, kimlerden uzak durulmalı ve kimlere yaklaşılsın bunları bize bu okul daha çocukken öğretti.

K7 Bana göre farklı kültürlerin değerlerine saygılı olmayı erkenden öğrenmek her okulda deneyimlenmesi ve kazanılması son derece gerekli bir özelliktir.

K9 Birbirimizin değerlerine saygılı olmak kişisel gelişimimiz için son derece olumludur. Bunu erken yaşta kazanmak bir insan için hayata bir sıfır önde başlamaktır.

K19 Karşıdakinin değerlerine kısaca kültürüne saygılı olmak bir insanın kazanacağı en büyük erdemlerden biridir. Biz bu erdemi bu okul sayesinde daha çocukken kazandık.

K22 Okulumda aldığım en büyük ders “Farklılık kültürlerine ve değerlere saygılı olmak ”tır.

Uygulanan eğitim programlarının mezunların kişisel gelişimlerine etkilerinde verilen cevaplarda olumlu görüş bildirenlerin sayılarının çokluğu açısından beşinci sırada *objektiflik* gelmektedir. Bu temaya göre katılımcılar AAÖL’de uygulanan eğitim programlarının kişisel gelişimlerinde objektif olma özelliğini kazanmalarını sağladığını belirtmektedirler. Belirtilen görüşlerde, öğretmenlik mesleğini seçen ya da öğretmen olduktan sonra başka mesleğe yönelen mezunların bir kısmı okuldaki eğitim ortamının kişisel gelişimlerinde olaylara karşı tarafsız olabilme özelliğini kazanmalarında çok önemli katkısının olduğunu vurgulamışlardır. Bu temaya ilişkin mezun görüşleri aşağıda verilmiştir:

K4 Duygularımla hareket etmeden karar vermeyi öğretti bana. Bu durum da hayatın her alanında bir konu ilgili değerlendirme yaparken tarafsız olabilme kabiliyeti kazanmamı sağladı diyebilirim.

K6 Her insanda olması gereken tarafsızlık özelliğini daha önceden kazanmamı ve olaylara aniden karar vermemeyi öğretti.

K17 Öğretmen lisesinde aldığım eğitim, derslerin işleniş şekli, günlük etütler ve sınırlı da olsa yapılan sosyal etkinlikler bir olay karşısında hemen kabullenmemeyi

eleştirel düşünmeyi, tarafsız değerlendirme yapabilmeyi dolayısıyla objektif olabilmeyi sağlamıştır.

K23 *Bu okulun her kademesinde verilen eğitim bize öz güven kazandırdı. Bu özgüvende olaylara daha tarafsız bakabilmemizi sağladı. Bir olay karşısında tarafsız düşünmeyi ve bir karar vermeden önce olayı tüm yönleri ile değerlendirmeyi öğretti.*

K25 *Yaşantımda taraf tutmamayı, duygularıyla hareket etmemeyi ve böylece öz güveni yüksek birey olmamı sağladı.*

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sonuçları ve ilgili literatürle olan ilişkisi ve çalışmanın sonucundan elde edilen sonuçlara göre öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

AAÖL'nin tarihi gelişimi ve uygulanan programların temel özellikleri ile öğretmen yetiştirme süreçlerine etkilerinin incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda ilgili dokümanlardan elde edilen bilgiler, yapılan değerlendirmeler ve mezunlarla yapılan görüşmelerin analizi sonucunda araştırmanın alt problem sorularında genel olarak aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

AAÖL'nin büyük bir kampüs alanına ve altyapıya, güçlü bir teşkilat yapısına ve insan kaynağına sahip olduğu tespit edilmiştir. AAÖL'de uygulanan programların amaç (hedef), içerik, eğitim durumları ve sınama durumları öğelerinin öncelikle yönetmelik daha sonraları 19 maddelik eğitim-öğretim ilkeleri ve yönetmelikte yapılan değişiklikler ile şekillendiği görülmüştür. İlgili mevzuatlar çerçevesinde oluşturulan bu güçlü ortamda programda belirlenen hedef davranışların öğrencilere kazandırılması için tüm faaliyetlerin sürekli uygulandığı tespit edilmiştir. Programlarda hazırlık sınıfı dâhil olmak üzere bütün sınıflarda öğretmenlik mesleğini sevmeye olumlu tutum geliştiren öğretmenlik meslek derslerinin yoğunlukta olduğu saptanmıştır. AAÖL gibi öğretmenlik meslek eğitiminin ortaöğretim seviyesinde verildiği öğrencilerde, kurumsal aidiyetin yüksek olduğu, gelecek kaygısı taşımadıkları, üniversite eğitimlerini rahat sürdürdükleri, tüm bunlara ek olarak üniversite sınavında ek puan verilmesinin hem motivasyonu hem de başarıyı artırdığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında yapılan görüşmeler ve analizler sonucunda AAÖL'de uygulanan programların öğretmen adaylarının hem mesleki

gelişimi hem de kişisel gelişimlerinde çok etkili olduğu saptanmıştır. Bu kapsamda verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan mesleki gelişim ve kişisel gelişimde etkili olan temaların MEB'in 2017 de hazırlamış olduğu "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri Kılavuzu" ndaki mesleki beceriler kategorisindeki *öğretme öğrenme sürecini yönetebilme* teması ile tutum ve değerler kategorisindeki *iletişim ve iş birliği, kişisel ve mesleki gelişim temaları* ile benzerlikler göstermesi öğretmen yetiştirme süreçlerinde yapılacak düzenlemeler için gelenekleri olan bu köklü kurumların araştırılması için son derece önem arz etmektedir (MEB, 2017).

Sonuçlar ilgili literatür ile karşılaştırıldığında bu çalışmaya benzer çalışmaların çok az olduğu ve bu çalışmaların bazılarının sonuçlarının araştırmanın sonuçları ile benzeştiği görülmektedir. Aşağıda örnekleri verilen bazı çalışmalarda özellikle bu okullarda eğitim gören öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Duman'ın (1993) "Üniversitede Öğretmen Yetiştirme Sistemi Temel Özellikleri-Sorunlar-Gelişmeler" adlı makalesinde AÖL mezunlarının % 71'inin öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına yerleşmede başarılı olduğu tespit edilmiş ve AÖL'lerin devam etmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. İsmailoğluları'nın (1998) "Anadolu Öğretmen Lisesinde okutulan zorunlu meslek dersleri programlarının öğrencileri öğretmenliğe yöneltmedeki etkisi" adlı araştırmasında öğretmenlik meslek derslerinin öğrencilerin öğretmenliğe karşı tutumunu olumlu yönde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır. Çetin'nin (2003) "AÖL öğrencileri ile genel lise çıkışlıların öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelendiği" araştırmasında AÖL çıkışlı öğrencilerin genel lise çıkışlı öğrencilere göre öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarını daha fazla tercih ettiği saptanmıştır. Özer ve diğerlerinin (2011) "Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Meslek Dersleri Hakkındaki Görüşleri"nin araştırıldığı çalışmada ÖMB derslerinin ağırlıklı olarak teorik olarak işlendiği, stajların yetersiz olduğu ve öğretmenlik mesleğinin bu derslerde yeterince tanıtılmadığı sonucuna varılmıştır. Çivicioğlu ve diğerlerinin (2014) "Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleği ile İlgili Uygulama ve İzleme Etkinliklerine Karşı Düşünceleri"nin incelendiği çalışmada öğretmenlik mesleği seçiminde olumlu tutumun artması için mesleğin saygınlığı ve değerini yükselten çalışmalara ağırlık verilmesi ve örgütsel güven ve güç kazanma özelliklerini artması gibi iyileştirme faaliyetlerinin yapılması sonucuna varılmıştır. Tanrıverdi ve diğerleri (2015) "Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumları ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörleri"

incelemiş ve öğrencilerdeki eğitim, güvenlik ve güç faktörlerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları olumlu etkilediği başarı faktörünün ise olumsuz etkilediği ortaya çıkmıştır. Son olarak da Naslı'nın (2023) "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sürecinde Okul Yöneticilerinin Görüşleri" adlı yüksek lisans tezinde katılımcılar, eğitim fakültelerinde uygulamalı öğretmenlik derslerinin yetersiz bulduklarını, MEB hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yetersiz kaldığını ve Anadolu Öğretmen Liselerinin kapatılmaması gerektiğini vurgulamışlardır.

Araştırmanın bu temel sonuçlara ulaşmasında ele alınan alt problemlere ait ayrıntılı sonuçlar aşağıda sırasıyla özetlenmiştir.

5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt problemi; *Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin tarihsel gelişimi nasıldır?* şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

AAÖL'nin kuruluşu, görevleri ve amacı 1990 yılında yayımlanan Yönetmelik ile belirlenmiştir. Bu kapsamda hâlihazırda Akçadağ Köy Enstitüsünün devamı olarak eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren Akçadağ Öğretmen Lisesi 1989-1990 eğitim-öğretim yılından itibaren AAÖL'ye dönüştürülmüştür.

1989-2014 yılları arasında eğitim-öğretim faaliyetlerini Akçadağ Köy Enstitü kampüs alanında sürdüren AAÖL'nin kampüs alanı içerisindeki fiziki yapıları; idari bina, derslikler, pansiyon, spor salonu, lojmanlar, cami, yüzme havuzu, kütüphane, konferans salonu ve yürüyüş yollarından oluşmaktadır.

Okulun eğitim-öğretim hayatını sürdürdüğü dönemde kurum kimliği oluşmuş sağlam bir teşkilat yapısına, öğretmenler ve diğer personel açısından da güçlü bir insan kaynağına sahip olduğu saptanmıştır.

Okulun kurumsal kimlik oluşturma kapsamında kendi amblemini, misyonunu ve vizyonunu oluşturduğu belirlenmiştir.

Okulun faaliyette olduğu 1989-2014 yılları arasında toplam 8500'e yakın öğrencinin eğitim gördüğü tespit edilmiştir.

AAÖL öğrencilerinin ÖSYM sınavlarında öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına yerleşmede başarılarını her yıl arttırdıkları özellikle arşivlerden elde edilen belgelerde 2007-2010 yılları arasında başarı oranının bir hayli yüksek olduğu görülmüştür.

AAÖL'nin sadece eğitimde değil spor, sosyal ve kültürel faaliyetler gibi değişik alanlarda birçok başarı elde ettiği ilgili yıllarda aldığı ödüllerden anlaşılmıştır.

Temeli Akçadağ Köy Enstitüsüne dayanan lisede enstitü yıllarından itibaren çıkartılan İpekyolu dergisinin çıkartılmaya devam ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin hazırladığı yıllıklar ile öğrenciler eğitim öğretim hakkındaki düşüncelerini ve görüşlerini açıkça belirttikleri görülmüştür.

AAÖL, 14.06.2014 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 5. maddesinde yapılan değişiklik ile "2014-2015 eğitim-öğretim yılından itibaren Fatih Fen Lisesine dönüştürülmüştür.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi; Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde uygulanan eğitim programlarının temel özellikleri nelerdir? Şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

AAÖL'de uygulanacak programların amaçları 1990 yılında çıkartılan temel yönetmelik ve yine aynı yıl bu amaçlar çerçevesinde hazırlanan eğitim-öğretim ilkeleri ile belirlenmiştir.

İlk çıkan Yönetmelik'te lise ortaokul üzerine bir yıl hazırlık olmak üzere toplam dört yıldan oluşmaktadır.

İlgili Yönetmelik'te ilerleyen yıllarda çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklerde amaçlar ile ilgili yapılan düzenlemelere kısaca bakıldığında sırası ile 2000 yılındaki değişikliklerde okulda ikinci bir yabancı dilin gerekliliğini, eğitimde başarı için çağdaş bir eğitim ortamının düzenlenmesinin ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde toplam kalite yönetiminin önemini vurgulayan maddeler eklenmiştir. 2005 yılında "Eğitim Programları" başlığı "Öğretim Programları" olarak değiştirilmiş ve bir önceki değişiklikte kabul edilen toplam kalite yönetiminin devamlılığını sağlamak için sürekli iyileştirme vurgusu yapılmıştır. 2006 yılında ise hazırlık sınıfları kapatılarak okulların öğrenim süresi ilköğretimden sonra dört yıl olarak yeniden belirlenmiştir.

Amaçlar konusu yine aynı yıl hazırlanan eğitim-öğretim ilkelerinin ilgili maddelerinde programların amaçları konusunda izlenecek yol ve uygulamalar olarak açıklanmıştır.

Uygulanan programların içeriği ilk kez yönetmeliğin 7. maddesinde "Programların Özellikleri" başlığının altındaki alt maddelerde, uygulanacak programlardaki okutulacak dersler ve bu derslerde nelerin öğretileceği şeklinde

düzenlenmiştir. Bu maddede 1998 ve 2005 yıllarında içerik ile ilgili yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu değişikliklerde öğrencilerin bireysel yeteneklerini ön plana çıkmasına ve ilgi duydukları alanlarda derinleşmelerine olanak sağlayan derslere önem verilmesi ön plana çıkmaktadır. Ayrıca bir önemli yenilikte eğitimde rekabeti ve kaliteyi artırmak için sürekli iyileştirmenin önemi vurgulanmıştır.

İçerik konusun çerçevesini çizen bir başka mevzuatta eğitim öğretim ilkeleridir. İlkelerin çeşitli maddelerinde içerik; derslerde, milli ülkünün benimsenmesi için gerekli bilgi, alışkanlık ve davranışın kazandırılması, milli ekonomi kavramının öğretilmesi, her dersin mutlaka milli kültür ve değerler ile ilişkilendirilmesi, öğretmenlik mesleğini sevdirci faaliyetlerin yapılması, öğrencileri hayata bağlayan pratik bilgi ve becerilerin kazandırılması, kişisel gelişimler ön plana alınarak konuşma, yazma, resim ve müzik gibi çeşitli ifade türlerinin öneminin vurgulanması, verimli çalışma yolları teknikleri, hızlı okuma, kitap sevgisi, boş zamanları iyi değerlendirilmesi, tutumlu olma ve milli kaynakları koruma alışkanlıklarının kazandırılması gibi ifadeler ile açıklanmıştır.

Uygulanan eğitim programlarındaki dersler ve uygulama esasları ilk kez 1990 yılında yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığının Tebliğler Dergisi'nde zorunlu ve seçmeli olarak haftalık ders çizelgesi ve açıklamalar ile belirlenmiştir. Bu çizelgelere göre programlar; her öğrencinin almak zorunda olduğu ortak derslerden, öğrencilerin kişisel bilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına, gelişmelerine ve bazı alanlarda derinlemesine araştırma yapmalarına olanak sağlayan seçmeli dersler ve bu okulların temel amacı olan öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlayan ve öğretmenlik mesleğine ilgi ve sevgi uyandıran derslerden oluşmaktadır.

Dersler ve uygulama saatleri Milli Eğitim Talim Terbiye Kurulu'nun 2005 yılında aldığı bir karar ile yeniden düzenlenmiştir. 2006 yılından itibaren hazırlık sınıfları kapatıldığı için bu değişikliklerde; ortak derslerin 9. sınıftan itibaren azaltılarak verildiği, 10. sınıfta alan seçimi yapıldıktan sonra alan ve eğitim dersleri ile öğrencilerin bireysel yeteneklerini geliştirici seçmeli derslere ağırlık verildiği tespit edilmiştir.

Programların eğitim durumlarında izlenecek yol eğitim-öğretim ilkelerinde toplam beş maddede açıklanmıştır. Bu kapsamda ilgili maddelerde okulun amaçları doğrultusunda öğrencilerin kültürel, ahlaki, kişilik, duygu, düşünce ve fikir gelişimleri için her türlü iyi örneklerin, araç gereçlerin, tesislerin ve ortamların hizmete sunulması temel esas olarak belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin sevdirmesi ve milli meselelere ilgi ve heyecanın artırılması için psiko-sosyal ortamın hazırlanmasının önemi vurgulanmıştır.

AAÖL’de uygulanan programların sınama durumları Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliğinin 18. maddesinde “Öğrenci Başarısının Tespiti” başlığı altında açıklanmıştır. Bu maddede Anadolu Öğretmen Liselerinin sınıf geçme ve sınav işlerinin “Milli Eğitim Bakanlığı Orta Okullar ve Lise ve Dengi Okulların Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği” esas alınarak yapılacağı belirtilmiştir. Hazırlık sınıfındaki öğrencilerinin başarısında ise “Milli Eğitim Bakanlığı Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Resmi Okullar Özel Yönetmeliği” esaslarının uygulanacağı saptanmıştır. Her iki yönetmelikte de sınama durumlarının geçerliliği ve güvenilirliği için gerekli düzenlemeler detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bu esaslar çerçevesinde sınama durumları faaliyetlerine tarafsızlığa çok önem verildiği yapılan uygulamalardan anlaşılmaktadır. Özellikle sınav değerlendirme işlemlerinde herhangi bir sınıf ile bağlantısı olan öğretmenin sınav değerlendirme komisyonlarına alınmaması bu anlamda çok önemlidir. Ayrıca her komisyonda iki adet yabancı dil öğretmenin görevlendirilmesi bu okullarda yabancı dil eğitiminde sınav başarısına ne kadar önem verildiğini göstermektedir.

5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın 3. alt problemi, *Uygulanan programların ve öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin hem mesleki hem de kişisel gelişimlerine katkıları nelerdir?* Şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

Araştırmanın 3. Problemine ilişkin mezunlar ile yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan görüşmelerde;

AAÖL’de uygulanan programlar sonucunda öğretmen adaylarının “Mesleki ve Kişisel Gelişimi”ne olumlu katkılar yapan temalar ortaya çıkmıştır. Oluşan bu temalarda olumlu görüş belirten katılımcıların oranı oldukça yüksektir.

Araştırma sonucunda elde edilen temaların MEB’in 2017 yılında yayınlamış olduğu “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri Kılavuzu” ndaki *öğretme öğrenme sürecini yönetebilme, iletişim, iş birliği ve kişisel ve mesleki gelişim* temaları ile benzeştiği ortaya çıkmıştır.

Araştırma bulgularında elde edilen sonuçlar ışığında öğretmen yetiştirme konusunda köklü bir geçmişe, teşkilat yapısına ve kurum kültürüne sahip olan Anadolu Öğretmen Liselerine bağlı bir okul olan Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi kuruluşundan itibaren öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına nitelikli öğretmen adayı yetiştirmiş, öğretmen yetiştirme konusunda içinde barındırdığı kültür ve geleneği oluşturduğu eğitim ortamı ile öğrencilerine aşılamış ve dolayısıyla ülke kalkınmasına

olumlu katkılar sağlamıştır. Bu okullardan mezun olan öğrencilerin öğretmenlik konusunda ve genel kültür alanında donanımlı olmaları onların üniversite eğitimlerinde, mesleki hayatlarında ve kişisel gelişimlerdeki başarılarında oldukça önemlidir. Bu aynı zamanda öğretmenlik mesleği yeterliliklerinin üniversite eğitimi öncesinden kazanılması demektir. Özellikle bu konuda araştırmanın sonuçlarında oluşan bazı temaların MEB'in 2017 yılında yayınlamış olduğu "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri Kılavuzu"ndaki *öğretme öğrenme sürecini yönetebilme, iletişim, iş birliği ve kişisel ve mesleki gelişim* temaları ile benzeşmesi bu okulların öğretmen yetiştirmede ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkartmıştır.

Sonuç olarak, öğretmen yetiştirme konusunun sürekli tartışma konusu olduğu ülkemizde Anadolu Öğretmen Liseleri gibi öğretmenlik eğitiminin orta öğretim kademesinden başladığı ve okulun amaçları doğrultusunda programın dört ögesinde tüm aktivitelerin devreye sokulduğu köklü ve tecrübeli kurumların öğretmen niteliği konusundaki kazanımları tartışılmalı ve değerlendirilmelidir. Bu değerlendirmeler kapsamında öğretmen yetiştirme programları çağdaş eğitim yöntemleri çerçevesinde ortaöğretim kademelerinden başlamak şartıyla yeniden yapılandırılmalıdır.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda uygulayıcılar ve araştırmacılar için öneriler geliştirilmiştir.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin öneriler

Türkiye’de son yıllarda yaşanan büyük değişme ve gelişmeler sonucu öğretmenlik mesleğinde nicelik ve nitelik sorunu ortaya çıkmıştır. Bu durum mesleğin saygınlığını zedelemekte ve her geçen gün öğretmenliğe olan güveni sarsmaktadır. Bu sorunda ana sebep dört yıllık bölümlere bir yıllık eğitimin ardından belge verilerek öğretmenlik yolunun açılmasıdır. Araştırmada incelediğimiz AAÖL'nin tarihi gelişimi ve programların uygulama sonuçları tam da bu sorunların çözümü için sonuçlar ortaya koymuştur. Özellikle öğretmen adaylarının mesleki ve kişisel gelişimi konusunda ortaya çıkan temaların okulların 2014 yılında kapatılmasından sonra MEB'in 2017 yılında hazırladığı "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri Kılavuzu"ndaki temalar ile benzeşmesi çok önemlidir.

Bu sonuçlar kapsamında;

Temel amacı (hedefi) öğrencilere öğretmenlik mesleğini sevgisini ve ruhunu aşılacak olan ve programın eğitim durumları ögesindeki belirtilen hedef davranışların kazandırılması için yapılan tüm aktivitelerin sürekli devreye sokulduğu bu tür liseler ya da benzeri uygulamalar öğretmenlik mesleğinin niteliğini artırmak için tekrar yapılabilir.

Araştırma sonuçlarında, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin öğrencilerde öğretmenlik mesleğini sevmeye olumlu tutum geliştirdiği ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar çerçevesinde öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarındaki bu derslerin ağırlığı artırılabilir.

Araştırma sonuçlarında, öğretmenlik meslek derslerinin lise düzeyinde alınması üniversite eğitimlerini kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede mevcut liselerde bu dersler programlara eklenerek derslerin doktora eğitimini eğitim bilimleri alanında yapmış öğretmenler tarafından verilmesi teşvik edilebilir.

Araştırma sonuçlarında, üniversite sınavlarında yükseköğretim kurumlarının öğretmen yetiştiren kurumlarını tercih ederken ek puan verilmesi uygulamasının öğrenci başarılarını arttırdığı ortaya çıkmıştır. Bu uygulama mevcut liselerde arttırılarak devam ettirilebilir.

Araştırma sonuçlarında, öğrencilerin aldıkları eğitim sonucunda öğretmen olacaklarını bilmeleri ve gelecek kaygısı yaşamamaları öğretmenlik konusunda kurumsal aidiyetlerini ve başarılarını arttırdığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar düşünüldüğünde mevcut eğitim fakültelerin kontenjanları düşürülebilir ve hatta tercih yapılırken tarafsız bir mülakat uygulaması yapılabilir.

Araştırma sonuçlarında öğretmen adaylarının hazırlık sınıfı dâhil dört yıllık süre sonucunda öğretmenlik mesleğine tutumlarının olumlu düzeyde arttığı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda lisans sonrası formasyon eğitimi sonlandırılabilir.

Araştırmanın bir diğer sonucuna göre, öğretmenlik mesleğine olumlu tutum gelişmesinde eğitimcilerin rol model olarak olumlu etkilerinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç doğrultusunda üniversitelerin öğretmen yetiştiren programlarındaki eğitimcilere verilen “eğiticilerin eğitimi” ve “hizmet içi eğitim” gibi faaliyetlerin sayıları artırılabilir.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Bu araştırmada genelde Anadolu Öğretmen Liseleri özelde ise AAÖL incelenmiştir. Araştırmacılar, öğretmen yetiştirmede nitelik ve nicelik sorunun tartışıldığı şu günlerde politika yapıcılara yardımcı olması açısından bu tür araştırmaların benzerini farklı kurumlar ve programlar için yapabilir.

Bu araştırmada, AAÖL’de yıllar içinde güçlü bir teşkilat yapısı oluştuğu ve öğretmenlerde, öğrencilerde ve diğer personellerde kurumsal aidiyetin geliştiği ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar eğitim kurumlarında teşkilatlanmanın ve kurumsal aidiyetin gelişmesi için benzeri çalışmalar yapabilir.

Bu araştırmada, AAÖL’de uygulanan programlardaki ilgili mevzuatlarının yıllar içinde değişimi ve programın öğeleri açısından değerlendirilmesi yapılmıştır. Araştırmacılar, program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında uygulayıcılara yardımcı olacak benzeri çalışmalar yapabilir.

Bu araştırmada, AAÖL’de uygulanan programlarda verilen derslerin yıllar içindeki ağırlıklarının değişimi incelenmiştir. Araştırmacılar program geliştirme çalışmalarına yardımcı olması açısından benzeri programların yıllar içindeki ders dağılım dengelerinin değişimi araştırması yapabilir.

Bu araştırmada, AAÖL’de uygulanan programların öğretmen yetiştirme süreçlerine etkileri incelenmiş ve olumlu etkileri ortaya çıkartılmıştır. Araştırmalar benzer araştırmayı öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarında yapabilir.

Bu araştırmada, AAÖL’de uygulanan programların öğretmen adaylarının mesleki ve kişisel gelişimine olumlu katkı yapan temalar ortaya çıkartılmıştır. Araştırmacılar liselerde uygulanan mevcut programlardaki öğrenim gören öğrenciler için “tema” araştırması yapabilir.

KAYNAKÇA

- Akkutay, Ü. (1984). *Enderûn Mektebi*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aksoy, Y. (2017). *Osmanlı Devleti'nde kız öğretmen okulları (Darülmuallimat) ve kadının meslek hayatına katılması (1870-1920)*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Akyüz, Y. (1978). Türkiye'de öğretmenin öğretmen ve meslek imajı. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1-2), 115-121.
- Akyüz, Y. (2000). Öğretmenlik mesleği ve Osmanlı'da kadın öğretmen yetiştirilmesi. *Tarih ve Toplum Dergisi*, 33(195), 159-171.
- Akyüz, Y. (2001). *Başlangıçtan 2001'e Türk Eğitim Tarihi*. 8. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Akyüz, Y. (2004). Osmanlıda "kadın öğretmenli ev sıbyan mektepleri" (Amerikan ve Fransız Eğitim Tarihinden Benzer Örnekler). *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 15(15), 1-12.
- Akyüz, Y. (2006). Türkiye'de öğretmen yetiştirmenin 160. yılında Darülmuallimîn'in ilk yıllarına toplu ve yeni bir bakış. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 20(20), 17-58.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (2011). Osmanlı döneminden cumhuriyete geçilirken eğitim-öğretim alanında yaşanan dönüşümler. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 9-22.
- Akyüz, Y. (2008). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegam A.
- Alkan, C. (2000). İki binli Yıllarda Öğretmenlik Mesleğinin Yeniden Yapılandırılması ve Öğretmen Adaylarının Yetiştirilmesi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 271, s:12-14.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık
- Altunya, N. (2005). *Köy enstitüsü sistemine toplu bir bakış*. Ankara: Kelebek Matbaası.
- Arslanoğlu, İ. (1998). *Kastamonu öğretmen okulları:(1884-1977)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Ataünal, A. (1987). Yükseköğretim Kurulu'nun İlkokul Öğretmeni Yetiştirmeye İlişkin Projeksiyonu", Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu, 8-11 Haziran 1987. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ataünal, A. (1994). *Türkiye'de İlkokul Öğretmeni Yetiştirme Sorunu ve ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya'daki Çağdaş Uygulama ve Eğilimler (1923-1994)*. MEB Yükseköğretim Genel Müdürlüğü.
- Aykanat, M. (2018). Klasik dönemde Osmanlı Devletinde hâkim adaylığı: mülâzemet. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (34), 165-188.
- Atalay, C. (2005). Öğretmen liselerindeki öğrencilerin kişilik özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiler.
- Başaran, S. T., & Aksu, M. (2007). Anadolu Öğretmen Liseleri: Avantajları, Sınırlılıkları ve Gelişme için Öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 157-179.
- Baskan, G. A. (2001). Türkiye de yükseköğretimin gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1).
- Başbuğ, E. (1997), Anadolu Öğretmen Liselerinde Türkçe Kompozisyon Öğretim ve Eğitiminin Meseleleri Üzerinde bir Saha Araştırması (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Bayraktar, M. F., & Pekcan, B. (2022). Medrese Eğitim Sisteminde Muîdlik/Asistanlık Üzerine Düşünceler. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 125-134.
- Binbaşioğlu, C. (1995). *Öğretmen yetiştirme açısından Türkiye'de eğitim bilimleri tarihi*. İstanbul: MEB.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları
- Brookhart, S. M., & Freeman, D. J. (1992). Characteristics of entering teacher candidates. *Review of educational research*, 62(1), 37-60.
- Cansız, M. (1998), Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürlerinin Yeterlikleri, (Yüksek Lisans Tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alınmıştır

- Cicioğlu, H. (1983). *Türkiye Cumhuriyetinde ilk ve orta öğretim (Tarihi Gelişimi)* Ankara: AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory. Thousand Oaks: Sage.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). Research methods in education. (6th Edition). New York: Routledge.
- Creswell, J. W. (2016). Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma
- Cüçük, E., Bay, E., & Doğan, A. (2017). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı'da öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci giriş şartları ile usullerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi (Nizamnâme ve Talimatnâmelere göre). *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 136-161.
- Çakır, S. (2011). *Osmanlı kadın hareketi*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Çeliköz, N. ve Çetin F. (2004). AÖL öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 32(162), 136-145.
- Çetin, Ş. (2003). Anadolu öğretmen lisesi ve düz (genel) lise çıkışlı eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırılması.
- Çubukçu, Z. (1997). Öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelimleri. *Eğitim Yönetimi*, 3(2), 163–172.
- Çoban, A. (2018). Öğretmen yetiştirme sistemimizin tarihi temelleri. *Ergün M., Oral B., & Yazar T.(Editörler). Öğretmen Yetiştirme Sistemimiz (Dün, Bugün, Yarın)*, (s 30).
- Çivicioğlu, M., & Arslan, A. (2014). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Uygulama İzleme Etkinliklerine İlişkin Görüşleri. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 94-107.
- Dursunoğlu, Halit. (2003). Cumhuriyet Döneminde İlköğretime Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*,

- Ders Tarih. Enderun mektebi nedir? Endeun'da yetişen devlet adamları.
<https://derstarih.com/enderun-mektebi/> (Erişim Tarihi: 15.03.2024)
- Demirel, Ö. (1995). *Genel öğretim yöntemleri*. Usem Yayınları.
- Demirel, Ö. (2010). Eğitimde program geliştirme.
- Doğan (2002.) *Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören Anadolu öğretmen lisesi ile diğer ortaöğretim kurumu mezunlarının çeşitli derslere göre başarılarının karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi Fırat Üniversitesi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alınmıştır.
- Duman, T. (1993), Üniversitede Öğretmen Yetiştirme Sistemi, Eğitim Dergisi, Sayı: 6 s. 14-16,
- Duman, T. (1991). Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme, MEB Yayınları, İst.
- Eşme, İsa,(2003) Yüksek Öğretmen Okulları, İstanbul.
- Elçiçeği, B., ve Yılmaz, A. (2020). Tanzimat’tan günümüze öğretmen yetiştirme politikaları ve değer yargılarında yaşanan dönüşümler. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 168-187.
- Ergin, O. N. (1981). *Türk maarif tarihi*, C. 3-4, İstanbul: Eser Kültür Yayınları.
- Ertürk, S. (2013). Eğitimde" program" geliştirme. Edge Akademi.
- Eşme, İ. (2003). *Yüksek öğretmen okulları*. İstanbul: Bilgi-Başarı Yayınevi.
- Gerek, R. (2006). *Düziçi anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Gurbetoğlu, A. (2015). Tanzimat’tan günümüze Türkiye’de öğretmen yetiştirme çabaları ve geçmişten alınmayan dersler. *TYB Akademi Dil Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13), 75-94.
- Güleçen, S., Cüro, E. ve Semerci, N. (2008). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18, 1, 139 – 157
- Gültekin, M. (2010). Sınıf öğretmenliği programı öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliğine yönelik algıları. *Education Sciences*, 5(4), 2178-2197.

- Gül, İ. (1994), Anadolu Öğretmen Liselerinde Öğrenci Hizmetlerinin Yönetimi, (Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> Adresinden alınmıştır.
- Gül, Y. E. (2015). Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması: Almanya ve Kırgızistan Örneği. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(4), 68-83
- Hali, S., ve Rencüzoğulları, S. (2017). İslamiyet öncesi dönemde Türklerde eğitim. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(17), 425-437.
- Hansen, P. R. (2003). Structural changes in the cointegrated vector autoregressive model. *Journal of econometrics*, 114(2), 261-295.
- Hazır, G. (2013). *Akçadağ Öğretmen Okulları* (Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi) tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp adresinden alınmıştır.
- Hazır, G. (2013) *Akçadağ Öğretmen Okulu*. Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı Yayınları
- Hızlı, M. (1994). Osmanlı medreselerinde bozulma. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 6(6), 71-82.
- İhsanoğlu, E. (1998). “Osmanlı Eğitim ve Bilim Kurumları” Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, Ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, c. II, İstanbul: İslam Tarihi, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA).
- İpşirli, M. (2006). *Mülâzemet*. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (Ankara: TDV Yayınları.
- İsmailoğulları, S. (1998). *Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okutulan meslek dersleri programlarının öğrencileri öğretmenliğe yönlendirmedeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kansu, Nafi Atuf, *Türkiye Maarif Tarihi*, Ankara, 1930, 1932, 2 C
- Karabacak, G.(2014) *Osmanlı Devletinin son dönemlerinde öğretmen yetiştiren kurumlar (1876-1920)* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- Karabay, H. (1999), Anadolu Öğretmen Liseleri Giriş Sınavı ile Lise Birinci Sınıftaki Başarılarının Karşılaştırılması, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Karahan, N. (2008). *Öğretmen yetiştirme düzeni ve Türkiye örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kavcar, C. (1982). Tarihe karışan bir öğretmen yetiştirme modeli: yüksek öğretmen okulu, AÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 15:1.
- Kavcar, C. (2003). Cumhuriyet döneminde dal öğretmen yetiştirme, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2),1-14.
- Kaya, Y. K. (1984). *İnsan yetiştirme düzenimiz: politika / eğitim / kalkınma*. Geliştirilmiş 4. Baskı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Döner Sermaye İşletmesi.
- Kına, M. (2006). *Tanzimat döneminde eğitimde çağdaşlaşma hamlesi ve öğretmen yetiştirme sistemi*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Koçer, H. A. (1967). *Türkiye’de öğretmen yetiştirme problemi (1848-1967)*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.
- Koçer, H. A. (1970). *Türkiye’de modern eğitimin doğuşu ve gelişimi*, İstanbul: MEB Yayınları.
- Koehler, M., & Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge (TPACK)?. Contemporary issues in technology and teacher education, 9(1), 60-70.
- Kodaman, B. ve Saydam, A. (1992). *Tanzimat devri eğitim sistemi. 150.Yılında Tanzimat*, (Yay. Haz. Dursun Yıldız), Ankara.
- Kumru, M. (2010). *Anadolu öğretmen liselerinde okutulan öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin, öğrencileri öğretmenlik mesleğine yöneltmedeki etkisinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

- Küçükahmet, L. (1976). *Öğretmen yetiştiren kurum öğretmenlerinin tutumları*. Ankara: AÜ Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Kütük, M. (1992). *Öğretmen lisesi öğrencilerinin yüksek öğretime ilişkin yönelimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MEB, (1986) Milli Eğitim Bakanlığı Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Resmi Okullar Özel Yönetmeliği sayılı Milli Eğitim Tebliğler Dergisi. Ankara
- MEB, Anadolu Öğretmen Liselerinin amaçları, Eğitim Öğretim İlkeleri ve Haftalık Ders Çizelgesi 03.09.1990 tarih ve 2320 sayılı Milli Eğitim Tebliğler Dergisi. Ankara
- MEB. (1992). *Öğretmen yetiştirmede koordinasyon*. Ankara: MEB. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- MEB, (2005) Anadolu Öğretmen Liseleri Ders Çizelgeleri. Milli Eğitim Talim Terbiye Kurulu 14.07.2005 tarih ve 197 sayılı kararı
- MEB. (2007). Anadolu Öğretmen Liseleri Öğrencilerinin Uygulamaları İzleme Etkinlikleri Yönergesi.
- MEB. (2010). Cumhuriyet Döneminde Türk Milli Eğitim Sistemindeki Gelişmeler (1920-2010), Milli Eğitim Basımevi: Ankara.
- MEB.(2017) https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/12170536_tarihiiii.pdf
- MEB. (1995). *Türkiye’de öğretmen yetiştirme (1948–1995)*. Ankara: MEB Basımevi.
- MEB. (1991) Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği, Yayımlandığı Resmî Gazete’nin Tarih ve Sayısı: 06/09/1998 – 23455. Son Değişikliklerin Yayımlandığı Resmî Gazete: 12/08/2006 – 26257
- MEB. (2003) Cumhuriyet Döneminde İlköğretime Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi.https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/160/dur_sunoglu.htm adresinden alınmıştır.
- MEB. (2003) Anadolu Öğretmen Liselerinin Kuruluşu ve Gelişimi. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/146/gelisli.htm Adresinden alınmıştır.
- MEB.(2014) Öğretmen Atama Kaynakları. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-kurul-kararlari/icerik/152> adresinden alınmıştır.

MEB. (2023) Akçadağ Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivi

Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Miles, B., M. & Huberliian, A., M. (1998). Data management and analysis methods. N. K. Denzin, Y. S. Lincoln (Ed.). Collecting and interpreting qualitattative

Mumcu, A., Özbudun, E., Feyzioğlu, T., Ülken, Y. ve Çubukçu, A. (1997), Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi. Ankara: YÖK.

Naslı, F. (2023). *Türkiye'de öğretmen yetiştirme sürecine ilişkin öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri*. Marmara Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı / Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı. Ankara

Nazıroğlu, B. (2015). Osmanlı'da Öğretmenlik Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 1-10.

Oğuzkan, F. (1983). *Orta dereceli okul öğretmenlerinin yetiştirilmesi, Cumhuriyet döneminde eğitim*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

ÖYGM,2002,https://oygm.meb.gov.tr/dosyalar/StPrg/Ogretmenlik_Meslegi_Genel_Yet_erlikleri.pdf

Özdemir, A. (2017) *Malatya Akçadağ Köy Enstitüsü Koruma ve Kullanım Durumu*. (Fen Bilimleri Enstitüsü, Dicle Üniversitesi) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alınmıştır.

Özalp, R. A. ve Ataünal, A. (1977). *Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Özer, B., & Kahramanoğlu, R. (2011). Anadolu öğretmen liselerinde okuyan öğrencilerin öğretmenlik meslek bilgisi dersleri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 65-87

- Özer, M. (2018). 2023 Eğitim Vizyonu ve Mesleki ve Teknik Eğitimde Yeni Hedefler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 425-435.
- Özcanlı, İ., ve Varol, Ş. (2022). Tanzimat sonrası eğitim alanındaki ıslah faaliyetleri ve cumhuriyet dönemine yansımaları özelinde bir değerlendirme. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 253-267.
- Özkan, S. (2008). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Öztürk, C. (1993). *Dârülmuallimîn*. TDV İslâm Ansiklopedisi, 8. Cilt, İstanbul: TDV Yayını.
- Öztürk, C. (1996). *Atatürk devri öğretmen yetiştirme politikası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Öztürk, C. (1998). *Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirme. 75. Yılda Eğitim*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Öztürk, C. (2005). Türkiye’de Düünden Bugüne Öğretmen Yetiştiren Kurumlar. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Öztürk, C. (2006). *Eğitim Fakülteleri Üzerine Bir Araştırma-Taslak Rapor*. İstanbul.
- Pehlivan, H. (1993). Öğretmen yetiştirmeye hizmet bakımından anadolu öğretmen lisesi uygulamasına genel bir bakış. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(9).
- Resmi Gazete. (1990). 12.12.1990 tarih ve 20723 sayılı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmeliği
- Resmi Gazete. (1998). 06.09.1998 tarih ve 23455 sayılı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmelik Değişikliği
- Resmi Gazete. (2000). 20.10.2000 tarih ve 24206 sayılı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmelik Değişikliği
- Resmi Gazete. (2005). 02.02.2005 tarih 25715 sayılı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmelik Değişikliği
- Resmi Gazete. (2006). 12.08.2006 26257 sayılı Anadolu Öğretmen Liseleri Yönetmelik Değişikliği

- Resmi Gazete. (2014) 13.09.2014 tarih ve 29118 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Sert, G. (2012). *Öğretim teknolojileri eğitiminde yayınlanmış Türkiye adresli makalelerin içerik analizi*.Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, V. (2011). Eğitim Felsefesi (10.baskı). Anı Yayıncılık. Ankara.
- SBB,(2024)https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2022/07/Altinci_Bes_Yillik_Kal_kinma_Planı-1990-1994.pdf
- Şahin N. (1992), Anadolu Öğretmen Lisesi Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi).
- Şanal, M. (2004). Osmanlı İmparatorluğu'nda kız öğretmen okulunda görev yapan kadın idareci ve öğretmenler ile okuttukları dersler. *Belleten*, 68(253), 649-670.
- Tan, Ş., Erdoğan, A.(2004). Öğretimi Planlama ve Değerlendirme (6. baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tanrıverdi, H., & Kavsut, B. (2015). Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerin Öğretmenliğe Yönelik Tutumları Ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler Arasındaki İlişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54).
- Tangülü, Z. (2022). Usul-İ Tedris bağlamında Osmanlı'da öğretmen yetiştirme ve formasyon tartışmaları. *Araştırma ve Deneyim Dergisi*, 7(1), 19-27.
- Tekışık, H.H. (1996), Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 219, s:1-5.
- Tonguç İ. H. (1947). *Eğitim yoluyla canlandırılacak köy*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Türk, E. (1999). *Türk eğitim sistemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tütengil, C. O. (1948). *Köy enstitüsü üzerine düşünceler*. İstanbul.
- Uçan, A. (1982). *Gazi yüksek öğretmen okulu müzik bölümü müzik alanı birinci yıl yetişeginin (programının) değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Unat, F. R. (1964). *Türk eğitim sisteminin gelişmesine tarihi bir bakış*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

- Uzunçarşılı, İ. H. (1965). *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bi.limlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara:SeçkinYayıncılık
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılman, M. (2006). *Türkiye'de öğretmen eğitiminin temelleri*. Ankara: Nobel Yayınları
- Yılmaz, İ. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Yüksel, S. (2011). Fen-edebiyat fakültesi öğretim üyelerinin öğretmen yetiştirme sistemine ilişkin düşünceleri (Uludağ üniversitesi fen-edebiyat fakültesi örneği). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 179-198.
- Yurdakul, H. (1999), *Orta Öğretimde Öğrenim Gören Anadolu Öğretmen Lisesi Yatılı Erkek Öğrencilerin Psiko-Sosyal Sorunlarının İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- YÖK (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)*. Ankara, Yüksek Öğretim Kurulu.
- YÖK. (2008) *Öğretmen Yetiştirme Ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007)*. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/ogretmen-yetistirme-ve-egitim-fakulteleri.pdf> adresinden alınmıştır.
- (YÖK). (2009). 08 Eylül 2009 tarih ve 28565 Sayılı yazı.
- YÖK (2018), *Öğretmen yetiştirme Lisans Programları*. Ankara: A.Ü. Basımevi Müdürlüğü
- YÖK, (2024), *Pedagojik Formasyon Eğitimine İlişkin Detaylar* <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2023/pedagojik-formasyon-egitimine-iliskin-detaylar-belirlendi.aspx> adresinden alınmıştır.

YÖK. (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. Ankara: Mart.

Wach, E. (2013). Learning about qualitative document analysis.

<https://www.iz.com.tr/lutfi-parlak>. Adresinden alınmıştır.

EK:A. Anadolu Öğretmen Liseleri Eğitim Öğretim İlkeleri

ANADOLU ÖĞRETMEN LİSELERİNİN (A.Ö.L.) EĞİTİM VE ÖĞRETİM İLKELERİ

1. Anadolu Öğretmen Liseleri milli bir eğitim kurumudur.
2. Bu okullarda; öğrencilerin milli varlığa başarı ile hizmet edecek, milli idealleri, körpe ruhlara aşılayacak örnek vatandaş olarak yetiştirmelerine önem verilir.
3. Yetişen gençlere aynı milli ülkeleri benimsemeleri için gerekli bilgi, alışkanlık ve davranışlar kazandırılır.
4. Her dersin milli değerler ve kültürle ilgisinin sağlanmasına önem verilir.
5. Türk büyüklerini tanıma, tarihi günleri yaşatma, milli oyunlar, halk türküleri ve milli değerler ve kültürle ilgili aktüel olaylar, yurt gezileri gibi etkinliklere önem verilir.
6. Bina, tesis, araç-gereç ve diğer unsurların kurumun amaçlarına hizmet edecek özellikte olması ve öğrencilerin en iyi şartlarda yetişmesi için uygun ortam yaratılır.
7. Öğrencilere canlı bir topluluk hayatı sağlanır.
8. Öğrenciler, okula girişten itibaren öğretmenlik mesleğinin sevgi ve heyecanı ile beslenir. Bu amaçla, ders etkinlikleri yanında, seminerler, geziler düzenlenir.
9. Pratik bilgi ve becerilere önem verilir.
10. Bütün çalışma ve ders etkinliklerinde, toplumsal hayatla düzenli bir bağlantı sağlanarak öğrencilerin hem üst öğretime, hem de hayata daha iyi bir şekilde hazırlanmaları sağlanır.
11. Öğrenciye geniş ölçüde etkinlik, iş ve yaratma imkânı sağlanır. İdeal bildiği mesleğine ve hayata hazırlayıcı bilgi, beceri, alışkanlık kazandırıcı uygulamalara önem verilir.
12. Öğrencilerin şahsiyetlerinin ve ahlaki karakterlerinin gelişmesinde "Ahlâk öğretilmez yaşanır" ilkesinden hareketle iyi ortam, iyi örnek ve iyi uygulama kuralından hareket edilir.
13. Öğrencilerin duygu, düşünce ve fikirlerini geliştirmek bakımından konuşma, yazma, resim-iş ve müzik gibi çeşitli ifade türlerine önem verilir.
14. Öğrencilerin metodlu ve verimli çalışma yolları ve teknikleri kazanmaları sağlanır.
15. Öğrencilerin kitap sevgisi, okuma alışkanlığı ve süratli okuma yöntemini kazanmalarına önem verilir.
16. Öğrencilerin boş zamanlarını en iyi bir şekilde değerlendirmeleri alışkanlıkları kazandırılır. Bu amaçla okulda çeşitli konularda etkinlik ortamı ve imkânı hazırlanır.
17. Öğrencilere bütün çalışmalarında tutumlu olma, milli kaynakları koruma ve milli ekonomi kavramı düşüncesi kavrattılır.
18. Okulun bütün bina, tesis ve etkinlikleriyle, çevresinin bir eğitim, kültür ve sanat merkezi haline gelmesi sağlanır.
19. Mezunlar ile sürekli ilgilenilerek, onların özellikle öğretmen yetiştiren fakülte ve öğretmen yetiştiren okullara girmeleri teşvik edilir. Okulda, onların milli eğitim meselelerine olan ilgi ve heyecanını artıracak, öğretmenlik mesleğine olan sevgi ve inancını geliştirecek psiko-sosyal ortam hazırlanır.

EK:B.Anadolu Öğretmen Lisesi Hazırlık Sınıfı Haftalık Ders Çizelgesi

TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞINDAN

Karar Sayısı : 113

Karar Tarihi : 29.9.1989

Konu : Anadolu Öğretmen Liseleri
Hazırlık sınıfı haftalık ders
çizelgesi ile öğretim programlarının kabulü.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 14.8.1989 tarih ve 19159 sayılı teklif yazısı üzerine, Kurulumuzda görüşülerek uygun bulunan Anadolu Öğretmen Liseleri Hazırlık sınıfı haftalık ders çizelgesinin 1989 - 1990 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere bağlı örneğine göre kabulü; Hazırlık sınıfında okutulacak Türkçe, Yabancı Dil, Beden Eğitimi derslerinde Kurulumuzun 5.9.1983 tarih ve 148 sayılı; Müzik dersinde Kurulumuzun 10.3.1986 tarih ve 67 sayılı; Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulunun 28.3.1986 tarih ve 14 sayılı; Resim dersinde ise Kurulumuzun 21.9.1957 tarih ve 215 sayılı kararları ile kabul edilen öğretim programlarının uygulanması hususlarının Bakana arzı kararlaştırıldı.

UYGUNDUR

29.9.1989

Avni AKYOL

Millî Eğitim Bakanı

**ANADOLU ÖĞRETMEN LİSELERİ
HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ**

Dersin Adı	Sınıfı
	Hazırlık Sınıfı (Saat)
Türkçe	4
Yabancı Dil	27
Beden Eğitimi	2
Müzik	2
Resim - İş	2
Toplam	37

Ek C: Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi'nin Dönüştürölme Yazısı

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 44493295/841.02.17/4988537

04/11/2014

Konu: Akçadağ Fatih Fen Lisesi

VALİLİK MAKAMINA

İlgi:19/06/2014 tarih ve 69543144/105.01/2544876 Sayılı Olur.

Bakanlığımızın yeniden yapılanması ve eğitim sisteminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar kapsamında Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi ilgi olur ile Akçadağ Fatih Fen Lisesine dönüştürülmüştür.

Söz konusu okulda görevli personelin idari yönden özlük haklarına ilişkin iş ve işlemler Akçadağ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünce, mali haklarına ilişkin iş ve işlemler ise İlimiz Muhasebe Müdürlüğünce yapılmaktadır.

Gereksiz yazışmaların önlenmesi ve sözü edilen okulda çalışan personelin hak edişlerinin zamanında ödenebilmesi için ilgili personel kayıtlarının Akçadağ Malmüdürlüğüne aktarılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ali TATLI
İl Millî Eğitim Müdürü

Uygun Görüşle Arz Ederim.

Abdül Kadir DURAN
Vali Yardımcısı

OLUR
31/10/2014

Ek (Ç) Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşmeci:

Tarih ve Saaat:

Eğitim Düzeyi: Ön lisans (..) Lisans (...) Yüksek Lisans () Doktora (...)
Diğer (...)

Mezuniyet Yılı:

Eğitim Şekli: Yatılı (..) Gündüzlü (..)

Meslek:

Kıdem yılı:(yıl)

Giriş:

Merhaba adım Ali Kılıç İnönü Üniversitesinde öğretim görevlisiyim. Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi'nin Tarihinin ve Uygulanan Eğitim Programlarının İncelenmesi üzerine araştırma yapıyorum. Sizinle Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde uygulanan eğitim programlarının ve uygulanan öğretim faaliyetlerinin temel özellikleri ve bu süreçlerin öğretmen yetiştirme sürecine etkileri konularında konuşmak istiyorum. Bu görüşmede amacım Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi mezunlarının uygulanan eğitim programları ve öğretim faaliyetlerinin temel özellikleri ve öğretmen yetiştirme sürecine etkileri konusunda neler düşündüklerini ortaya çıkarmaktır. Mezunlar ile görüşüyorum çünkü mezunların bu okuldaki uygulanan eğitim programlarını ve öğretim faaliyetlerini değerlendirecek bireyler olduğunu düşünüyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların bundan sonraki yapılacak benzer araştırmaların niteliğinin artmasına katkıda bulunacağını ümit ediyorum.

- Bana görüşme sürecinde söyleyeceklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca, araştırmanın sonuçlarını yazarken görüşme yaptığım kişilerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.
- Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce yada sormak istediğiniz soru varmı ?
- Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Sizce sakıncası var mı ?

- Görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Görüşme soruları

- 1) Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesi Eğitim Programlarında yer alan öğretmenlik meslek dersleri (Eğitime Giriş, Eğitim ve Öğretim İlkeleri, Eğitim Psikolojisi, Ölçme ve Değerlendirme vb.) öğretmen adayı olarak sizi nasıl etkiledi? Açıklar mısınız?

 - a) Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon, tutum, bilgi ve becerileriz vb. üzerindeki etkileri nelerdir?
 - b) Üniversitede aldığınız eğitim üzerindeki etkileri nelerdir
 - c) Mesleki yaşantınız/becerileriniz üzerindeki etkileri nelerdir?

- 2) Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerinin (Derslerin işleniş şekilleri, kullanılan yöntem ve teknikler, sosyal kültürel faaliyetler, ders dışı faaliyetler, etütler vb.) öğretmen adayı olarak sizi nasıl etkiledi? Açıklar mısınız?

 - a) Öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon, tutum, bilgi ve becerileriz vb. üzerindeki etkileri nelerdi?
 - b) Üniversitede aldığınız eğitim üzerindeki etkileri nelerdir?
 - c) Mesleki yaşantınız/becerileriniz üzerindeki etkileri nelerdir?

- d) Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinde aldığınız eğitimin ve edindiğiniz yaşantıların kişilik gelişiminize ne tür etkileri olmuştur? Açıklar mısınız?

Ek D: Malatya Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Uygulama İzin Yazısı

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34259660-605.01-69150877
Konu : Uygulama İzin Onayı (Ali KILIÇ)

24.01.2023

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : İnönü Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 29/12/2022 tarihli ve E-50235129-730.08.03-266230 sayılı yazısı.

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı doktora öğrencisi Ali KILIÇ'ın yürütmekte olduğu "Akçadağ Anadolu Öğretmen Lisesinin Tarihinin ve Uygulanan Eğitim Programlarının İncelenmesi" konulu tez çalışmasının, ilimiz Milli Eğitim Müdürlüğü arşivi, Akçadağ İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü arşivi ve Akçadağ Fen Lisesi arşivlerinde uygulanması talebine ilişkin ilgi yazısı ilişikte sunulmuştur.

Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz, 23/01/2023 tarihinde yapılan toplantıda; ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili kurum müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması, kişisel verilerin gizliliğine dikkat edilmesi kaydıyla, gönüllülük esasına göre ve araştırmacının araştırmasının bitimi tarihinden itibaren 30 gün içerisinde araştırma sonuçlarını Müdürlüğümüze bildirmesi şartı ile anket uygulaması yapmasını uygun görmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Nurcan BERBER
Müdür a.
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
Behçet BAKIR
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdür V.

1-Tutanak(1 Sayfa)
2-Yazı ve Ekleri (20 Sayfa)